

Årsmelding 2005

KREDITILSYNET
The Financial Supervisory Authority of Norway

Hvorfor har vi regulering og tilsyn med det finansielle systemet?

Stabilitet i det finansielle systemet er viet stor oppmerksomhet de senere årene. Mange land, også de fleste nordiske, har hatt tilfeller av alvorlige problemer i sine finanssektorer, med betydelige kostnader for samfunnet og for den enkelte. Det finansielle systemet sørger for fordeling av kapital og risiko og ivaretar betalings- og oppgjørsfunksjoner. Solide finansforetak og velfungerende finans- og verdipapirmarkeder er nødvendig for at disse funksjonene ivaretas på en tilfredsstillende måte. Dersom tilliten til det finansielle systemet svikter, vil det ha betydelige negative konsekvenser for de øvrige sektorene i økonomien. Stabilitet og tillit til det finansielle systemet er derfor et hovedmål for regulering og tilsyn.

Bankene er sentrale aktører i det finansielle systemet, og hensiktsmessig regulering og effektivt tilsyn med banker står sentralt i arbeidet med å bidra til å sikre finansiell stabilitet. Men også utviklingen i aksjemarkedene og andre verdipapirmarkeder kan skape finansiell uro og stabilitetsproblemer. Regulering og tilsyn med aktørene og deres atferd i markedene er derfor viktig for tilliten til det finansielle systemet. Når verdipapirmarkedene fungerer ryddig og effektivt, kan de bidra til høyere avkastning på sparekapital og til å skaffe risikokapital til næringslivet. En betryggende forsikringsvirksomhet kan gi viktige bidrag til langsiktig sparing og kapitaloppbygging, og til å begrense risikoen for bedrifter og husholdninger. Regulering av og tilsyn med forsikring er av vesentlig betydning for at det finansielle systemet skal ivareta sine grunnleggende funksjoner.

Et effektivt tilsyn som har som hovedmål at banker, verdipapirforetak og forsikringsselskaper overholder regelverk og har styring og kontroll med virksomhet og risiko, er viktig for å opprettholde stabilitet i det finansielle systemet. Korrekt og relevant informasjon fra foretakene om deres økonomiske situasjon er av sentral betydning for så vel aktører som myndigheter. Regnskapstilsyn med børsnoterte foretaks finansielle rapportering og effektiv regulering og tilsyn med revisjonsselskaper og regnskapsførere står sentralt her.

Et annet hovedmål for regulering og tilsyn er beskyttelse av forbrukere og andre brukere av finansielle tjenester. På viktige områder forvalter finansforetak på ulike måter kapital for sine kunder. Dette omfatter innskyttere i bank, forsikringstakere og investorer i verdipapirmarkedene. En vesentlig del av brukerbeskyttelsen skjer gjennom regulering og tilsyn med soliditet og virksomhet i finansforetakene, og gjennom ulike typer offentlige garantiordninger, slik som innskuddsgarantier.

En viktig del av brukerbeskyttelsen utøves gjennom regulering og tilsyn rettet inn mot ulike typer mellommannsfunksjoner, som ivaretas av verdipapirforetak, forvaltnings-selskaper for verdipapirfond, forsikringsformidlere, eiendomsmevlere, inkassoforetak mv. Regulering og tilsyn skal hindre misbruk av kundemidler og annen atferd som fremmer mellommanns interesser på bekostning av kundenes interesser.

Innhold

Hvorfor har vi regulering og tilsyn med det finansielle systemet?	2
Forord	4
Oppgaver og hovedmål	6
Viktige hendelser i 2005	7
Organisasjon og ressursbruk	10
Rapport fra tilsynsområdene:	
– Bank og finans	20
– Forsikring	30
– Verdipapirmarkedet	38
– Regnskapstilsyn – børsnoterte foretak	46
– Revisjon	50
– Regnskapsførervirksomhet	54
– Eiendomsmegling	58
– Inkassovirksomhet	62
Andre forhold	66
Internasjonal virksomhet	70
Organisasjonskart	77

For analyser av utviklingstrekk i finansmarkedet vises det til rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2005*.

«Tilsynet skal se til at de institusjoner det har tilsyn med, virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for institusjonens opprettelse, dens formål og vedtekter.» (Kredittilsynsloven § 3)

Kredittilsynet har tilsyn med banker, finansieringsselskaper, kredittforetak, e-pengeforetak, forsikringsselskaper, pensjonskasser og -fond, forsikringsformidlere, verdipapirforetak, forvaltningsselskaper for verdipapirfond, børser og autoriserte markedsplasser, oppgjørssentraler og verdipapirregistre, eiendomsmeglingsforetak, inkassoforetak, regnskapsførere og revisorer. I tillegg har Kredittilsynet tilsyn med børsnoterte foretaks finansielle rapportering og atferdsreglene i verdipapirmarkedet.

Forord

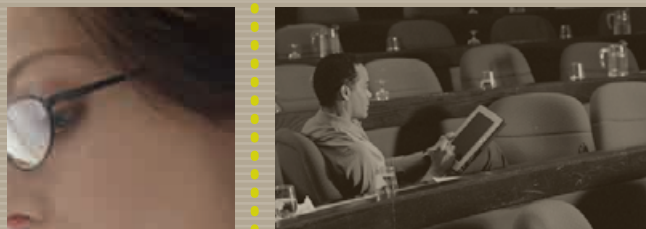
Etter at Stortinget ga Kredittilsynet ansvar for tilsyn med regnskapene til de børsnoterte foretakene, har tilsynet i løpet av 2005 bygd opp kompetanse og tilsynsopplegg for å ivareta denne oppgaven. Forberedelsen av regnskapstilsynet og en omfattende regelverksutvikling både for verdipapirmarkedet, forsikrings- og bankvirksomhet preget arbeidet i Kredittilsynet i 2005. For norsk finansnæring og næringslivet for øvrig er det viktig med et regelverk på høyde med det som utvikles i andre europeiske land. Tilpasningen til europeisk regelverk kan på enkelte områder imidlertid gi et mer komplisert regelverk enn det norske behov alene ville tilsi.

Økt kompetanse og kapasitet i Kredittilsynet og fravær av alvorlige problemer i finansnæringen har gjort det mulig å kombinere regelverksarbeidet med et tilfredsstillende løpende tilsyn. Det er utviklet et system for samlet risikovurdering for det enkelte tilsynsobjekt som gir økt kvalitet i tilsynet med finansinstitusjonene. Bedre metoder og samarbeid med ØKO-KRIM og andre politimyndigheter har ført til at flere brudd på sentrale lovbestemmelser for god markedsatferd i verdipapirmarkedet er avdekket og fulgt opp. For å øke slagkraften og effektivisere ressursbruken har Kredittilsynet foreslått bruk av overtredelsesgebyr overfor mindre alvorlige overtredelser.

Gunstige økonomiske omgivelser bidro til at 2005 ble et svært godt år for norske banker. Bedre kredittrutiner for næringslån og effektivisering av virksomheten har i betydelig grad også bidratt til de gode resultatene. Takket være en virksom konkurranse har også kundene fått glede av denne utviklingen gjennom synkende marginer mellom utlåns- og innskuddsrenter.

Det er en utfordring for bankene å opprettholde aktsomhet og kvalitet i kredittvurderingene i en periode der det meste går godt og konkurransen er sterk. I 2005 var det igjen stor økning i næringslivslån. Utlånsveksten til husholdningene var tiltakende og nådde sitt høyeste nivå siden 1980-årene. Kredittilsynets undersøkelser viser at nær 40 prosent av boliglånene oversteg 80 prosent av boligens verdi, og 12 prosent gikk utover 100 prosent av verdien. Det er nær sammenheng mellom den sterke gjeldsøkningen og de økte boligprisene. Det er risiko for at både gjeldsbyrde og boligpriser etter hvert når et så høyt nivå at selv mindre endringer i renter eller andre økonomiske forhold kan utløse en korreksjon i boligmarkedet som kan få ringvirkninger i finansmarkedet og økonomien for øvrig.

Kredittilsynet mener bankene allerede i 2006 bør stramme inn sin praksis for utmåling av lån til boliger. Det vil være uheldig om en slik innstramming først kommer på et tidspunkt der den kan forsterke en mulig nedgang i boligmarkedet. Det er positivt at Norges Bank nå tydelig har markert at renten skal opp til et mer normalt nivå. For å bremse gjeldsveksten er det

en fordel om den gradvise normaliseringen av renten ikke tar for lang tid.

Skattesystemet i Norge gir sterke stimulanser til investeringer i boliger framfor i finansiell sparing. Både hensynet til det finansielle systemet og økonomien for øvrig taler for at det legges større vekt på å oppnå nøytralitet i beskatningen av ulike typer formue og eiendom.

Den store aktiviteten i boligmarkedet har gitt en sterk ekspansjon også i eiendomsmegling, som vil måtte følges opp fra Kredittilsynets side. Blant annet er det planlagt en vesentlig økning i tallet på inspeksjoner i eiendomsmeglingsforetak i 2006.

I løpet av tre kvart år fra høsten 2004 til sommeren 2005 ble fem av seks selvstendige forretningsbanker kjøpt opp. Fire av disse ble kjøpt av utenlandske banker og en av en norsk bank. Samtidig er det etablert tre nye norske forretningsbanker. De siste månedene av 2005 mottok Kredittilsynet en rekke henvendelser som gjelder mulige oppkjøp av mindre sparebanker. Etter en lang periode med små endringer i sparebankstrukturen kan det være et oppdemmet behov for strukturelle tilpasninger. Søknader om overtakelse av sparebanker må likevel vurderes grundig i forhold til det vern om sparebankenes tradisjon og selvstendighet som norsk lovgivning tar sikte på.

De nye reglene for kapitaldekning (Basel II) som skal tre i kraft fra 2007, vil føre til at minimumskravene til ansvarlig kapital blir vesentlig redusert. De lavere kravene bygger på forutsetninger om at den reelle risikoen blir bedre vurdert og kontrollert enn før. Det vil kreve betydelig innsats både fra den enkelte institusjon og fra Kredittilsynet for å sikre at disse forutsetningene er til stede. Det innføres overgangsregler som gjør at minimumskravene til ansvarlig kapital ikke skal synke for mye de nærmeste årene.

Det er satt i gang et omfattende arbeid i EU for å etablere nye soliditetskrav for forsikring, de såkalte Solvens II-reglene. Det er sannsynlig at disse reglene ikke vil tre i kraft før tidligst i 2010. I Danmark, Sverige, Nederland og Storbritannia er det derfor innført midlertidige regler som gjennom stresstester bedre avdekker ulike typer risiko innen forsikring enn det som følger av dagens EU-regler (Solvens I), og samtidig peker framover mot det nye regelverket som kommer.

I Norge er EUs solvensregler kombinert med at forsikrings-selskapene er pålagt å følge Basel I-regelverket for kapitaldekning. Heller ikke dette regelverket er særlig målrettet for de typene risiko som forsikrings-selskapene nå møter. Kredittilsynet har derfor utarbeidet et forslag til midlertidige kapitaldekningsregler for forsikrings-selskapene. Forslaget er ment som

invitasjon til en bred drøfting med sikte på et bedre regelverk for norsk forsikring og for å lette overgangen til de reglene som vil komme for hele EØS-området om noen år.

En stor del av det regelverket som Kredittilsynet forvalter, tar sikte på å ivareta forbrukernes interesser i finansmarkedet. Kredittilsynet har i de senere årene i samarbeid med Forbrukerrådet og Forbrukerombudet økt sin aktivitet i slike spørsmål. Et godt regelverk må kombineres med gode holdninger i de institusjonene som formidler finanstjenester og gir råd til publikum. De undersøkelsene som Kredittilsynet har gjort av salg av kompliserte spareprodukter i kombinasjon med lån til kjøp av produktene, viser dessverre at en del institusjoner ikke lever opp til de forventningene til objektivitet og god rådgivning som samfunnet må ha lov til å ha.

Det finansielle systemet i Norge og Kredittilsynet kom godt ut av den grundige analysen som Det internasjonale valutafondet (IMF) sluttførte våren 2005. Det er samtidig behov for jevnlig oppdatering av mål og virkemidler i tilsynsarbeidet. I 2006 skal vi markere at det er 20 år siden Kredittilsynet ble opprettet, og tilsynet skal også gjennomgå og revidere sin strategi. Som et innspill til denne prosessen er det utarbeidet et bredt notat om "Mål og rapportering". Vi har invitert både dem vi har tilsyn med og myndigheter til å komme med synspunkter som kan tas med i arbeidet med strategien.

Oslo, 23. januar 2006

Finn Hvistendahl
Styreleder

Bjørn Skogstad Aamo
Kredittilsynsdirektør

Oppgaver og hovedmål

Kredittilsynet arbeider for at finansforetak og markeder fungerer trygt og effektivt til beste for samfunnet og brukerne av finansielle tjenester, og for at de som utøver virksomheten har hensiktsmessige rammebetingelser.

Kredittilsynet er et selvstendig myndighetsorgan som bygger på lover og vedtak fra Stortinget, Regjeringen og Finansdepartementet og på internasjonale standarder for finansielt tilsyn.

Gjennom tilsyn med foretak og markeder skal Kredittilsynet bidra til finansiell stabilitet og ordnede markedsforhold og til at brukerne kan ha tillit til at finansielle avtaler og tjenester blir fulgt opp etter sin hensikt. I tillegg til sitt forebyggende arbeid må Kredittilsynet ha beredskap for å bidra til å løse problemer som kan oppstå. Kredittilsynet legger til grunn at norsk virksomhet skal ha konkurransevilkår som samlet sett er på linje med virksomheter i andre EØS-land.

Oppgavene som må løses for at Kredittilsynet skal nå sine overordnede mål, kan oppsummeres slik:

Foretak

Kredittilsynets arbeid bygger på at ansvaret for den forretningsmessige driften ligger hos styre og ledelse i foretakene selv. Kredittilsynet skal arbeide for betryggende soliditet, risikobevissthet, styring og kontroll i foretak under tilsyn. Det må gjennom forvaltning og effektiv håndheving legges vekt på at foretak og andre aktører etterlever lover, regelverk og gode etiske normer. I tilsynsarbeidet prioriteres virksomheter som betyr mye for finansiell stabilitet og for brukerne.

Brukere av finansielle tjenester

Gjennom sitt arbeid overfor foretak, markeder og markeds plasser skal Kredittilsynet bidra til å ivareta interessene til brukerne av finansielle tjenester. Kredittilsynet vil bidra til regelverk og ordninger som gjør at brukerne får korrekt informasjon om foretakene, deres produkter og om risiko, i første rekke fra foretakene selv.

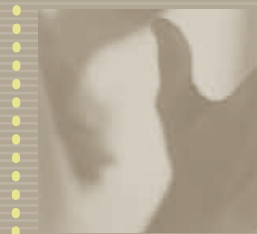
Markeder og markeds plasser

Kredittilsynet skal arbeide for effektiv konkurranse og prisdannelse i verdipapirmarkeder, kredittmarkeder og øvrige markeder under tilsyn. Oppgjørs- og betalings-systemer og den finansielle infrastrukturen for øvrig må fungere hensiktsmessig og betryggende. Markeder og markeds plasser må ha tilstrekkelig åpenhet og gjennomsiktighet, og markedsaktørene må utvise god atferd.

Kredittilsynets virksomhetsutøvelse

Kredittilsynet skal være en effektiv, fleksibel og selvstendig virksomhet med høy kompetanse og god service. Det skal legges vekt på åpenhet og forutsigbarhet i virksomheten, god kommunikasjon med tilsynsenheter og allmennheten, og et godt samarbeid med andre myndigheter og bransjeorganisasjoner.

Viktige hendelser i 2005

Strukturendringer og konsesjoner

Tre nye forretningsbanker starter opp

Etter tilråding fra Kredittilsynet ga Finansdepartementet konsesjon til oppstart av yA Bank, Bank2 og til at Netfonds kan drive begrenset bankvirksomhet.

Forretningsbanker kjøpes opp

I 2005 ga Finansdepartementet etter anbefaling fra Kredittilsynet konsesjon til følgende oppkjøp i banknæringen:

- Sparebanken Midt-Norge fikk tillatelse til å kjøpe Romsdals Fellesbank
- Íslandsbanki fikk tillatelse til å kjøpe BNbank
- Santander Consumer Finance S.A. fikk tillatelse til å kjøpe Bankia Bank ASA
- Skandinaviska Enskilda Banken AB fikk konsesjon til å kjøpe Privatbanken ASA

DnB NOR ekspanderer østover

- DnB NOR Bank ASA fikk etter tilråding fra Kredittilsynet konsesjon fra Finansdepartementet til å kjøpe 51 prosent av aksjene i Bank DnB NORD AS. Banken skal drive virksomhet i Danmark, Finland, Polen og de baltiske landene.
- Kredittilsynet anbefalte overfor Finansdepartementet at DnB NOR Bank ASA får konsesjon til å kjøpe russiske Monchebank i Murmansk.

Finansdepartementet gir konsesjon til Silver Pensjonsforsikring AS etter anbefaling fra Kredittilsynet

Silver Pensjonsforsikring AS fikk tillatelse til å drive livsforsikringsvirksomhet. Selskapet sikter seg særlig mot fripolismarkedet.

Gjensidige Forsikring får tillatelse til å starte Gjensidige Pensjonsforsikring AS etter anbefaling fra Kredittilsynet

Konsernet Gjensidige Forsikring søkte i september 2005 om konsesjon til å starte livsforsikringsselskap. Selskapet skal være et heleid datterselskap av Gjensidige Forsikring og tilby livsforsikring med investeringsvalg, samt formidle og selge rene spareprodukter uten forsikringselement. Finansdepartementet satte som vilkår at Gjensidige Forsikring eier Gjensidige Pensjonsforsikring via et mellomliggende holdingselskap.

Tiltak for økt konkurranse om pensjonsprodukter

Kredittilsynet fremmet i mai 2005 forslag etter initiativ fra Konkurransetilsynet om en endring i produktpakkeforskriften med sikte på å øke konkurransen om pensjonsprodukter. Forskriften er nå endret slik at et livsforsikringsselskap som gir tilbud om både alderspensjonering og uføre- og/eller etterlatteforsikring (risikodekninger) ikke kan unnlate å yte risikodekninger selv om foretaket velger å kjøpe alderspensjonsdekning hos en annen leverandør.

Sterk økning i nyetablering av eiendoms-meglingsforetak

Veksten i eiendomsmeglingsbransjen var den største noen gang i 2004, og denne veksten fortsatte i 2005, med etablering av over hundre nye og en nettotilvekst på 70 foretak.

Rammebetingelser og regelverk

Nye kapitaldekningsregler

– For banker og verdipapirforetak

På grunnlag av direktivforslag fra EU-kommisjonen la Kredittilsynet i juni 2005 fram forslag til lovendringer. Med dette som utgangspunkt sendte Finansdepartementet et forslag til gjennomføringen av de nye kapitaldekningsreglene i norsk lovgivning på høring i desember 2005. Det legges opp til overgangsregler der minimumskravet til ansvarlig kapital i 2007 ikke kan være lavere enn 95 prosent av minimumskravet i gjeldende regelverk (Basel I). I 2008 og 2009 er tilsvarende begrensninger 90 prosent og 80 prosent av minimumskravet.

– For forsikringsselskaper

Med bakgrunn i endrede kapitaldekningsregler for banker og verdipapirforetak utarbeidet Kredittilsynet høsten 2005 en

rapport som skisserer ulike alternativer for utforming av midlertidige kapitalkrav som kan gjelde for forsikringsselskapene for 2007–2009 i påvente av gjennomføringen av Solvens II-regelverket.

Prospektdirektivet

Som følge av gjennomføringen av prospektdirektivet i norsk rett, ble det fastsatt nye lov- og forskriftsbestemmelser om krav til utforming, innhold, godkjenning og offentliggjøring av prospekter. Reglene trådte i kraft 1. januar 2006. I henhold til de nye reglene har Kredittilsynet det overordnede ansvaret, mens Oslo Børs utøver den operative prospektkontrollen.

Forvalterregistrering av aksjer i norske selskaper

Forvalterregistreringsutvalget der Kredittilsynet har oppnevnt en representant, avleverte i juni 2005 sin utredning med NOU 2005: 13 *Forvalterregistrering av aksjer i norske selskaper*. Et enstemmig utvalg tilrådte at innenlandske investorer ikke gis adgang til å forvalterregistrere aksjer i norske selskaper. Det anbefales samtidig at utenlandske investorer adgang til dette blir opprettholdt. Forvalterregistreringsutvalgets forslag er i hovedsak en videreføring av dagens ordning.

Verdipapirmarkedsdirektivet (MiFID)

Verdipapirmarkedsdirektivet ble foreslått av EU-kommisjonen 21. april 2004, og etter foreslåtte utsettelse kan ikrafttredelsesfristen bli 1. november 2007. Direktivet innebærer en omfattende revisjon og utvidelse av gjeldende regulering av verdipapirforetaks virksomhet, markedsplasser mv.

Endringer i inkassoloven

Endringer i inkassoloven som blant annet innebærer at de sentrale aktørene i inkassoforetakene må være egnet, trådte i kraft 1. januar 2006. I tillegg til det eksisterende kravet om egnethet for faktisk leder, må daglige ledere, styremedlemmer og eiere med vesentlige eierdeler i inkassoforetak være egnet til å drive inkassovirksomhet i samsvar med lover, forskrifter og god inkassoskikk.

Endringer i eiendomsmeglingsregelverket

Flere av endringene i eiendomsmeglingsforskriften som ble fastsatt i 2004, trådte i kraft i 2005. Alle eiendomsmeglingsforetak og advokater som driver eiendomsmegling har måttet doble sikkerhetsstillelsen for eiendomsmegling fra 10 millioner kroner til 20 millioner kroner. Skjerpet krav til faglig leders tilstedeværelse i foretak har ført til at det vanligvis ikke er tillatt at én person er faglig leder for to eller flere foretak. I 2005 avsluttet eiendomsmeglingslovutvalget sitt arbeid med generell revisjon og oppdatering av eiendomsmeglingsloven. Innstillingen som ble overlevert Finansdepartementet ved årsskiftet, forventes sendt på høring i februar 2006.

Kredittilsynet beslutter å sette ned grunnlagsrenten på livsforsikring

Kredittilsynet besluttet i november 2005 å senke den maksimale grunnlagsrenten i livsforsikring fra nivået på 3 prosent til 2,75 prosent for alle livsforsikringskontrakter som etableres etter 1. januar 2006. Dersom den lange renten ikke øker vesentlig, bør en grunnlagsrente på 2,75 prosent eller lavere også gjelde for ny opptjening i etablerte kollektive kontrakter fra 1. januar 2007.

Garantiordning for skadeforsikringsselskaper

Etter utredning fra Kredittilsynet og lovforslag fra Finansdepartementet vedtok Stortinget endringer av eksisterende garantiordninger for forsikring. Garantiordningen er en ufondert ordning som skal bidra til at forsikringskunder får dekket sine krav dersom et skadeforsikringsselskap ikke kan oppfylle

sine forpliktelser. Filialer i Norge av skadeforsikringsselskap med hovedsete i annen EØS-stat, og eventuelt andre filialer, skal være medlem av ordningen. Kredittilsynet oversendte i desember 2005 utkast til nærmere forskrifter til Finansdepartementet.

Forskrifter utarbeides til ny forsikringslov

Stortinget vedtok høsten 2004 endringer i regelverket for livsforsikring. Senere er det også gjort redaksjonelle endringer. Viktige formål med loven er å skape klarere skiller mellom de forsikredes og forsikringsselskapenes midler, klarere fordeling av risiko mellom kunde og selskap og mer oversiktlig prising av livsforsikringsprodukter. Kredittilsynet sendte forslag til forskriften til Finansdepartementet i oktober 2005.

Ny lov om forsikringsformidling

Med bakgrunn i EUs direktiv om mellommenn i forsikring ble det etter utredning fra Kredittilsynet og forslag fra Finansdepartementet vedtatt ny lov om forsikringsformidling. Loven med tilhørende forskrifter trådte i kraft 1. januar 2006.

Obligatorisk tjenestepensjon (OTP) vedtas

Som ledd i forlik om framtidig folkepensjon, vedtok Stortinget å innføre krav om at alle arbeidsgivere etablerer en pensjonsordning for sine ansatte innenfor rammene av foretakspensjonsloven eller innskuddspensjonsloven. Loven trådte i kraft 1. januar 2006.

Kredittilsynet foreslår nye virkemidler for å effektivisere tilsynet med atferdsreglene i verdipapirmarkedet

Kredittilsynet foreslo i brev til Finansdepartementet i oktober 2005 endringer i verdipapirhandeloven som gjør det mulig å gripe inn overfor brudd på regelverket også med gebyrer, og ikke bare oversendelse til ØKOKRIM eller annen påtalemyndighet. Bestemmelser om overtredelsesgebyr vil effektivisere håndhevingen av overtredelser på dette området.

Forskrift om revisors uavhengighet

Etter endring i revisorloven 4. mars 2005 fastsatte Finansdepartementet 26. august 2005 endringer i forskrift om revisjon og revisorer som var utarbeidet av Kredittilsynet. Revisor skal påse at det ikke oppstår risiko for at revisor reviderer resultatet av egne rådgivningstjenester mv., eller at revisor ivaretar funksjoner som er en del av den revisjonspliktiges beslutningsprosess. Videre er det fastsatt at revisor ikke skal sette seg i en situasjon hvor samlet rådgivningsinntekt over tid er betydelig i forhold til revisjonshonoraret fra samme klient.

Regelverket for regnskapsførere

I september 2005 sendte Kredittilsynet på høring forslag til endringer i regnskapsførerforskriften. Forslaget omhandler blant annet høyere krav til utdanning, endringer i kravet til etterutdanning, nærmere regulering av kravet om autorisert daglig leder i regnskapsførerselskap og opphevelse av unntak fra autorisasjonsplikt i visse næringer.

Tilsyn og forvaltning

Tilsyn med tilsynet

Det internasjonale valutafondet (IMF) gjennomførte i 2005 en vurdering av tilsynet med det norske finansielle systemet som et ledd i Financial Sector Assessment Program (FSAP). Vurderingen var i hovedsak positiv. Norges Bank og Kredittilsynet fulgte opp anbefalingene om et bedre organisert samarbeid mellom myndighetene med brev til Finansdepartementet 16. desember 2005.

Kredittilsynet etablerer kontrollordning med børsnoterte foretaks finansielle rapportering

Fra og med 2005 må børsnoterte foretak benytte de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS) når de avlegger konsernregnskap. I Norge har Stortinget gitt Kredittilsynet tilsyn med at dette skjer på riktig måte. Ved utgangen av 2005 var det om lag 280 norskregistrerte utstederforetak for aksjer, grunnfondsbevis og obligasjoner som var underlagt Kredittilsynets regnskapstilsyn.

Ulovlig virksomhet i verdipapirmarkedet

I det stedlige tilsynsarbeidet i 2005 ble det lagt vekt på å følge opp foretak som driver ulovlig virksomhet. Særlig ble oppmerksomheten rettet mot nettmegleres bruk av formidlere. Resultatet var at en rekke foretak og personer måtte stanse virksomheten sin. De mest graverende forholdene ble avdekket i Kristiansandsområdet, hvor kunder var blitt svindlet.

Sundal Collier Fondsforvaltning ASA og Sundal Collier Institusjonell Forvaltning ASA

Som ledd i stedlig tilsyn i Sundal Collier Fondsforvaltning ASA, ble utvalgte porteføljeoversikter og transaksjoner i verdipapirfondene gjennomgått. Kredittilsynet avdekket at foretaket handlet i strid med flere av verdipapirfondlovens bestemmelser. Overtredelsene var så alvorlige at tillatelsen til å drive fondsforvaltning ble tilbakekalt. Selskapet og selskapets daglige leder ble i tillegg politianmeldt. Ved oppfølgingen ble det avdekket at også Sundal Collier Institusjonell Forvaltning ASA handlet i strid med verdipapirhandelovens bestemmelser. Overtredelsene var så alvorlige at Kredittilsynet tilbakekalte tillatelsen til å drive aktiv forvaltning.

Undersøkelse av forvalterregistrerte kontoer i Verdipapirsentralen (VPS)

Kredittilsynet iverksatte i september 2005 en undersøkelse knyttet til forvalterregistrerte kontoer i VPS. Undersøkelsen skal kartlegge i hvilken grad aktuelle forvaltere kan gi opplysninger om de reelle eierforholdene til underliggende beholdninger av finansielle instrumenter. Resultatene så langt har vist at en rekke forvaltere har problemer med å levere slike opplysninger. Flere av disse fikk i desember 2005 forhåndsvarsel om tilbakekall av sine tillatelser.

Nye produkter fra Nord Pool og Imarex

I begynnelsen av 2005 fikk Nord Pool tillatelse til å notere

CO₂-kvoter og CO₂-kvotederivater. Høsten 2005 fikk Nord Pool ytterligere utvidet sin konsesjon til også å kunne notere derivater på grønne sertifikater. Nord Pool Clearing fikk samtidig tillatelse til å være oppgjørssentral for alle disse produktene.

Inspeksjon i inkassoforetakene Intrum Justitia og Bryn Creditservice

Kredittilsynet gjennomførte omfattende inspeksjoner i et av de største inkassoselskapene, Intrum Justitia AS og datterselskapet Bryn Creditservice AS. Kontrollene avdekket blant annet grunnleggende svakheter ved behandlingen av klientmidler, samt alvorlig svikt i rutiner og beredskap i henhold til IKT-forskriften. I Bryn Creditservice AS ble det konstatert så alvorlige brudd på god inkassoskikk at selskapet måtte avvikles. Intrum Justitia AS fikk fortsette etter utskiftninger i styret og ledelsen, og bedre rapportering.

Inspeksjon i eiendomsmeglerforetakene Notar Eiendom Bergen AS og Notar Nybygg Bergen AS

Kredittilsynet tilbakekalte ved årsskiftet foretaksbevillingene til Notar Eiendom Bergen AS og Notar Nybygg Bergen AS etter en omfattende kontroll i de to foretakene i 2005. Det ble konstatert omfattende egenhandel i boligprosjekter som meglerforetakene hadde formidlingsoppdrag på, og i flere tilfeller oppnådd betydelige gevinster ved raske resalg. I tillegg ble det avdekket uforsvarlig oppgjørspraksis og sterkt mangelfull journalføring i foretakene. Eiendomsmeglingsvirksomheten ble videreført i et nytt foretak – Notar Eiendom Bryggen AS – som fikk bevilling etter en nærmere vurdering av egnethet av de nye eierne og av ny faglig leder.

Tilsynssamarbeid med Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening (NARF)

Kredittilsynet har innledet et samarbeid med NARF om gjennomføring av kvalitetskontroll. Dette innebærer at Kredittilsynet normalt ikke utfører tilfeldige stedlige tilsyn hos medlemmer av NARF med mindre NARF gjennom sine kontroller avdekker forhold som må rapporteres, eller at Kredittilsynet av andre årsaker må gjennomføre egne kontroller. Retningslinjene for samarbeidet omfatter gjennomføring av kvalitetskontrollen med omfang, frekvens, organisering, innsyn og informasjonsutveksling.

Kredittilsynets arbeid med KPMG – tiltale og erstatningskrav mot selskapet

Etter Finance Credit-saken ble det tatt ut tiltale mot KPMG som selskap og mot ansvarlig revisor. Det ble også reist erstatningskrav mot revisjonsselskapet fra ulike kreditorer, blant annet de involverte bankene. Våren 2005 besluttet Kredittilsynet som følge av det som var kommet fram, å gå gjennom revisjonsselskapets organisasjon, rutiner og prosedyrer for revisjonsoppdrag. Kredittilsynet hadde ingen vesentlige merknader til den måten KPMG nå har organisert virksomheten sin.

Organisasjon og ressursbruk

10

Styret

Styret til Kredittilsynet har etter lova det overordna ansvaret for verksemda til Kredittilsynet og behandlar mellom anna viktige fagsaker i samband med forskrifter og konsesjonar, budsjett og tiltaksplanar. Styret har fem medlemmer. Medlemmene og varamedlemmene blir oppnemnde av Kongen i statsråd for ein periode på fire år.

Kredittilsynets styre, oppnemnt frå 1. mars 2002, blei slik sett saman:

Sivilingeniør **Finn Hvistendahl**, leiar
Advokat **Endre Skjørestad**, nestleiar
Advokat **Eli Aas**, styremedlem
Professor **Erling Steigum**, styremedlem
Lagdommar **Nina Mår**, styremedlem

Tingrettsdommar **Marianne Berg**, første varamedlem
Avdelingsdirektør **Lasse Ekeberg**, andre varamedlem

Etter søknad blei lagdommar **Nina Mår** i brev frå Finansdepartementet 10. august 2005 friteken frå styrevervet. Tingrettsdommar **Marianne Berg** blei oppnemnd som ny styremedlem, og som ny første varamedlem blei førsteamanuensis **Mette Bjørndal** oppnemnd.

Fagdirektør i Noregs Bank, **Birger Vikøren**, er observatør. Spesialrådgivar **Thorvald Grung Moe** er stedfortredar.

To representantar som er valde av og blant dei tilsette, supplerer styret ved behandling av administrative saker. Frå februar 2005 har desse representert dei tilsette:

Seniorrådgivar **Lisbeth Strand**
Seniorrådgivar **Angela Nygaard**

Vararepresentantar er internasjonal koordinator **Nina Moss** og spesialrådgivar **Tone Aarland**.

I 2005 hadde styret elleve ordinære og to ekstraordinære styremøte. Styret behandla til saman 44 administrative saker og 62 fagsaker til vedtak. I tillegg fekk styret 55 administrative saker og 127 fagsaker til orientering.

Styret til Kredittilsynet

Bak frå venstre: Endre Skjørestad, Finn Hvistendahl, Eli Aas, Angela Nygaard, Thorvald Grung Moe (stedfortredar for observatør frå Noregs Bank).

Foran frå venstre: Lisbeth Strand, Marianne Berg, Mette Bjørndal (Erling Steigum og Lasse Ekeberg var ikkje til stades da biletet blei teken).

Foto: Morten Brun

Prioriterte oppgaver i 2005

Tilsynsverksemda tek utgangspunkt i dei lovbestemte oppgåvene til Kredittilsynet, tildelingsbrevet frå Finansdepartementet, som er basert på budsjettvedtaket til Stortinget, og strategien til Kredittilsynet. Strategien blei vedteken av styret i november 2002 og var saman med styringssignala frå departementet retningsgivande for oppgåveprioriteringa i 2005. På bakgrunn av dette vedtok styret til Kredittilsynet at desse sakene var dei høgst prioriterte i 2005:

1. Sikre ei god innføring og gjennomføring av kontrollen med den finansielle rapporteringa til børsnoterte føretak (rekneskapskontrollen)
2. Tilpasse kapitaldekningsregelverket til Basel II / EU-krava og leggje til rette for eit risikobasert tilsyn
3. Overvake strukturelle og andre endringar i norsk og internasjonal økonomi med betydning for finansinstitusjonar og finansmarknader
4. Følgje opp kreditt- og likviditetsrisiko i bankane og følgje situasjonen i eigedomsmarknadene og hushalda
5. Følgje utviklinga i livsforsikringsselskapa med omsyn til solvens- og bufferkapital og lønnsemd på bakgrunn av rentenivå og aktivasamansetjing og vurdere eventuelle tiltak
6. Effektivt handheve åtferdsreglane i verdipapirmarknaden og marknaden for kraftderivat
7. Arbeide med regelverksforenkling og tiltak for å sikre ei effektiv ressursutnytting
8. Starte forprosjekt for å førebu strategiprosessen i 2006

Leiargruppa til Kredittilsynet

Frå venstre: Bjørn Skogstad Aamo, Gun Margareth Moy, Kjetil Karsrud, Sven-Henning Kjelsrud, Cecilie Ask, Anne Merethe Bellamy, Eirik Bunæs.

Foto: Morten Brun

Måloppnåinga i 2005

Både dei overordna og dei meir konkrete arbeidsmåla blei i 2005 nådd i tilfredsstillande grad.

Ingen bankar hadde alvorlege soliditets- eller likviditetsproblem. Den finansielle stabiliteten blei styrkt ved at alle grupper av bankar hadde svært små tap, god inntening og tilfredsstillande soliditet. Også for skadeforsikringsselskapa var lønnsmda god. For livsforsikringsselskapa gav 2005 rimeleg bra avkastning. Hadde bufferkapitalen vore større, ville likevel sjansane ha vore betre til å hauste gevinstar frå aksjemarknaden ettersom dei låge rentene gir låg avkastning i rentemarknaden.

Rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2005* (tilgjengeleg på www.kredittilsynet.no) gir ein nærmare analyse av den finansielle stabiliteten og forholda elles i norsk finansnæring. Mens risikoen ved kreditt til føretaka er mindre enn før, gir den sterke gjeldsauken i hushalda grunn til uro på mellomlang sikt. Ved kreditt til næringsinvesteringar må det takast omsyn til at den økonomiske veksten og kapasitetsutnyttinga kan bli mindre om ei tid.

I 2005 blei det i samarbeid med ØKOKRIM og andre politieiningar avdekt og følgt opp fleire brot på lovreglane for verdipapirmarknaden.

Med ansvaret for den finansielle rapporteringa til dei børsnoterte føretaka har Kredittilsynet fått auka ansvar for at marknadene verkar godt og effektivt. Den praktiske tilrettelegginga for å løyse oppgåva har gått etter planen. Også når det gjeld førebuinga til nye reglar for kapitaldekning, er Kredittilsynet i rute.

Det er gjennomført fleire tiltak for å auke effektiviteten i arbeidet, mellom anna med bruk av Altinn og andre system for elektronisk rapportering og saksbehandling. Kredittilsynet har i hovudsak nådd måla for saksbehandlingstid (sjå tabell 1).

Det er sett i gang fleire prosjekt for å førebu ein gjennomgang i 2006 av strategien til Kredittilsynet. Mellom anna er det utarbeidd ein rapport om "Mål og rapportering – et innspill til Kredittilsynets neste strategiplan".

Administrasjon, personale og likestilling

Kredittilsynets direktør blir oppnemnd av Kongen i statsråd for ein periode på seks år. **Bjørn Skogstad Aamo** blei oppnemnd for ein ny seksårsperiode i februar 2005 med verknad frå april 2005.

Lønna til direktøren var 975.000 kroner ved utgangen av 2005, og honoraret til styreleiaren var 170.000 kroner.

I 2005 blei det lyst ut 36 stillingar mot 27 i 2004. Av utlysningane var 8 interne, det same som i 2004. Til saman var det 782 søkjarar i 2005, mot 431 i 2004. Det blei tilsett to nye seksjonssjefar som følgje av nye oppgåver og meir ansvar for Kredittilsynet.

Ved utgangen av 2005 var det 196 fast tilsette i Kredittilsynet, mot 186 ved utgangen av 2004. Av dei fast tilsette er det like

mange kvinner og menn. Blant dei tilsette har 85 prosent høgare utdanning.

I leiargruppa var det 43 prosent kvinner i 2005. Av alle leiarene med personalansvar var 36 prosent kvinner. Det blir lagt vekt på å rekruttere kvinner til leiande stillingar. Dette er likevel avhengig av at noverande stillingar blir ledige, eller at det blir oppretta nye leiarstillingar. Lønna til kvinnene i forhold til lønna til menn var 89,8 prosent i 2005, mot 88,1 prosent i 2004. Utviklinga speglar at likelønn er eit prioritert område i den interne lønnspolitikken. Likestillingsarbeidet er forankra i arbeidsmiljø- og likestillingsutvalet. Ein eigen tillitsvald for likestilling møter fast i utvalet. Utvalet behandlar rutinemessig lønnsstatistikk for kvar stillingsgruppe og for heile Kredittilsynet for å følgje med på utviklinga i likelønn.

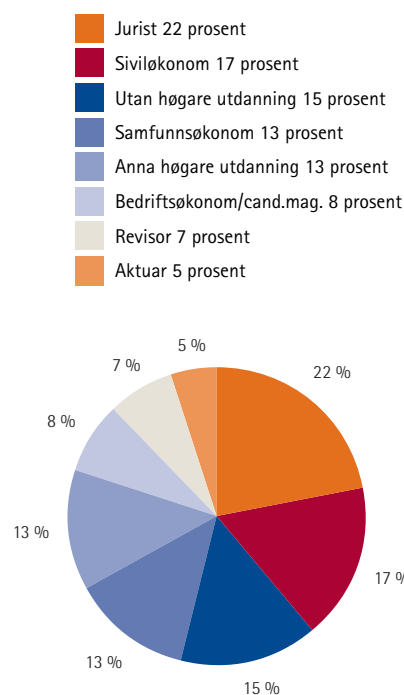
Kredittilsynet legg stor vekt på å byggje opp og halde ved like kompetanse for å kunne utføre eit effektivt tilsynsarbeid og har lagt dette til grunn for lønns- og personalpolitikken. Mens Kredittilsynet hadde 24 medarbeidarar med solid erfaring (normalt meir enn fem års arbeid) frå bransjane under tilsyn i 1995, var det fleire enn 50 ved utgangen av 2005. I større grad enn for nokre år sidan lykkast Kredittilsynet no med å halde på både medarbeidarar med lang tilsynserfaring og medarbeidarar med høg kompetanse som er utvikla internt. For å få til det kan det vere nødvendig med ein fleksibel lønnspolitikk. Kredittilsynet hadde ein utskiftingsprosent blant medarbeidarane på 7,5 i 2005, mot 7 i 2004.

I kraft av avtalen om eit meir inkluderande arbeidsliv (IA-avtalen) legg Kredittilsynet vekt på å førebyggje sjukefråvær og halde oppe det låge nivået på sjukefråværet i tilsynet, som var 2,7 prosent i 2005. IA-avtalen skal dessutan hindre diskriminering av søkjarar med redusert funksjonsevne ved rekruttering og bidra til å heve den reelle pensjonsalderen. Samarbeid med trygdeetaten og bedriftshelsetenesta er høgt prioritert i IA-avtalen.

Dei etiske reglane og retningslinjene til Kredittilsynet, som i tillegg omfattar retningslinjer for verdipapirhandel og bruk av tenester frå tilsynseiningar for tilsette og tillitsvalde, fungerer godt. Ei endring av kredittilsynslova i januar 2005 (etter forslag frå Kredittilsynet) gir heimel for å fastsetje nærmare forskrifter om forbod eller andre avgrensingar for dei tilsette i Kredittilsynet mot å handle med børsnoterte aksjar o.a.

(handel med aksjar o.a. i institusjonar under tilsyn er allereie forbode). Kredittilsynet har utarbeidd forslag til slike forskrifter som er til behandling i Finansdepartementet. Dei etiske retningslinjene vil bli gjennomgått og oppdaterte i lys av forskrifter og dei generelle etiske retningslinjene for staten.

Figur 1: Utdanningsfordelinga per 31.12.2005

Effektivisering

Kredittilsynet arbeidde i 2005 med å effektivisere ein del oppgåver. Ved bruk av modellen *Common Assessment Framework* (CAF) analyserte Kredittilsynet moglegeheitene for å omprioritere og forenkle verksemda si. I tillegg blei det vurdert andre moglege effektiviseringstiltak som CAF-modellen ikkje fanga opp. Resultata frå analysen blir følgde opp i strategiarbeidet, i verksemdsplanen for 2006 og i rapportering til Finansdepartementet. Resultata omfattar samordning av regelverk og forbetra tilsynsmetodar og administrative rutinar.

I effektiviseringsarbeidet inngår auka bruk av elektronisk kommunikasjon mellom Kredittilsynet og føretak under tilsyn, mellom anna ved elektronisk innrapportering. I 2005 starta revisorar og revisjonsselskap å rapportere via Altinn. I tillegg blei det gjort førebuingar for tilsvarande rapportering for

andre grupper. Kredittilsynet har òg utvikla eit fagsystem som skal gi betre støtte til generell saksbehandling og til leiinga ved at ein mellom anna får kontinuerleg oppdatering av eigne register frå eksterne datakjelder hos Brønnøysundregistra og Skatteetaten.

Kredittilsynet innførte elektronisk saksbehandling i 2004. Systemet blei vidareutvikla i 2005, og dette har mellom anna gitt betre oversikt og lettare tilgang til saksdokument. Det blei vidare gjort førebuingar for overgang til elektronisk arkiv. Det betyr store effektiviseringsgevinstar for tilsynsavdelingane, mellom anna ved at leiinga og saksbehandlarane har fått langt betre og dokumenterte moglegeheiter for kontroll og oppfølging.

Saksbehandlingstid

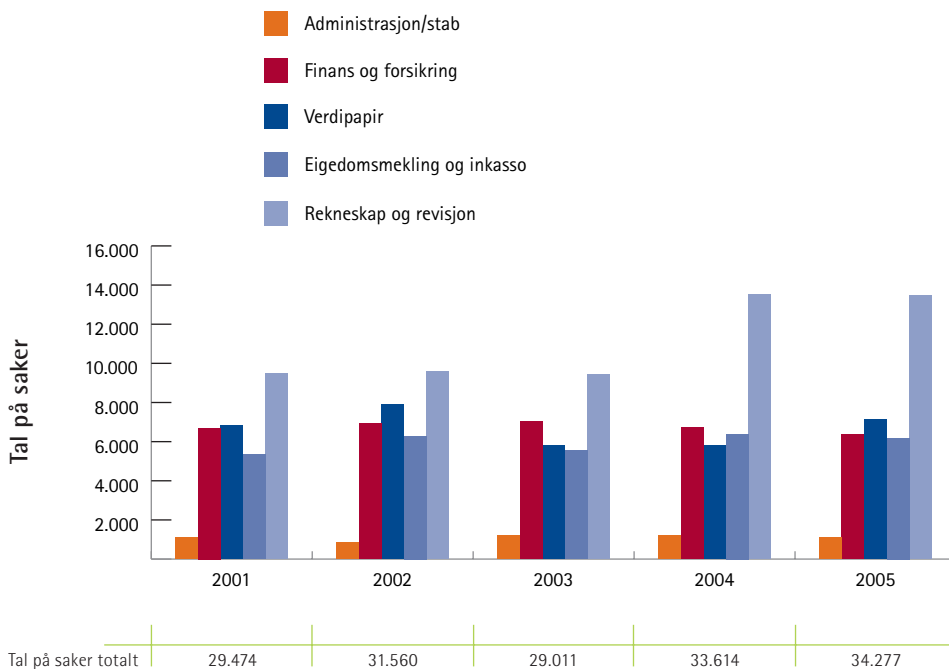
I tråd med strategien til Kredittilsynet blei det frå 2003 sett konkrete mål for saksbehandlingstida for eit utval forvaltningssaker og for tilsynsrapportar og tilsynsmerknader. For dei fleste forvaltningssakene er målet at 90 prosent skal

vere ferdig behandla innan 30 dagar. For enkelte kompliserte sakstypar er det sett lengre frist. Fristen for tilsynsrapportar og tilsynsmerknader varierer noko mellom dei ulike tilsyns-områda. Det blir rapportert om måloppnåing kvart kvartal, og detaljerte resultat blir publiserte på www.kredittilsynet.no.

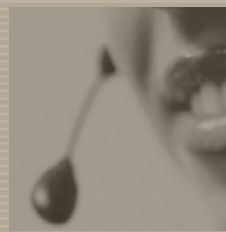
Tabell 1: Saksbehandlingstida i Kredittilsynet i 2005

	Tal på saker	Måloppnåing
Forvaltningssaker totalt med mål for saksbehandlingstid	1.718	78,6 %
- Forvaltningssaker der fristen er 30 dagar	1.201	90,8 %
- Forvaltningssaker med lengre frist enn 30 dagar	517	47,0 %
Tilsynsrapportar	184	74,5 %
Tilsynsmerknader	145	80,0 %

Figur 2: Registrerte saksdokument – fagområde*

*Kompleksiteten i sakene på finans- og verdipapiriområdet er vesentleg større enn på dei andre områda.

Økonomi

15

Utgifter

Kredittilsynets budsjett blir fastsett av Stortinget som ein del av statsbudsjettet. Budsjettet for 2005 var på 156,0 millionar kroner. Inkludert overførte midlar frå 2004 på 3,86 millionar kroner var budsjettet på i alt 159,86 millionar kroner. I tillegg fekk tilsynet 2,35 millionar kroner i fødsels- og sjukepenge-refusjon. Den samla disponible utgiftsramma var etter dette 162,21 millionar kroner. Dei samla utgiftene til etaten summerte seg til 160,78 millionar kroner, ein auke på 10,2 prosent frå 2004. Dei samla lønnsutgiftene auka med 14,4 prosent, mens utgiftene til varer og tenester auka med 1,2 prosent. Dei samla utgiftene til Kredittilsynet var vel 1,4 millionar kroner mindre enn disponibelt budsjett. Ubrukte midlar blir overførte til 2006.

På same måten som for andre statlege verksemdar som inngår i statsrekneskapen, blir rekneskapen til Kredittilsynet ført etter kontantprinsippet og ikkje etter rekneskapsprinsippet, som gjeld for private verksemdar. Rekneskapen blir ført etter kontoplanen for statsrekneskapen, som byggjer på ei artsgruppering av utgifter og inntekter. Kredittilsynet har med utgangspunkt i denne planen laga ei formålsgruppering av utgiftene. Hovudgruppering etter formål går fram av tabell 2.

I sitt avsluttande revisjonsbrev av 24. juni 2005 om rekneskapen for 2004 går det fram at Riksrevisjonen ikkje hadde vesentlege merknader til rekneskapen og Kredittilsynets gjennomføring av budsjettet.

Tabell 2: Rekneskapen til Kredittilsynet

	2003	2004	2005
Lønnsutgifter	94.866	100.058	114.439
Av dette:			
Lønn og sosiale utgifter (alle stillingar)	91.736	95.725	111.090
Ekstrahjelp/vikarar	2.396	3.715	2.391
Andre lønnsutgifter (styre / råd / andre honorar)	734	618	958
Varer og tenester	39.939	45.805	46.344
Av dette:			
Driftsutgifter	16.420	16.640	17.381
Informasjon	3.033	3.246	3.679
Administrative reiser og møte, kontingentar	4.185	6.307	6.446
Inspeksjonsreiser og anna tilsynsarbeid	4.615	5.509	3.123
OU-arbeid, leiar- og kompetanseutvikling	4.054	4.949	6.102
IT-utgifter	7.632	9.154	9.613
Sum utgifter	134.805	145.863	160.783

Tal i heile tusen kroner
(Foreløpig rekneskap for 2005)

Kommentar

Utgiftene til Kredittilsynet har auka dei seinare åra. Den viktigaste årsaka er at ansvarsområdet blir utvida, både på grunn av nye oppgåver og fordi endringar i regelverket stiller nye krav til tilsynet. Ikkje minst gjeld dette EU-regelverket, som Noreg er forplikta til å følgje. Eit døme på dette er nytt kapitaldekningsregelverk og oppbygging av risikobasert tilsyn. I 2005 fekk Kredittilsynet ansvaret for kontroll med finansiell rapportering for børsnoterte føretak. For å utføre denne oppgåva blei det oppretta ein ny seksjon. Det er ei viktig forklaring på den sterke auken i lønnsutgiftene Kredittilsynet fekk, og auken i arbeidsgivarpremiar til Statens pensjonskasse på grunn av omlegging av berekningsmetoden. Den ordinære auken i verdipapirmarknaden, finansnæringa og talet på

eininger i revisjons- og rekneskapsførerverksemd krev òg auka innsats frå Kredittilsynet dersom tilsynsstandarden skal sikrast på same nivået. Aktiv bruk av tilbod/andod har hjulpet til med å halde driftsutgiftene nede. Det var nedgang i utgiftene til inspeksjonsreiser og anna tilsynsarbeid frå 2004 til 2005. Dette har samanheng med at talet på inspeksjonar måtte reduserast på grunn av omfattande regelverksarbeid, og at det var mindre kjøp av ekstern spisskompetanse. Auken i utgiftene til OU-arbeid, konsulentbistand og kompetanseutvikling har mellom anna årsak i gjennomføring av eit effektiviseringsprosjekt og at det blei nytta ekstern bistand til å vurdere framtidige kontorlokale for tilsynet.

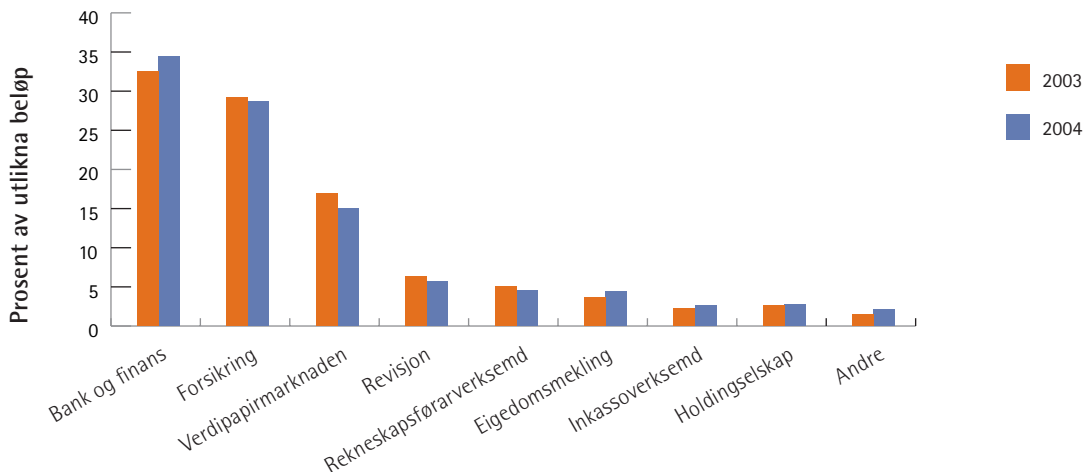
Inntekter

Utgiftene til Kredittilsynet blir etter kredittilsynslova § 9 dekte av institusjonar som er under tilsyn ved starten av budsjettåret. Stortinget vedtek derfor ei inntektsløyving som er lik utgiftsløyvinga. Etter lova skal utgiftene fordelast på dei ulike gruppene av institusjonar etter omfanget av tilsynsarbeidet. Utgiftene blir derfor kravde inn etterskotsvis. Frå og med utlikninga for 2004 blir det òg kravd bidrag frå filialar av føretak frå andre EØS-statar.

Utlkningsbeløpet for 2004 utgjorde 143,9 millionar kroner. At den utlikna summen er mindre enn dei rekneskapsmessige

utgiftene, kjem av at utlikninga tek utgangspunkt i budsjettløyvinga, at eventuelle overførte midlar frå året før blir trekte frå, og at ein del av utgiftene blir dekte av folketrygda gjennom fødsels- og sjukepengerefusjonar. Forslaget til utlikning for 2004 blei godkjent av Finansdepartementet 7. juli 2005 etter føregåande høyring hos dei aktuelle bransjeorganisasjonane. Dei utanlandske filialane hadde fått forslaget til orientering. Det er 10.372 tilsynseiningar som blir omfatta av utlikninga for 2004, av desse var 65 utanlandske filialar. I 2003 var det 9.792 einingar. Fordelinga på dei respektive tilsynsgruppene går fram av figur 3. Delen av utlkningsbeløpet som dei utanlandske filialane betaler er 2,8 prosent.

Figur 3: Utlkning fordelt på tilsynsgrupper

Tabell 3: Utlkning – prosentdel av grunnlaget

Tilsynskategori	Berekningsgrunnlag	Prosentdel av grunnlaget		
		2002	2003	2004
Kredittinstitusjonar	Forvaltningskapital	0,0024	0,0023	0,0025
Forsikring	Premieinntekter	0,0404	0,0357	0,0345
Verdipapirføretak	Inntekter frå investerings- og tilleggstenester	0,2343	0,2335	0,1997
Forvaltningsselskap for verdipapirfond	Forvaltningskapital	0,0047	0,0037	0,0031
Egedomsmeikling	Provisjonsinntekter	0,1619	0,1315	0,1516
Inkassoverksemd	Innkassoinntekter	0,1896	0,1767	0,2122
Revisorar	Omsetning	0,1925	0,2410	0,2345

Tabell 3 viser kor stor del utlikninga utgjorde i prosent av berekningsgrunnlaget for ulike grupper av tilsynseiningar. Rekneskapsførarane er ikkje med i tabellen sidan dei betalar ein lik årleg sum, uavhengig av omsetning. Det er visse variasjonar mellom gruppene i utviklinga av belastninga ved utlik-

ninga, og det kjem mellom anna av den økonomiske utviklinga i dei enkelte næringane. Sjølv om utgiftene til Kredittilsynet auka med 18,0 prosent frå 2002 til 2004, har belastninga for dei fleste gruppene gått ned.

Ressursinnsats fordelt på tilsynsområde

Tabell 4 viser at det var ein auke i ressursinnsatsen på sju årsverk frå 2004 til 2005. Auken var fem årsverk mindre enn planlagt. Årsaka er at det i enkelte nye stillingar blei tilsett

folk seinare enn ein hadde tenkt, at vakansar har auka, og at langtidssjukefråværet har auka noko. Tabellen viser at ressursauken frå 2004 var markert på verdipapiriområdet og den nye oppgåva med rekneskapskontroll.

Tabell 4: Ressursinnsats fordelt på tilsynsområde

	2003		2004		2005	
	Årsverk	Prosent	Årsverk	Prosent	Årsverk	Prosent
Bankar	34,3	19,7	37,0	20,8	38,5	20,8
Finansieringsselskap	2,9	1,7	2,9	1,6	2,6	1,4
Kredittføretak	1,7	1,0	1,9	1,0	1,8	1,0
Forsikringsselskap	29,5	16,9	28,9	16,2	25,7	13,9
Holdingselskap	3,1	1,8	3,3	1,9	3,8	2,0
Pensjonskasser og -fond	5,6	3,2	5,9	3,3	5,0	2,7
Verdipapirmarknaden	29,4	16,9	28,8	16,2	32,0	17,3
Eigedomsmeklarar	5,4	3,1	6,6	3,7	6,1	3,3
Inkassoføretak	3,4	2,0	3,6	2,1	2,5	1,3
Revisorar	8,1	4,7	7,5	4,2	7,5	4,1
Rekneskap generelt	2,3	1,3	2,0	1,1	0,3	0,2
Rekneskapskontroll					4,8	2,6
Rekneskapsførarar	6,6	3,8	6,0	3,3	8,2	4,4
Andre	0,6	0,4	0,8	0,5	1,5	0,8
Ufordelt	41,1	23,6	42,8	24,0	44,5	24,1
Sum	174,1	100	178,0	100	185,0	100

Informasjon og kommunikasjon

Kredittilsynet vurderer informasjon og kommunikasjon som eit strategisk verkemiddel i tilsynsarbeidet, særleg med sikte på å førebygge brot på reglar og standardar. Informasjonstiltaka rettar seg i første rekkje mot dei føretaka og bransjane det blir ført tilsyn med, og arbeidet følgjer prinsippa i den statlege informasjonspolitikken. Informasjons- og kommunikasjonsaspektet er inkludert i Kredittilsynets hovudstrategi og er utdjupa i ein eigen kommunikasjonsstrategi.

Kredittilsynet legg vekt på kontakten med bransjane som er under tilsyn, og har regelmessige møte med bransjeorganisasjonane. Tilsvarande møte har tilsynet med samarbeidande styresmakter. Samarbeidet med Forbrukarrådet er formalisert i ein eigen avtale. I 2005 samarbeidde Kredittilsynet med Forbrukarrådet og Forbrukarombodet om eit felles prosjekt der ei arbeidsgruppe undersøkte ulike løysingar for etablering av ein internetbasert informasjonsportal som skal bidra til å betre informasjonstilbodet til privatkundar i finansmarknaden (sjå omtale i kapitlet *Andre forhold*, side 69).

Kredittilsynet deltek òg i stor grad på seminar for ulike bransjeorganisasjonar og føretak under tilsyn, og det blir halde mange foredrag om verksemda og arbeidsoppgåvene til Kredittilsynet og om regelverk og retningslinjer for tilsynseiningane. Kredittilsynet arrangerte eit seminar om konsekvensar av marknadsmissbruksdirektivet i norsk rett og om overgangen til at børsnoterte føretak frå 2005 nyttar internasjonale rekneskapsstandardar (IFRS) ved finansiell rapportering. Seminaret retta seg mellom anna mot dei som skriv ut børsnoterte verdipapir.

Det blei òg arrangert to informasjonsseminar for verdipapirføretak i samarbeid med Oslo Børs. Tema var mellom anna oppdatering om pågåande prosessar i EU og aktuelle saker av generell interesse.

Det blei sendt ut 21 rundskriv i 2005 mot 19 i 2004, og 50 pressemeldingar mot 38 i 2004. Det blei gjennomført ein pressekonferanse.

Nettstaden til Kredittilsynet, som er ein hovudkanal for informasjon frå Kredittilsynet, blei vidareutvikla i 2005. Mellom anna blei det etablert eit foreløpig register på norsk og engelsk over bank-, finans- og forsikringsverksemdar som har konsesjon frå Kredittilsynet. Registeret er knytt opp mot Føretaksregisteret i Brønnøysund.

Kredittilsynet har ei omfattande kontaktflate. Årleg møter leiinga og andre medarbeidarar mange representantar for føretak under tilsyn, bransjeorganisasjonar, samarbeidande styresmakter og internasjonale kontaktar. Møte med mange av desse skjer ute i føretaka. I lokala til Kredittilsynet var det 1.970 besøkjande i 2005 mot 1.932 i 2004. I 2005 var 83 prosent av dei besøkjande frå Oslo og austlandsområdet.

I 2005 var det 97.000 unike besøkjande innom nettstaden til Kredittilsynet, og dei stod for 320.000 besøk totalt. Dette er ein auke frå 2004 da det var 92.000 unike besøkjande og 270.000 besøk totalt.

Nokre sentrale tal og data over tilsynsverksemda

Tabell 5: Oversikt over tal på føretak under tilsyn per 31. desember

	2001	2002	2003	2004	2005
Banker og finansinstitusjonar					
Sparebankar	129	129	129	127	126
Forretningsbankar	15	16	15	13	14
Filialar i utlandet av norske bankar	10	10	9	10	10
Filialar i Noreg av utanlandske bankar	8	8	8	8	9
Finansieringsselskap	35	33	29	28	30
Filialar i utlandet av norske finansieringsselskap	2	2	2	2	3
Filialar i Noreg av utanlandske finansieringsselskap	21	21	21	22	17
Kredittføretak	10	10	10	11	11
Filial i Noreg av utanlandsk kredittføretak	1	1	1	1	1
E-pengeføretak					
E-pengeføretak	-	-	4	5	5
Forsikring					
Livsforsikringsselskap	8	7	7	6	6
Fondsforsikringsselskap (Unit Linked)	8	6	6	5	5
Skadeforsikringsselskap	53	52	46	46	46
Lokale sjøtrygdslag	14	14	13	13	13
Lokale brannkasser	20	20	20	20	20
EØS-filialar og utanlandske selskap v/generalagentur	29	29	30	33	39
Forsikringsmeklarar	49	50	50	49	56
Private pensjonskasser	122	120	107	95	93
Pensjonsfond	70	65	50	33	22
Kommunale pensjonskasser	29	29	30	30	29
Holdingselskap					
Holdingselskap	12	13	8	8	8
Verdipapirinstitusjoner					
Verdipapirføretak	93	92	87	78	75
Forvaltningsselskap for verdipapirfond	28	24	23	21	21
Oppgjersentralar	1	2	2	2	2
Verdipapirsentralen	1	1	1	1	1
Børsar	1	2	2	2	2
Autoriserte marknadsplassar	-	2	1	1	1
Revisorar					
Revisorar	4.824	5.006	5.154	5.358	5.495
Revisjonsselskap	514	507	514	518	569
Rekneskapsførarar					
Rekneskapsførarar	5.856	6.201	6.598	6.724	7.179
Rekneskapsførarselskap	2.377	2.415	2.566	2.542	2.632
Eigedomsmekling					
Eigedomsmeklarføretak	507	528	542	572	642
Advokatar med eigedomsmekling i eigen praksis	1.016	1.018	1.094	1.178	1.213
Bustadbyggjelag	67	55	47	41	39
Inkassoverksemd					
Inkassoføretak	113	113	123	114	121
Oppkjøpsføretak	-	8	10	10	8

Kredittilsynet har i tillegg rekneskapskontroll med den finansielle rapporteringa til om lag 280 børs-noterte føretak.

Bankenes BetalingsSentral (BBS) og EDB Business Partner ASA er ikkje under direkte tilsyn frå Kredittilsynet, men er relevante for Kredittilsynets tilsynsverksemd som leverandørar av tekniske løysingar for norske finansinstitusjonar.

Tabell 6: Tal på stadlege tilsyn fordelt på institusjonstypar (inkl. IT-tilsyn)

	2001	2002	2003	2004	2005
Bank/finans	51	55	53	57	49
Holdingselskap	2	2	-	4	2
Forsikring	12	16	19	11	9
Forsikringsmeklarar	6	4	6	3	1
Pensjonskasser og -fond	5	8	5	4	1
Verdipapirføretak	20	20	23	18	22
Andre verdipapirinstitusjonar (inkl. forvaltningsselskap for verdipapirfond)	10	9	13	7	14
Revisorar	73	32	19	65	52
Rekneskapsførarar	62	41	35	29	56
Eigedomsmeklarar	60	71	12	19	22
Inkassoføretak	5	6	12	26	7
Datasentralar	1	2	2	2	5

Tabell 7: Tal på IT-tilsyn (stadlege) fordelt på institusjonstypar

	2002	2003	2004	2005
Bank/finans	4	6	4	9
Holdingselskap	2	-	2	1
Forsikring	2	1	2	1
Forsikringsmeklarar	-	-	-	-
Pensjonskasser og fond	8	-	-	-
Verdipapirføretak	1	4	4	5
Andre verdipapirinstitusjonar (inkl. forvaltningsselskap for verdipapirfond)	5	4	4	6
Revisorar	-	-	-	-
Rekneskapsførarar	-	4	1	1
Eigedomsmeklarar	-	-	1	1
Inkassoføretak	-	-	1	2
Datasentralar/ IT-leverandørar	2	2	2	5
Andre	-	-	1	-

IT-tilsyn blir ofte gjennomført i samband med ordinære tilsyn i føretaka. Talet på IT-tilsyn i tabell 7 inngår òg i tabell 6.

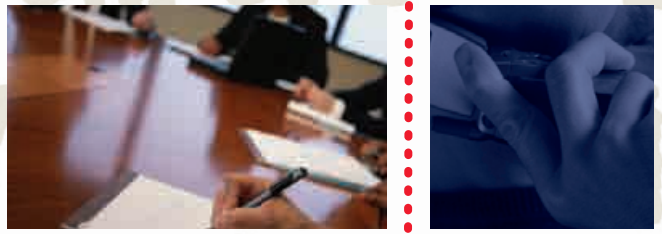
Tabell 8: Saker som er behandla etter delegasjon frå Finansdepartementet

	2001	2002	2003	2004	2005
Saker behandla etter lov av 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker	28	50	46	69	71
Saker behandla etter lov av 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker	13	12	21	32	21
Saker behandla etter lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner	64	59	53	130	131
Saker behandla etter lov av 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet	37	36	74	45	50
Saker behandla etter lov av 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner	-	-	-	-	-

Bank og finans

Tilsynet med bank- og finanssektoren skal sikre betryggende soliditet, risikobevissthet, styring og kontroll i foretakene og bidra til finansiell stabilitet og velfungerende markeder. Tilsynsarbeidet består av stedlig tilsyn, dokumentbasert tilsyn, makroøkonomisk overvåking, forvaltnings- og utredningsoppgaver samt regelverksarbeid.

Finansiell stabilitet

21

Innenfor Kredittilsynets arbeid med makroøkonomisk overvåking vurderes utviklingstrekk i norsk og internasjonal økonomi som kan ha betydning for finansiell stabilitet. Utvikling i økonomi og markeder knyttes sammen med forholdene i banker og finansforetak slik de framstår gjennom analyser og stedlig tilsyn. I den makroøkonomiske overvåkingen utarbeides halvårslige rapporter som blir oversendt Finansdepartementet og Norges Bank. Situasjonen i konsern, banker, kredittforetak og finansieringsselskaper beskrives i kvartalsvise rapporter

som oversendes Finansdepartementet. Disse rapportene er unntatt offentlighet. I tillegg blir det hvert kvartal publisert en rapport om de generelle utviklingstrekkene i disse institusjonene. I den årlige rapporten *Tilstanden i finansmarkedet* offentliggjøres en sammenfattende vurdering av tilstanden i norsk finansnæring, basert på utviklingen i økonomi, markeder og institusjoner. Denne blir lagt fram i månedsskiftet februar/mars. Det er etablert samarbeid med Norges Bank når det gjelder overvåking av finansiell stabilitet.

Kredittilsynet / Årsmelding / 2005

Analyser

I den makroøkonomiske overvåkingen og i analyser av finansinstitusjonene ble den høye utlånsveksten til husholdningene viet stor oppmerksomhet også i 2005. Husholdningenes brutto gjeld har økt betydelig de siste seks årene, og mest i husholdninger med lavest inntekt og alder. Disse gruppene er mest sårbare overfor negative økonomiske endringer. Det er i første rekke boliglån som har økt sterkt. En vesentlig del av lånene har også høy belåningsgrad og bare en liten del av lånene tas opp med fast rente. Høy aktivitet i norsk økonomi, lav ledighet, lave renter og kraftig oppgang i boligprisene har redusert bankenes kredittrisiko overfor husholdningene på kort sikt. I analyser og foredrag la Kredittilsynet i 2005 vekt på at fortsatt sterk økning i gjeld og boligpriser framover kan bidra til at kredittrisikoen på mellomlang sikt øker, og at den sterke oppgangen i husholdningenes gjeld og i boligmarkedene representerer et betydelig usikkerhetsmoment både for finansmarkedene og for økonomien generelt.

Finansinstitusjonenes lønnsomhet, soliditet og risikoeksponering er gjenstand for regelmessige analyser. I tillegg blir det gjennomført ad hoc-analyser av aktuelle problemstillinger. Bankenes resultater i 2005 var gode, hovedsakelig som følge av meget lave utlånstap og lavere kostnader. Soliditeten var tilfredsstillende for bankene samlet sett. Det lave rentenivået har forsterket presset på bankenes rentemarginer, og netto renteinntekter falt ytterligere i 2005.

Kredittilsynets oppfølging av bankenes risiko mot husholdninger inkluderer flere undersøkelser av bankenes kredittpraksis. Resultatene offentliggjøres i en årlig boliglånsundersøkelse. Kredittilsynet undersøkte også i 2005 bankenes praksis for utlån med pant i bolig. Undersøkelsen omfattet om lag 30 banker, som utgjorde 85 prosent av samtlige bankers utlån til bolig. Bankene rapporterte om de første 100 boliglånene som var innvilget etter en gitt dato, blant annet rutiner for vurdering av betjeningsevne, sikkerhet knyttet til lånene og belåningsgrader for husholdninger etter låntakers alder.

Kredittilsynet gjennomførte i 2005 en spørreundersøkelse blant lånekunder for å få belyst i hvilken grad disse fikk, og oppfattet, informasjon fra bankene om privatøkonomiske konsekvenser ved låneopptaket. Etter en tilsvarende undersøkelse i 2004 tok Kredittilsynet kontakt med Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) og Sparebankforeningen om hvordan man bedre kan sikre at viktig informasjon faktisk kommer fram til, og blir forstått av, låntaker. De to bransjeorganisasjonene sendte som følge av dette ut rundskriv til sine medlemsbanker som vektla betydningen av at kunden forstår viktige sider ved sitt låneopptak. Bransjeorganisasjonene ga samtidig sitt felles dokumentutvalg i oppdrag å utarbeide forslag til ny tekst i sine standard lånedokumenter, hvor blant annet konsekvenser av økte renter ble eksemplifisert. Dokumentutvalgets forslag til mønster for slik informasjon ble kommunisert til bankene våren 2005.

Kredittilsynet undersøkte i 2005 bankenes risikoeksponering mot utvalgte næringer, slik som eiendomsdrift, bygg og anlegg, fiskeoppdrett og shipping. Videre ble bankenes lånefinansiering for kjøp av verdipapirer (med pant i de samme papirene) undersøkt. I disse undersøkelsene inngikk også en kartlegging av bankenes utlån for å finansiere kjøp av andeler/aksjer i eiendomsprosjekter.

For å belyse husholdningenes følsomhet for renteøkninger, foretok Statistisk sentralbyrå på oppdrag fra Kredittilsynet også i 2005 en modellframskriving av gjelds- og rentebelastning for perioden ut 2006. Modellen er basert på formues- og inntektsundersøkelsene, og framskrivingene viste konsekvensene for rentebelastningen i husholdningene dersom rentenivået økte vesentlig.

Kredittilsynet kartlegger jevnlig situasjonen i finansieringsselskaper som i hovedsak driver forbruksfinansiering. Så langt ser det ut til at slike selskaper har høyere tap og mislighold enn andre finansieringsselskaper og banker, men at selskapene priser risikoen slik at lønnsomheten er god.

I forbindelse med Det internasjonale valutafondets (IMF) gjennomgang av det norske finansielle systemet (Financial Sector Assessment Program – FSAP) gjennomførte IMF i samarbeid med Kredittilsynet og Norges Bank stresstester av norsk finanssektor. Stresstestene viste at sårbarheten på kort sikt er liten. Imidlertid anbefalte IMF i sin rapport fra juni 2005 (Financial System Stability Assessment) at myndighetene fortsatt bør legge vekt på utviklingen i husholdningenes gjeld og i boligmarkedene.

De ulike analysene av utviklingen i økonomi, markeder og institusjonene danner bakgrunn for Kredittilsynets vurderinger av den generelle situasjonen i finansnæringen, og for det stedlige tilsynsarbeidet i institusjonene. I rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2005* gis det nærmere informasjon om undersøkelser, analyser og vurderinger.

Overvåking og analyse av finansmarkedet bygger blant annet på innrapportering fra finansforetakene. I samarbeid med Statistisk sentralbyrå og Norges Bank legger Kredittilsynet

betydelige ressurser i vedlikehold og videreutvikling av systemer for innrapportering av data fra kredittinstitusjoner og forsikringsselskaper.

Kontroll av lovkrav

Det dokumentbaserte og stedlige tilsynet kontrollerer at finansforetakene oppfyller ulike lovkrav, blant annet på områdene kapitaldekning, likviditet og store engasjementer. Hovedsakelig er dette lovkrav som kan følges opp med utgangspunkt i den løpende rapporteringen til Kredittilsynet.

Kontroll av årsregnskaper

Ved gjennomgangen av årsrapportene for de største finansinstitusjonene i 2005 ble det særlig lagt vekt på om årsregnskapene var avlagt i samsvar med lover og forskrifter. Kontrollen begrenset seg til enkelttemaer. Arbeidet ble fulgt opp med presiseringer i rundskriv eller i brev direkte til institusjonene. Gjennomgangen avdekket ikke vesentlige svakheter i institusjonenes årsregnskaper på de områdene som ble undersøkt.

Tilsyn med de enkelte foretakene i bank- og finanssektoren

Hovedformålet med stedlig tilsyn i bankene er å se til at institusjonene har nødvendig soliditet og risikobevissthet, og at styrings- og kontrollsystemene sikrer tilfredsstillende risikostyring. I 2005 ble det gjennomført 43 inspeksjoner i spare- og forretningsbanker.

Kredittilsynet prioriterte i 2005 å utarbeide Samlede Risikovurderinger for de ni største norske bankkonsernene. Risikovurderingene brukes i dialogen med konsernene, og inngår i Kredittilsynets forberedelser til å møte kravene i det nye kapitaldekningsregelverket (Basel II), se omtale side 27. Vurderingen skal danne grunnlag for Kredittilsynets egen oppfatning av bankenes risikoprofil og kapitalbehov. Samlede Risikovurderinger skal utarbeides årlig, og vil bli sendt styrene i institusjonene for kommentar.

Årets risikovurderinger bygger i stor grad på gjennomførte inspeksjoner av kreditt-, likviditets- og markedsrisiko, samt undersøkelse av bankenes internrevisjon. I tillegg bygger vurderingene på interne analyser og rapporter, og på Norges Banks modell for å forutsi konkurssansynligheter. Vurderingene inneholder finansiell analyse, risikoanalyse, bedømming av bankenes risikostyring og kapitalallokering, samt et avsluttende kapittel om tilsynsmessig oppfølging.

I årets utgave er risikoanalysen vektlagt, mens bankenes kapitalbehovsvurdering i mindre grad er vurdert. Intensjonen er å videreutvikle Samlet Risikovurdering som tilsynsprodukt. I forbindelse med utsendelsen av årets analyser er metodikken

som ligger til grunn for vurderingene av kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko, publisert på Kredittilsynets nettsted.

Kredittrisiko

De største bankenes kredittrisiko blir vurdert ved hjelp av Kredittilsynets vurderingsmetodikk for kredittrisiko. Forhold som særlig blir tillagt vekt, er institusjonenes konsentrasjon mot enkeltkunder, bransjer, geografiske områder mv., og porteføljekvalitet måles blant annet ved hjelp av Norges Banks modell for å forutsi konkurssansynlighet. De gjennomførte analysene indikerer at kredittrisikoen i flertallet av de største bankene er lav eller moderat. Enkelte banker har imidlertid, etter Kredittilsynets vurdering, et noe høyere risikonivå. Etter Kredittilsynets oppfatning kan bankene fremdeles bli dyktigere til å prise lån i forhold til risiko.

Systemene for styring og kontroll av kredittrisiko i de største bankenes oppfattes i hovedsak som tilfredsstillende, men det er identifisert forbedringsområder. Blant annet bør bankene i større grad bruke måltall og rammer i sin styring og kontroll av kredittrisikoen, og early warning-verktøy som stresstesting og bransjeanalyser mangler i enkelte banker.

Inspeksjoner i enkelte relativt nyetablerte, mindre banker avdekket at det tar tid før nye banker får på plass et velfungerende system for styring og kontroll av kredittrisiko.

Markedsrisiko

Markedsrisiko vurderes ved hjelp av Kredittilsynets utarbeidede vurderingsmetodikk for markedsrisiko, der stresstesting av tapspotensiale knyttet til aksjekurs-, rente- og valutarisiko er sentrale elementer. Beregningene blir utført på grunnlag av rammer som styrene har fastsatt for bankens eksponering. Dessuten blir det tatt hensyn til risikospredning og markedslikviditet.

I 2005 ble markedsrisikoen i de største bankene i stor utstrekning analysert på grunnlag av skriftlig dokumentasjon. Ingen av bankene ble vurdert å ha mer enn moderat markedsrisiko. Etter inspeksjon i enkelte mindre banker ble det konkludert med at aksjekursrisikoen, som følge av vide styrerammer, var høy. I tillegg ble det påpekt at det ikke er sikret uavhengig kontroll av verdipapir- og valutahandelen.

Likviditetsrisiko

I løpet av 2005 ble det gjennomført temaundersøkelser av likviditetsrisikoen i 14 av de større bankene. Dessuten ble enkelte mindre banker inspisert på grunnlag av antatt høy likviditetsrisiko. Kredittilsynet måler likviditetsrisikoen ved hjelp av to indikatorer som gir uttrykk for hvor langsiktig bankenes illikvide aktiva er finansiert. I tillegg blir det lagt vekt på stabiliteten på kundeinnskuddene, diversifisering av innlånene fra andre kredittinstitusjoner, likviditeten i verdipapirporteføljene og omfanget av kommitterte trekkrettigheter. De fleste bankene anses å ha lav eller moderat likviditetsrisiko.

Temaundersøkelsen viste at alle bankene som var med i en tilsvarende likviditetsundersøkelse i 2002, har forbedret sin styring og kontroll av likviditetsrisiko. I enkelte banker ble det likevel påpekt svakheter ved rammesystemet og manglende grad av arbeidsdeling og uavhengighet mellom enheter og personer som har ulike roller i bankenes styrings- og kontrollsystemer.

Operasjonell risiko

Vurdering av operasjonell risiko, inkludert vurdering av bankenes internkontroll, er en sentral del av stedlig tilsyn. Kredittilsynet utarbeidet i 2005 en ny metodikk for å vurdere operasjonell risiko. Metoden er testet i én bank, og er planlagt revidert i 2006.

Som del av risikovurderingen av enkelte av de største bankene, er det pekt på at sterk ekspansjon og rask endringstakt kan øke den operasjonelle risikoen. Det er også pekt på at enhetene for risikostyring bør være uavhengige av forretningsenhetene, og at uklare roller og uoversiktlige organisasjonsmodeller kan representere operasjonell risiko. Det er dessuten knyttet operasjonell risiko til å rekruttere og opprettholde spesialkompetanse i bankenes fagmiljøer.

To av de største bankene har iverksatt komplekse integrasjonsprosjekter i sine IT-miljøer. Prosjektene blir fulgt tett opp gjennom IT-tilsyn. I tillegg gjennomførte Terra-bankene i 2005 et meget omfattende konverteringsprosjekt som både innebærer overgang til nyutviklet IT-plattform og skifte av dataleverandør. Kredittilsynet har tidligere pekt på viktige risikoforhold ved dette prosjektet og vil følge opp med inspeksjoner.

Tematilsyn av internrevisjonsfunksjon

Kredittilsynet gjennomførte første halvår 2005 tematilsyn av internrevisjonsfunksjonen i ti av de største bankene. Bakgrunnen for tilsynene var krav om at finansinstitusjoner med forvaltningskapital over 10 milliarder kroner fra 1. januar 2004 skal ha internrevisjon. Inspeksjonene ga samlet sett et positivt inntrykk av standard og kompetanse i internrevisjonsmiljøene som ble gjennomgått. I fellesrapporten og i merknadene til enkeltinstitusjonene ble imidlertid noen kritiske punkter som gikk igjen flere steder trukket fram:

- For at internrevisjonen skal kunne ivareta sin rolle, må funksjonen sikres reell uavhengighet.
- Internrevisjonens rolle som styrets "forlengede arm" forutsetter at det er god dialog mellom internrevisjon og styret.
- En risikobasert revisjonsmetodikk forutsetter at internrevisjonen foretar en selvstendig risikovurdering som grunnlag for sin revisjonsplan.
- Institusjonene bør ha klare rutiner for oppfølging av merknadene som tas opp i internrevisjonens rapporter.

Kontroll av etterlevelse av hvitvaskingsloven i utenlandske filialer

Kredittilsynet inspiserte tre filialer av utenlandske foretak for å kontrollere etterlevelsen av hvitvaskingsloven.

Nordisk tilsynssamarbeid

Avtalen mellom finanstillsynene i de nordiske landene om tilsynet med Nordea-konsernet forutsetter løpende informasjonsutveksling. Hovedprioriteten i 2005 var å utarbeide samlet risikovurdering og godkjenning av Nordeas søknad om bruk av interne rating-modeller for beregning av kapitalkrav. Kredittilsynet deltar også i godkjenningen av konsernets bruk

av standardmetoden for operasjonell risiko. I tillegg fortsetter tilsynet med Nordeas utkontraktering av IT-driften.

I 2005 ble det også etablert samarbeid med det islandske tilsynet om tilsyn med BNbank, Kredittbanken og Íslandsbanki.

DnB NOR Bank ASAs opprettelse av filial i Shanghai, Kina

Finansdepartementet ga DnB NOR Bank ASA tillatelse til å etablere filial i Shanghai, Kina. Filialens hovedmål er å betjene norske og nordiske kunder i Kina, med hovedvekt på banktjenester spesielt innenfor kreditter, garantier og betalingsformidling.

DnB NOR ASA og Gjensidige Forsikring

Etter at Gjensidige NOR ASA og Den norske Bank ASA fusjonerte i 2003 og tok navnet DnB NOR, etablerte Gjensidige NOR Forsikring seg som eget konsern, og inngikk samarbeidsavtale med det nye bank-/sparekonsernet. Fra februar 2005 ble merkenavnet endret til Gjensidige. Selskapsnavnet ble fra mai 2005 endret til Gjensidige Forsikring. Samarbeidsavtalen mellom DnB NOR og Gjensidige NOR fra 16. mars 2003 ble avvirket 7. september 2005. Etter dette er det forhandlet fram en "overenskomst" for fullstendig avvikling av den opprinnelige avtalen med en tidshorison på ca. fem år. I praksis vil det etter kort tid bare gjenstå et distribusjonssamarbeid innenfor personforsikringer der DnB NOR i nevnte fem år vil distribuere disse produktene.

DnB NOR Bank ASAs erverv av 51 prosent av aksjene i Bank DnB NORD AS

DnB NOR Bank ASA og Norddeutsche Landesbank Girozentrale signerte 21. juni 2005 en intensjonsavtale om etablering av en felles eid dansk bank, Bank DnB NORD AS, som skal ha til formål å drive bankvirksomhet i Danmark, Finland, Estland, Latvia, Litauen og Polen. Finansdepartementet ga 16. desember 2005 DnB NOR Bank ASA tillatelse til å erverve 51 prosent av aksjene i Bank DnB NORD AS, i samsvar med Kredittilsynets tilråding.

DnB NOR Bank ASAs erverv av Monchebank

DnB NOR inngikk i slutten av oktober 2005 en avtale om å kjøpe Monchebank, en mindre, regional russisk bank med hovedkontor i Murmansk. Banken har nødvendige lisenser til å drive bankvirksomhet i hele Russland. DnB NOR skal betale 21 millioner USD for 97,3 prosent av aksjene i Monchebank. Kredittilsynet anbefalte i brev av 19. desember 2005 at DnB NOR Bank ASA får tillatelse til å gjennomføre kjøpet.

yA Bank Holding ASA, yA Bank AS og yA Personforsikring AS

Finansdepartementet ga 1. juli 2005 selskapet yA Holding ASA med datterselskapene yA Bank AS og yA Personforsikring AS konsesjon til å etablere forretningsbank og skadeforsikrings-selskap.

yA Bank AS skal tilby standard bankprodukter rettet mot privatmarkedet som utlån, innskudd, utstedelse av betalingsmidler (blant annet kredittkort og reisesjekker) mv. yA Personforsikring AS skal kun tilby gjeldsforsikring gjennom individuell dødsrisikoforsikring og individuell uføredekning.

Bank2 ASA

Finansdepartementet ga 1. juli 2005 Bank2 ASA konsesjon til å etablere forretningsbank. Banken skal drive ordinær bankvirksomhet, og vil tilby tradisjonelle banktjenester som utlån, innskudd og utstedelse av betalingsmidler (blant annet kredittkort og reisesjekker) mv. rettet mot privatkunde- og næringslivsmarkedet. Banken vil også spesialisere seg på tjenester som etterspørres av privatpersoner og foretak som har behov for gjeldsstrukturering og refinansiering.

Íslandsbanki fikk tillatelse til å kjøpe Bolig- og Næringsbanken

Kredittilsynet anbefalte Finansdepartementet å gi Íslandsbanki hf tillatelse til å erverve samtlige aksjer i Bolig- og Næringsbanken ASA (BNbank). I tilrådingen ga tilsynet uttrykk for at Íslandsbankis risikoprofil var noe høyere enn hos sammenlignbare norske banker, men hadde ingen vesentlige merknader til bankens soliditet. Konsesjon ble gitt 15. mars 2005.

Skandinaviska Enskilda Banken fikk tillatelse til å kjøpe Privatbanken

Etter anbefaling fra Kredittilsynet ga Finansdepartementet 9. september 2005 den svenske banken Skandinaviska Enskilda Banken AB (SEB) tillatelse til å erverve samtlige aksjer i Privatbanken ASA.

Netfonds fikk bankkonsesjon

Etter anbefaling fra Kredittilsynet besluttet Finansdepartementet 5. august 2005 å gi verdipapirforetaket Net Fonds ASA tillatelse til å drive virksomhet som forretningsbank. Konsesjonen er begrenset til å gjelde mottak av innskudd fra klientkontoer som tilhører kundene i selskapets verdipapirvirksomhet. Finansdepartementet opprettholdt ikke vilkåret om spredningssalg, som var anbefalt av Kredittilsynet i forbindelse med konsesjonen. Net Fonds ASA har senere skiftet navn til Netfonds Bank ASA.

Helgeland Sparebank og Sparebanken Rana – fusjon

Finansdepartementet ga 31. mars 2005 tillatelse til at Helgeland Sparebank slås sammen med Sparebanken Rana, med Helgeland Sparebank som overtakende bank. Bakgrunnen for fusjonen er blant annet et økende krav til kritisk størrelse på innlån og funding. Den fusjonerte banken vil være mer robust og attraktiv i fundingmarkedet. Fusjonen gir en sterkere lokal enhet med god filialdekning. Det forventes også betydelige synergieffekter blant annet gjennom sammenslåing av lokale kontorer.

Sparebanken Midt-Norge og Romsdals Fellesbank ASA – fusjon

Som en av de siste av de mindre forretningsbankene, ble Romsdals Fellesbank ASA kjøpt opp av og fusjonert inn i Sparebanken Midt-Norge etter at Sparebanken Møre trakk sitt bud på banken. Oppkjøpet skapte splid i kundemassen, blant eierne og i lokalmiljøet. Etter at den nødvendige majoriteten var sikret, gikk selve fusjonsprosessen som planlagt. Romsdals Fellesbank ASA ble endelig avviklet 6. september 2005.

Santander Consumer Finance S.A. – Santander Consumer Bank AS

Finansdepartementet ga 20. april 2005 Santander Consumer Finance S.A. tillatelse til å eie 100 prosent av aksjene i Bankia Bank ASA, mens tillatelse til erverv av 100 prosent av aksjene i Elcon Finans AS ble gitt 2. juli 2004. Santander eier dermed 100 prosent av aksjene i både Bankia Bank ASA og Elcon Finans AS. Finansdepartementet ga 15. desember 2005 tillatelse til å slå sammen disse to selskapene, i tråd med Kredittilsynets anbefaling. Bankens nye navn blir Santander Consumer Bank AS.

FATF-evaluering av Norge – tiltak mot hvitvasking av utbytte og finansiering av terrorisme

Organisasjonen FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) ble opprettet av G7-landene og arbeider med tiltak mot hvitvasking av utbytte og finansiering av terrorisme. I 2005 gjennomførte FATF en evaluering av norske tiltak for å motvirke hvitvasking av utbytte og finansiering av terrorisme. Rapporten for Norge er publisert på FATFs nettsted www.fatf-gafi.org.

Grunnlaget for evalueringen er FATFs standarder og anbefalinger på området. Disse dekker tiltak som blant annet regelverk, offentlig og privat sektors virkemidler og ressursbruk.

Rapporten for Norge påpeker at hvitvaskingsloven og hvitvaskingsforskriften ikke fullt ut gjennomfører FATFs anbefalinger. Finansdepartementet skal opprette et lovutvalg som skal vurdere tiltak mot økonomisk kriminalitet innen finansmarkedsområdet. Mandatet for lovutvalget vil blant annet være å gjennomføre EUs tredje hvitvaskingsdirektiv i norsk rett og ta hensyn til andre internasjonale forpliktelser og anbefalinger, inkludert FATFs anbefalinger.

FATF etterlyser i rapporten for Norge mer spesifikk og spesialtilpasset veiledning til tilsynsenhetene om forpliktelsene i henhold til hvitvaskingsregelverket. Kredittilsynet arbeider i nært samarbeid med ØKOKRIM og relevante bransjeorganisasjoner med en særskilt veiledning til revisorer og regnskapsførere. Videre etterlyser FATF mer spesifikk veiledning med hensyn til enkeltsaker, trender og eksempler på mulige mistenkelige transaksjoner. FATF vil følge opp Norge for å påse at passende tiltak blir iverksatt.

Eierkontroll i finansinstitusjoner – enkeltsaker

Nye regler i finansieringsvirksomhetsloven om eierkontroll i finansinstitusjoner trådte i kraft 1. januar 2004. Reglene er nærmere omtalt i Kredittilsynets årsmelding for 2003, side 30. I 2005 ble det gitt følgende tillatelser med hjemmel i det nye regelverket:

- Kistefos Venture Capital AS' erverv i Bankia Bank ASA – inntil 24,99 prosent (vedtak fattet av Finansdepartementet i november 2004 etter tilråding fra Kredittilsynet)
- Folketrygdfondets erverv i Storebrand ASA – inntil 15 prosent*
- Íslandsbanki hfs erverv av Kredittbanken ASA (vedtak fattet av Finansdepartementet i november 2004 etter tilråding fra Kredittilsynet)
- SpareBank 1 Midt-Norges erverv av Romsdals Fellesbank ASA – først inntil 20 prosent, senere 100 prosent*
- Íslandsbanki hfs erverv av Bolig- og Næringsbanken ASA*
- Santander Consumer Finance S.A.s erverv av Bankia Bank ASA*
- Olympia Holding AS' erverv av Ontime finance AS
- Aker Kværner AS' erverv av Aker Insurance AS
- Kredittbanken ASAs erverv i Factoror AS – mellom 66,67 og 100 prosent
- MBF Holding AS' erverv i Møller Bilfinans AS – 49 prosent*
- EnterCard Holding ABs erverv av EnterCard AS
- Skandinaviska Enskilda Banken ABs erverv av Privatbanken ASA*
- Telenor ASAs erverv av Telenor Forsikring AS
- Ferd AS' og Storebrand Livsforsikring AS' erverv i Forbruker-Forsikring ASA – hver inntil 24,99 prosent
- Statkraft AS' erverv av Statkraft Forsikring AS

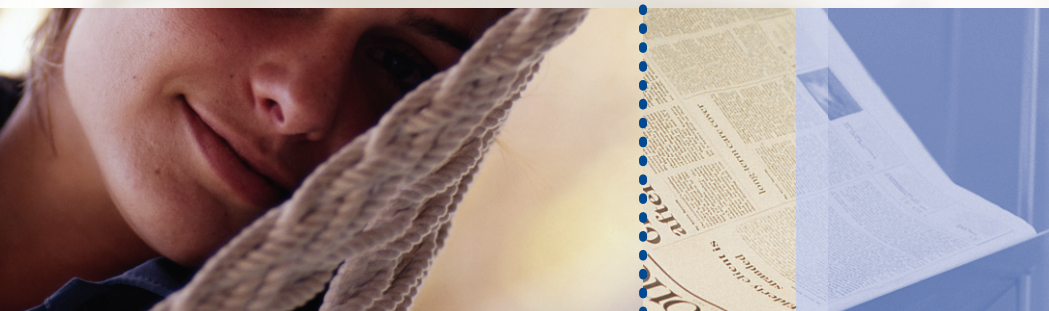
* Vedtakene ble fattet av Finansdepartementet etter tilråding fra Kredittilsynet.

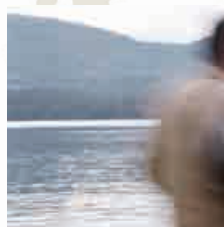
I tillegg behandlet Kredittilsynet enkelte konsesjonssøknader der eierprøving inngikk i saksbehandlingen. Dette gjaldt søknad om konsesjon for:

- finansieringsforetaket Terra Boligkreditt AS, eid av Terra-Gruppen AS
- finansieringsforetaket Caterpillar Financial Services Norway AS, eid av Caterpillar Financial Services Corporation
- finansieringsforetaket Fexco Money Transfer Norway AS, eid av FEXCO**
- livsforsikringsselskapet Silver Pensjonsforsikring AS, eid av blant andre Grieg International AS, Selvaag Invest AS, Hydro Pensjonskasse og Industriforsikring AS**
- forretningsbanken Bank2 ASA, eid inntil 25 prosent av BTWO Gruppen ASA**
- forretningsbanken Netfonds Bank ASA (tidligere Net Fonds ASA), eid av Netfonds Holding ASA, begrenset konsesjon gitt av Finansdepartementet etter tilråding fra Kredittilsynet
- finansieringsforetaket DnB NOR Boligkreditt AS, eid av DnB NOR Bank ASA
- livsforsikringsselskapet Gjensidige Pensjonsforsikring AS, eid av Gjensidige Forsikring**

** Tillatelse ble gitt av Finansdepartementet etter tilråding fra Kredittilsynet.

I én sak ble søknaden om tillatelse til erverv ikke innvilget. Den gjaldt Siem Kapital AS' erverv av inntil 25 prosent av Privatbanken ASA. Vedtak ble fattet av Finansdepartementet etter tilråding fra Kredittilsynet. Etter anke ble vedtaket stadfestet av Kongen i statsråd.

Undersøkelse av norske kortutstederes opplysninger til kunder om kostnader ved bruk av kort i utlandet

På oppdrag fra Finansdepartementet undersøkte Kredittilsynet blant et utvalg av norske banker hvilke opplysninger som blir gitt til kunden om kostnader, inkludert valutapåslag, ved bruk av betalingskort i utlandet. Undersøkelsen viste at alle bankene gir generelle opplysninger i kortavtalen om at kostnader påløper. Avtalene henviser normalt til prislister som opplyser om både størrelsen på gebyr og valutapåslaget. Informasjon som blir gitt i etterkant av bruk, omfatter gebyr samt transaksjonsbeløpet i utenlandsk valuta og i norske kroner, men størrelsen på valutapåslaget blir ikke oppgitt.

Overtredelse av regelverk

Kredittilsynet oversendte to saker til politiet om brudd på finansregelverket i 2005. En sak gjaldt et selskap som var registrert i Brønnøysundregistrene med formålet "utveksling av penger og overføring til utlandet og innlandet". Selskapet har ikke konsesjon til å drive valutavirksomhet, jf. finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4. Selskapet ble bedt om å forklare virksomheten, uten at det ble gjort. Saken ble derfor oversendt politiet.

I november 2005 oversendte Kredittilsynet en sak til politiet der et norsk selskap var mistenkt for å drive virksomhet uten konsesjon og i strid med finansieringsvirksomhetsloven og/eller e-pengeforetaksloven.

Regelverksendringer og høringsuttalelser

Nye kapitaldekningsregler for banker

Baselkomiteen for banktilsyn vedtok 26. juni 2004 nye retningslinjer for beregning av kapitaldekning for banker. I EU ble endringene i gjeldende kapitaldekningsdirektiver vedtatt 11. oktober 2005. De nye direktivene blir gjort gjeldende fra og med 1. januar 2007 for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. For enkelte deler av regelverket er starttidspunktet satt til 1. januar 2008.

De nye direktivene om kapitaldekning vil stille store krav til institusjonene og betinger at institusjonene må starte forberedelsene på et tidlig tidspunkt. Dette vil spesielt gjelde institusjoner som skal benytte de mer avanserte metodene for beregning av minstekravet til ansvarlig kapital. I mai og juni 2005 publiserte Kredittilsynet forskriftsforslag om de nye kapitaldekningsreglene. Formålet var å innhente synspunkter fra næringslivet og andre interesserte på Kredittilsynets foreløpige vurderinger av deler av regelverket som anses viktige i forhold til institusjonenes forberedelser. Kredittilsynet har valgt å prioritere regelverket om institusjonenes bruk av intern-rating (Internal Ratings-Based Approach – IRB), sikkerhetsstillelse og operasjonell risiko for beregning av minstekravet til ansvarlig kapital for kredittrisiko.

Finansdepartementet ba Kredittilsynet om å utarbeide lovendringsforslag for å gjennomføre de nye kapitaldekningsdirektivene. Utkastet til lovforslag med tilhørende høringsdokument ble oversendt Finansdepartementet 23. juni 2005. Kredittilsynet mottok merknader fra Finansdepartementet i brev av 23. november, og ga kommentarer til disse i brev av 28. november. Finansdepartementet sendte sitt lovforslag på høring 15. desember. Lovforslaget ventes våren 2006.

Det er ventet at minimumskravet til ansvarlig kapital synker for IRB-banker, i hovedsak som følge av vesentlige beholdninger av boliglån og lån til små- og mellomstore bedrifter. Institusjonene kan imidlertid ikke uten videre tilpasse nivået på ansvarlig kapital ned mot minimumskravet. I følge direktivene skal institusjonene alltid holde ansvarlig kapital over minimumskravet, blant annet fordi minimumskravet ikke dekker all risiko i institusjonenes porteføljer. Det er likevel grunn til å tro at bankene over tid vil tilpasse seg de nye kravene med en noe lavere andel ansvarlig kapital enn i dag. Bedre risikostyring i den enkelte bank og et tettere tilsyn vil derfor være avgjørende for å identifisere og overvåke den risikoen som bankene utsetter seg for.

Det er fastsatt overgangsordninger fra gjeldende regelverk (Basel I) som skal sikre at reduksjonen i minstekravet til kapital ikke skjer for raskt. Minimumskravet til ansvarlig kapital for IRB-banker kan i 2007 ikke være lavere enn 95 prosent av minimumskravet i gjeldende regelverk. I 2008 og 2009 er tilsvarende begrensninger henholdsvis 90 og 80 prosent av minimumskravet.

I regi av Baselkomiteen og EU-kommisjonen er det iverksatt en ny beregningsstudie (QIS5) for å kartlegge virkningen de nye reglene har på kapitalkravet. Resultatene fra denne undersøkelsen skal vurderes av Baselkomiteen og EU-kommisjonen våren 2006 og kan føre til at formlene for beregning av minimumskravet endres.

Kredittilsynet vil arbeide videre med gjennomføringen av kapitaldekningsreglene i Norge i 2006, blant annet med å forberede forskriftsarbeidet. Kredittilsynet tar sikte på å oversende samlet forslag til forskrifter til Finansdepartementet våren 2006. Kredittilsynet vil også arbeide med å gjennomføre en ny felles europeisk kapitaldekningsrapportering i Norge.

Søknader om bruk av interne målemetoder (IRB)

De nye kapitaldekningsreglene innebærer at institusjonene kan søke Kredittilsynet om å benytte IRB for å beregne kapitalkravet for kredittrisiko. De nye reglene gjør det lovbestemte minimumskravet mer risikosensitivt i den forstand at kapitalkravet i større grad samsvarer med risikoen i underliggende porteføljer. For å få tillatelse til å benytte interne målemetoder, må institusjonene tilfredsstillende omfattende krav.

DnB NOR, SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 Midt-Norge, SpareBank 1 Nord-Norge og Sparebanken Vest har søkt Kredittilsynet om tillatelse til å benytte interne målemetoder for kredittrisiko. Dersom institusjonene får tillatelse, vil det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning fra og med 2007 være basert på deres interne risikovurderinger. Kredittilsynet legger opp til at hoveddelen av søknadene skal være gjennomgått høsten 2006.

Forskrift om EØS-filialers medlemskap i Bankenes Sikringsfond

Finansdepartementet fastsatte 6. juli 2005 forskrift som regulerer adgangen til å slutte seg til Bankenes Sikringsfond for filialer av banker med sete i annet EØS-land. For filialer som blir tatt opp som medlem, vil Bankenes Sikringsfond kunne dekke mellomlegget mellom hva som blir dekket i hjemlandet og den norske grensen på to millioner kroner pr. innskyter. Forskriften forutsetter at det blir inngått tilfredsstillende avtaler mellom Bankenes Sikringsfond og tilsvarende sikringsordning i bankens hjemland, samt at Kredittilsynet har inngått avtale om samarbeid med tilsynsmyndigheten i hjemlandet.

Etter at forskriften trådte i kraft, var det ved utgangen av 2005 kun mottatt én søknad om medlemskap, fra den svenske banken Nordnet Securities Bank AB.

Sparebanker – friere sammensetning av forstanderskapet

Ved årsskiftet 2004/2005 trådte en lovendring i kraft som åpner for en mer fleksibel sammensetning av sparebankenes

forstanderskap. Dette innebærer blant annet opphør av krav om offentlig valgt styremedlem. Forstanderskapet skal avspeile sparebankens kundestruktur og andre interessegrupper samt samfunnsfunksjon. Veiledende vedtekter for sparebankene, samt kommentarer til vedtektene, er publisert i Kredittilsynets rundskriv 21/2005. Kredittilsynet mottok og godkjente 24 søknader om endring av vedtektene i tråd med ovennevnte lovendring i 2005.

Forslag om innføring av korrigerende bestemmelser i kapitaldekningsregelverket i forhold til nye regnskapsstandarder

Kredittilsynet oversendte 21. juni 2005 et høringsnotat til Finansdepartementet om innføring av korrigerende bestemmelser i kapitaldekningsregelverket som følge av nye internasjonale regnskapsstandarder (IFRS). Forslagene i høringsnotatet gjennomfører retningslinjer fra CEBS (Committee of European Banking Supervisors) og anbefalinger fra CEIOPS (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors) på dette området.

Bruk av de nye internasjonale regnskapsstandardene innebærer blant annet at institusjonene får større valgfrihet med hensyn til å føre balanseposter til virkelig verdi. Svingningene i ansvarlig kapital knyttet til balanse- og resultatstørrelser vil dermed øke. En viktig begrunnelse for å innføre korrigerende bestemmelser i kapitaldekningsregelverket har vært å opprettholde kvalitetskravene som blir stilt til en institusjons ansvarlige kapital. Sentralt i dette er at den ansvarlige kapitalen skal være tilgjengelig for å absorbere tap og at den ansvarlige kapitalen skal være tilstrekkelig stabil.

I høringsnotatet om innføring av korrigerende bestemmelser i forhold til IFRS anbefalte Kredittilsynet at det innføres en overgangsordning over fem år for full innregning i kapitaldekningsammenheng av de negative beløpene som føres mot egenkapitalen som følge av nullstilling av uamortiserte estimatavvik på pensjonsforpliktelser.

Endringer i regnskapsregelverket

Regnskapsloven ble betydelig endret to ganger i løpet av 2005 – ved endringslov av 10. desember 2004 nr. 81 og ved endringslov av 10. juni 2005 nr. 46. Etter disse endringene har loven et tosporet system – *IFRS-forordningens system* og *lovens ordinære system*. Kredittilsynet vurderte i 2005 behovet for særskilt regulering for banker og finansieringsforetak gjennom tre separate forslag til endringer i årsregnskapsforskriften. På bakgrunn av forslag fra Kredittilsynet vedtok Finansdepartementet å forby banker og finansieringsselskaper å benytte IFRS-forordningen i selskapsregnskapet. Kredittilsynets forslag var at dette forbudet skulle gjelde inntil særskilt tilpasning av årsregnskapsforskriften for banker og finansieringsforetak til IFRS er på plass. En slik særskilt tilpasning foreslås tidligst gjennomført fra 2007.

Forskrift av 21. desember 2004 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier trådte i kraft 1. januar 2005. Kredittilsynet sendte i mars 2005 ut rundskriv 10/2005 med veiledning til forskriften.

Tilsyn med finansielle konglomerater mv.

Lovendringene som var nødvendige for å gjennomføre EUs direktiv om tilsyn med finansielle konglomerater (2002/87/EF), ble vedtatt ved lov 10. juni 2005 nr. 43. Direktivet er nærmere omtalt i Kredittilsynets årsmelding for 2004, side 30. Lovvedtaket avvek på flere punkter fra forslaget Kredittilsynet sendte Finansdepartementet sommeren 2004, og Kredittilsynet fikk våren 2005 i oppdrag fra Finansdepartementet å utarbeide forslag til forskrifter om videre gjennomføring av konglomeratdirektivet.

Nye regler for bankenes sikkerhetsstillelse

Norges Bank vedtok å endre låneforskriften og regelverket om bankenes sikkerhetsstillelse med virkning fra fjerde kvartal 2005. I høringen hadde Kredittilsynet en del kommentarer til lovendringsforslagene, men fikk i liten grad gjennomslag for disse. Norges Bank vedtok at det skal være en overgangsperiode. Allerede pantsatte verdipapir kan benyttes som pant fram til 1. november 2007. Et varslet lovendringsforslag fra Finansdepartementet om de formelle likviditetskravene skal redusere betydningen for bankene av endringene i regelverket for sikkerhetsstillelse.

Forsikring

Tilsynet med forsikringssektoren skal sikre betryggende soliditet, risikobevissthet, styring og kontroll i foretakene og bidra til finansiell stabilitet og velfungerende markeder. Tilsynsarbeidet består av stedlig tilsyn, dokumentbasert tilsyn, makroøkonomisk overvåking, forvaltnings- og utredningsoppgaver samt regelverksarbeid.

Finansiell stabilitet

I Kredittilsynets makroøkonomiske overvåking følges utviklingstrekk i norsk og internasjonal økonomi som kan ha betydning for finansiell stabilitet. Utviklingen i økonomi og markeder knyttes sammen med utviklingen i institusjonene. Det er flere grunner til at overvåking av finansiell stabilitet bør omfatte forsikringsselskaper og pensjonskasser. Det er et vesentlig innslag av blandede finanskonsern i det norske finansmarkedet, der forsikringsselskaper inngår. Forsikringsselskapene er også sentrale aktører i det norske verdipapirmarkedet og har betydelige eierposter i eiendomsmarkedene.

En betryggende forsikringsvirksomhet er vesentlig for langsiktig sparing og fordeling av risiko. Analyser av forsikringsselskaper og pensjonskasser inngår i de halvårslige rapportene fra arbeidet med makroøkonomisk overvåking, og i de kvartalsvise analysene med tilhørende pressemeldinger om situasjonen i finansinstitusjonene. I den årlige rapporten *Tilstanden i finansmarkedet* offentliggjøres en sammenfattende vurdering av tilstanden i norsk finansnæring, på bakgrunn av utviklingen i økonomi, markeder og institusjoner.

Analyser

Forsikringsselskapenes resultater avspeiler i vesentlig grad utviklingen i norske og internasjonale verdipapirmarkeder. Det har skjedd store endringer i sammensetningen i livsforsikringsselskapenes plasseringer de siste årene. Andelen forvaltningskapital plassert i aksjer ble betydelig redusert fra 2000/2001 til 2002/2003 samtidig som beholdningen av rentepapirer økte. Det har senere skjedd en viss økning gjennom 2004 og 2005. I den makroøkonomiske overvåkingen av forsikringsbransjen ble det også i 2005 lagt vekt på analyser av forsikringsselskapenes lønnsomhet og soliditet på bakgrunn av selskapenes aktivasammensetning og fortsatt lavt rentenivå. Livsforsikringsselskapene står overfor store utfordringer ved et vedvarende lavt rentenivå. De relativt lave aksjeandelene gjør at selskapene og deres kunder har begrenset nytte av oppgang i aksjemarkedene. Ved å plassere en så stor andel av forvaltningskapitalen i obligasjoner holdt til forfall til en relativt høy rente, sikrer selskapene likevel en løpende avkastning i noen år framover. Det lave rentenivået gjør det vanskelig for livsforsikringsselskapene å bygge opp tilstrekkelig bufferkapital samtidig som den garanterte avkastningen til kundene tilfredsstilles.

Det er laget prognoser for utviklingen de neste fem årene i resultater og bufferkapital. Ved fortsatt lavt rentenivå vil selskapenes verdjusterte resultat avta betydelig, samtidig som svekkede resultater gjør det vanskelig for selskapene å øke bufferkapitalen, og dermed den risikobærende evnen.

I 2005 ble det utarbeidet regelmessige analyser av den løpende utviklingen i lønnsomhet, soliditet og risiko, samt ad hoc-analyser av aktuelle problemstillinger. Det blir publisert kvartalsvise rapporter og pressemeldinger for livsforsikringsselskaper og skadeforsikringsselskaper, og situasjonen for pensjonskassene omtales halvårlig.

Selv om aksjeandelen økte noe gjennom 2005, og andelen av utenlandske aksjer falt svakt, fikk den sterke oppgangen på Oslo Børs begrenset virkning på resultatene i livsforsikrings-

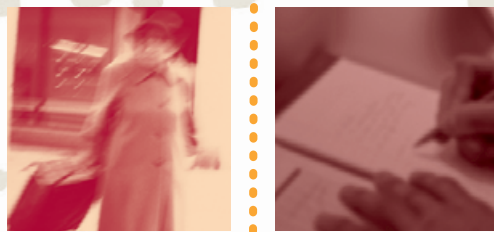
selskapene. Samtidig ga det lave rentenivået svak avkastning på rentepapirene. Det ble lagt betydelig vekt på bruk av stresstester for å vurdere selskapenes sårbarhet for endringer i renter, aksjepriser og eiendomsverdier.

Skadeforsikringsselskapene har gjennom flere år økt premieinntektene. Samtidig har utviklingen i erstatninger og kostnader vært stabil. Dette har gitt en bedring i selskapenes forsikringstekniske resultater. I 2005 var resultatene i skadeforsikringsselskapene meget gode, både som følge av stabil utvikling i teknisk resultat og som følge av høye finansinntekter. Noe av økningen i finansinntektene var imidlertid ekstraordinære, samtidig som det var tegn til at skadeomfanget økte mot slutten av året. I 2005 ble det gjennomført nærmere analyser av utviklingen i lønnsomhet og risiko i skadeforsikringsselskapene.

Pensjonskassenes resultater var gode i 2005 som følge av oppgangen i aksjemarkedene. Dette gjaldt særlig de private pensjonskassene, som hadde høyere aksjeeksponering i balansen enn kommunale pensjonskasser, og dermed hadde en mer positiv utvikling.

I forbindelse med Det internasjonale valutafondets (IMF) gjennomgang av det norske finansielle systemet (Financial Sector Assessment Program – FSAP) gjennomførte IMF i samarbeid med Kredittilsynet og Norges Bank stresstester av norsk finanssektor. Disse stresstestene omfattet også de største livsforsikrings- og skadeforsikringsselskapene. Stresstestene viste at et kraftig fall i aksjeprisene ville gjøre vesentlig innhogg i solvensmarginkapital og bufferkapital i livsforsikringsselskapene, mens skadeforsikringsselskapene var mest utsatt ved store endringer i sine tekniske avsetninger.

Se også rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2005* for en samlet framstilling av situasjonen i forsikringsselskapene og pensjonskassene på bakgrunn av utviklingen i økonomi, markeder og resultatene i 2005.

Hovedformålet med stedlig tilsyn i forsikringsselskapene er å se til at institusjonene har nødvendig soliditet og risikobevisthet, og at styrings- og kontrollsystemene sikrer tilfredsstillende risikostyring.

Skadeforsikringsselskaper

I 2005 ble det gjennomført fire stedlige tilsyn i tre skadeforsikringsselskaper, hvorav to var tematisyn om internrevisjonens rolle og ett var IT-tilsyn. Se omtale av tematisyn om internrevisjon i kapitlet *Bank og finans*, side 23.

I 2005 arbeidet Kredittilsynet med å utvikle ny vurderingsmetodikk for risikoer forsikringsselskaper er eksponert for. Den nye forsikringsmodulen ble testet i et selskap høsten 2005, og justert etter dette. Modulen vil heretter danne grunnlaget for stedlig tilsyn av skadeforsikringsselskaper. Utvikling av ny metodikk og deltakelse i utviklingen av nytt solvensregelverk på EU-nivå, har ført til at mindre ressurser er brukt til stedlig tilsyn enn tidligere år.

Livsforsikringsselskaper

I 2005 ble det gjennomført inspeksjoner i fire livsforsikringsselskaper, hvorav ett var tematisyn om internrevisjon. På ordinære inspeksjoner i livsforsikringsselskaper blir overordnet styring og kontroll, kapitalforvaltningsområdet og forsikringsområdet gjennomgått.

Hvis det lave rentenivået vedvarer, vil livsforsikringsselskapene være avhengige av god avkastning på aksjer og eiendom for å oppfylle rentegarantien. I inspeksjonsrapportene har Kredittilsynet vektlagt at institusjonene uavhengig av gjeldende regelverk for resultatberegning, kapitalvekting og solvenskrav, bør utvikle risikomodeller og risikomål som inkluderer risikoen som følger av at selskapenes forpliktelser er langsiktige.

På ulike områder har livsforsikringsselskapene hatt problemer med driften av sine IT-systemer. Overfor selskapene er det derfor vist til de systemmessige utfordringene næringen vil møte ved satsing på obligatorisk tjenestepensjon og innføring av nye virksomhetsregler for livsforsikringsselskapene.

Nordisk tilsynssamarbeid

Kredittilsynet har inngått samarbeidsavtaler med andre nordiske tilsynsmyndigheter for tilsyn med If og Sampo. Tilsynsavtalene forutsetter løpende informasjonsutveksling mellom de nordiske tilsynsmyndighetene. Basert på samarbeidsavtalene utarbeidet tilsynsmyndighetene i 2005 samlet risikovurderinger for If-konsernet og Sampo-konsernet. For Sampo-konsernet var det første gang en slik analyse ble gjort. Tilsynsarbeidet var også rettet mot Sampo-konsernet på grunn av sterk vekst i boliglån og forberedelsene til å møte

kravene i Basel II. I If ble det lagt særlig vekt på ny risikostyringsprosess, internkontroll, reservesetting, gjenforsikring og premieutvikling.

Kredittilsynet samarbeider også med de andre nordiske tilsynsmyndighetene om tilsynet med Tryg Vesta-konsernet. I regi av det danske Finanstilsynet blir det årlig utarbeidet en samlet risikovurdering for det nordiske konsernet.

Forvaltning av regelverket

Storebrands filialetablering i Sverige

Kredittilsynet meldte 18. mars 2005 om etablering av filial i Sverige for Storebrand Livsforsikring AS i medhold av forskrift om norske forsikringsselskapers forsikringstjenesteytelser og etablering av filial i annen stat innen EØS. Filialen skal markedsføre kollektive og individuelle tjenestepensjoner med uføre- og dødsfalldekninger, samt risikoforsikringer, mot den konkurranseutsatte delen av det svenske tjenestepensjonsmarkedet.

Silver Pensjonsforsikring AS

Silver Pensjonsforsikring AS fikk konsesjon i 2005, og representerer et nytt tilbud til norske forbrukere. Selskapets forretningsidé er å forvalte fripoliser utgått fra kollektive pensjonsinnretninger på en slik måte at kunden får bedre avkastning på kapitalen sin, noe som igjen vil kunne gi kunden høyere pensjon. Med etableringen av Silver Pensjonsforsikring blir det økt konkurranse i det norske fripolisemarkedet.

ForbrukerForsikring AS

Etter tilråding fra Kredittilsynet ga Finansdepartementet ForbrukerForsikring AS tillatelse til å drive skadeforsikringsvirksomhet. Selskapet skal tilby klagerettshjelpsforsikring til forbrukere i forbindelse med kjøp av håndverkstjenester og boliger, samt i forbindelse med kjøp av kapitalvarer med en innkjøpspris over 2.000 kroner. I selskapets ekstraordinære generalforsamling 30. november 2005 ble det foretatt aksjetegning for til sammen 57,5 millioner kroner, det vil si i tråd med et av vilkårene for konsesjonen. Selskapet startet virksomheten i desember 2005.

ForbrukerForsikring AS ble gitt slik konsesjon i 2002. Finansdepartementet trakk tilbake konsesjonen i 2004 idet selskapet ikke klarte å stille tilstrekkelig ansvarlig kapital.

Konsesjon for Gjensidige Pensjonsforsikring AS

Gjensidige Forsikring søkte i september 2005 om konsesjon til å etablere livsforsikringsselskapet Gjensidige Pensjonsforsikring AS. Selskapet vil tilby livsforsikring med investeringsvalg. I tillegg skal Gjensidige Pensjonsforsikring AS selge rene spareprodukter uten forsikringselement. Kredittilsynet anbefalte Finansdepartementet å gi slik konsesjon og at det ikke stilles krav om et mellomliggende holdingselskap. Finansdepartementet satte likevel som vilkår for konsesjonen at Gjensidige Forsikring eier Gjensidige Pensjonsforsikring AS via et slikt mellomliggende holdingselskap. Dette selskapet er etablert under navnet Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS.

Underslag av klientmidler i forsikringsmeglerforetak

Som følge av at daglig leder i et forsikringsmeglerforetak urettmessig hadde tatt ut midler fra forsikringsmeglerforetakets klientkonto, ble selskapets tillatelse til å drive forsikringsmegling trukket tilbake. Det ble vist til at urettmessig uttak av klientmidler er brudd på sentrale bestemmelser i forsikringsmeglingsforskriften, og en så alvorlig handling at å trekke tilbake tillatelsen til å drive forsikringsmegling framstår som en forholdsmessig reaksjon. Urettmessig uttak av klientmidler vil kunne få store negative økonomiske konsekvenser for forsikringstakere og/eller forsikringsselskaper.

Anmeldelse av European Insurance Agency AS

I samråd med ØKOKRIM anmeldte Kredittilsynet 24. november 2005 European Insurance Agency AS (EIA) ved daglig leder til Asker og Bærum politidistrikt for salg av forsikringer uten reell dekning.

Kredittilsynet hadde på anmeldelsestidspunktet ikke tilsyn med forsikringsagentvirksomhet, og virksomheten kunne derfor bare stanses gjennom en politianmeldelse av selskapet.

Kredittilsynet fikk tilsynsansvar også for forsikringsagentvirksomhet fra 1. januar 2006 i henhold til ny lov om forsikrings-

formidling. I det nye regelverket må forsikringsagentvirksomhet søke om tillatelse til å drive virksomhet innen 1. juli 2006.

Daglig leder i EIA begjærte oppbud 9. januar 2006. Kredittilsynet undersøker om rutiner og kvalitet er tilfredsstillende i de forsikringsmeglerforetakene som har formidlet forsikringer for EIA, og vurderer i den forbindelse eventuelle tiltak.

Grunnlagsrente i livsforsikring

I henhold til forskrift om premier og forsikringsfond i livsforsikring skal Kredittilsynet fastsette en lavere maksimal grunnlagsrente i livsforsikring enn den gjeldende grensen på 3 prosent, dersom 60 prosent av effektiv rente på langsiktige statsobligasjoner utgjør mindre enn 3 prosent. En slik lavere maksimal grunnlagsrente skal fastsettes innen 1. desember før det kalenderåret den blir gjort gjeldende.

Etter en samlet vurdering i november 2005 besluttet Kredittilsynet å senke den maksimale grunnlagsrenten til 2,75 prosent for kontrakter etablert etter 1. januar 2006. Den maksimale grunnlagsrenten for ny opptjening på etablerte kontrakter innen kollektiv pensjonsforsikring ble ikke redusert samtidig, men Kredittilsynet signaliserte at en slik reduksjon vil bli gjennomført pr. 1. januar 2007 dersom de lange rentene ikke øker vesentlig i løpet av 2006. Det er full adgang til å fastsette en lavere grunnlagsrente enn den maksimalt tillatte. Selskapene har, innenfor de begrensningene som gis av de aktuelle lov- og forskriftsbestemmelsene, et selvstendig ansvar for å vurdere grunnlagsrentenivået.

I brev av 14. desember 2005 oppfordret Kredittilsynet alle livsforsikringsselskaper og pensjonskasser til å vurdere soliditetsfremmende tiltak i forbindelse med årsavslutningen for 2005.

Forhåndsvurdering av nytt produkt – bankpensjon

Kredittilsynet konkluderte 4. juli 2005 med at produktet bankpensjon som skal tilbys av Sparebanken Bien under gitte forutsetninger ikke vil være i strid med forsikringsvirksomhetsloven. Det aktuelle produktet går ut på at banken stiller en kreditt til rådighet mot pant i boligen, samtidig som den gir kunden en livsvarig rett til å bo i boligen. Produktet er utformet slik at bankenes risiko for levetid blir relativt beskjeden. Lånet, inkludert renter, skal etter avtalen ikke betales tilbake til banken før boligen eventuelt selges eller kunden (lengstlevende ektefelle) dør eller flytter permanent på sykehjem. Ved salg vil banken få tilbakebetalt trukket beløp og renter. Bankene har ikke noe krav mot kunden utover boligens verdi. Dersom boligverdien er lavere enn lånets verdi ved innfrielsen, vil banken bli påført et tap. Produktet er ment å gi kunden trygghet for at han/hun og eventuelt ektefellen skal kunne bo i egen bolig så lenge det er ønskelig, uavhengig av boligpris- og renteutvikling eller levetid.

Bankenes mulighet til å tilby innskuddspensjon

Kredittilsynet har på forespørsel fra Sparebankforeningen utredet spørsmålet om banker, som leverandør av tjenestepensjonsordninger med investeringsvalg, må stå som eier av verdipapirfondsandelene i ordningen, eller om forsikrings-taker / de forsikrede kan registreres som eier av verdipapirfondsandelene i ordningen. Kredittilsynet antok at verken innskuddspensjonsloven eller virksomhetsbegrensningene for banker setter begrensninger for hvilke forvaltningsregimer en bank kan tilby. Når en bank skal tilby en pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven §§ 3-2a og 3-3 som inneholder verdipapirfondsandeler, fordrer det at banken benytter et forvaltningsselskap for verdipapirfond som underleverandør. Kredittilsynet konkluderte imidlertid med at det ikke er i strid med innskuddspensjonsloven at selve registreringen i andels-eierregisteret i slike tilfelle foretas på foretaket/medlemmet. Spørsmålet er forelagt Finansdepartementet.

Rentepapirer notert på Alternative Bond Market

Oslo Børs etablerte i juni 2005 Alternative Bond Market (ABM). ABM-markedet tilsvarer i stor grad dagens børsmarked for obligasjoner, idet sentrale handelsregler og opptaksregler vil komme til anvendelse. Opprettelsen av ABM-markedet reiser særlige spørsmål i forhold til obligasjoner i forsikringsselskapenes holdt til forfall-porteføljer, idet lånet ved eventuell flytting fra Oslo Børs til ABM kommer inn under andre og snevrere plasseringsbegrensninger. Siden lån i holdt til forfall-porteføljen ikke kan avhendes uten at dette får konsekvenser for øvrige lån i samme portefølje, har Kredittilsynet i likelydende brev til forsikringsselskaper og pensjonskasser gitt dispensasjon fra kapitalforvaltningsforskriftens plasseringsbegrensninger, slik at selskapene kan beholde lån som pr. 31.12.2005 var i holdt til forfall-porteføljene til de aktuelle plasseringene forfaller, selv om dette fører til at plasseringsbegrensningene overskrides.

Fripoliser

I 2005 var det økt oppmerksomhet på livsforsikringsselskapenes behandling av fripoliser. Fripoliser er forsikringskontrakter hvor premiebetalingen er opphørt, som oftest opprettet ved uttreden av en kollektiv pensjonsordning som følge av opphør av arbeidsforhold eller opphør av kontrakt.

Fripolisebestanden har fått en relativt beskjeden overskuddstildeling de senere årene i form av økte pensjonsytelser. Årsaken til dette er lav finansavkastning og oppbygging av forsikringsfondet i form av tilleggsavsetninger og styrket uføre- og administrasjonsreserve til dels etter krav fra Kredittilsynet. I tillegg får fripolisene tilført en underliggende rentegaranti, som normalt ligger på 4 prosent.

Yrkesskadeforsikring og bransjeregnskapet

Regnskapsrapporteringen for 2004, som ble mottatt i 2005, viser at den negative trenden for yrkesskadeforsikring som ble konstatert i 2003, også fortsatte i 2004. Det forsikringstekniske bruttoregnskapet viser imidlertid et mindre underskudd enn året før. Både yrkesulykkesforsikringer og yrkessykdomsforsikringer viste underskudd i 2004. Spesielt for yrkessykdomsforsikringer er det knyttet betydelig usikkerhet til erstatningsnivået.

Premieveksten fra 2003 til 2004 var relativt moderat for bransjen. Dersom premienivået stagnerer, er dette ikke betryggende på grunn av usikkerheten som fortsatt er knyttet til erstatningsnivået.

Kontoordninger og andre typer selv bærende ordninger i forsikring

Kredittilsynet vil i 2006 slutføre arbeidet med å kartlegge omfanget av kontoordninger og andre typer selv bærende ordninger. Formålet er å vurdere om dette er en type virksomhet som i tilstrekkelig grad er regulert av forsikringslovgivningen og om det er virksomhet som et forsikringsselskap har tillatelse til å drive.

En kontoordning er en form for egenforsikringsordning som avtales mellom et forsikringsselskap og en kunde/forsikringstaker hvor kundens eller forsikringstakers risiko dekkes av forsikringstaker selv. Kunden bidrar etter Kredittilsynets oppfatning ikke til oppbygging av selskapets kapital på linje med hva forsikringstakere som deltar i risikoutjevningen i forsikringsfellesskapet gjør. Kunden eller forsikringstaker bidrar ikke til eller nyter godt av effekten av risikoutjevning ved å inngå i et forsikringsfellesskap med forsikringsselskapets ordinære forsikringstakere. Forsikringsselskapets inntekter begrenser seg til administrasjonsgebyret.

Regelverksendringer og høringsuttalelser

Forskrifter til forsikringsloven, kapittel 7, 8 og 9

Lov om forsikringselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet (forsikringsloven) ble vedtatt 10. juni 2005. Kredittilsynet oversendte i oktober 2005 utkast til forskrifter til lovens kapittel 7 til 9 om pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og livsforsikringselskaper til Finansdepartementet. Når kapittel 9 i forsikringsloven trer i kraft, vil kapittel 9 og ny samleforskrift føre til at ni forskrifter faller bort.

Den nye forsikringsloven gir klarere skiller mellom de forsikredes og selskapenes egne midler, klarere fordeling av risiko mellom kunde og selskap og mer oversiktlig prising av livsforsikringsprodukter. Forskriftsutkastene inneholder blant annet regler om pensjonskassers virksomhet og om prissetting og overskuddsmodell innen livsforsikring. Kredittilsynets modell for langsiktig pensjonssparing er innpasset i det nye regelverket. Kredittilsynet legger til grunn at kontraktsforpliktelser hvor det ikke er avtale om jevnlig premiebetaling, fortsatt bør henføres til et system hvor avkastningsgarantien blir betalt gjennom en overskuddsdeling mellom selskap og forsikringstaker (modifisert overskuddsmodell). Videre foreslår Kredittilsynet at også individuelle livs- og pensjonsforsikringer tegnet før loven trer i kraft, blir underlagt regler om overskuddsdeling, men med en overgangsperiode på ti år for håndtering av et eventuelt administrasjonsunderskudd.

Den nye forsikringsloven innfører et helt nytt prisingssystem i forhold til gjeldende lovgivning. De omfattende endringene krever gode forberedelser i selskapene. Kredittilsynet foreslår derfor at lovens regler om prissetting og overskuddsmodell ikke trer i kraft før 1. januar 2008, mens det øvrige regelverket ble foreslått å tre i kraft 1. januar 2006. I tråd med lovens formål om mer oversiktlig prising av livsforsikringsprodukter og av hensyn til sammenlignbarhet mellom regnskap, blir det foreslått at alle selskapene går over til det nye regelverket fra samme tidspunkt.

Forskriftsutkastene er til behandling i Finansdepartementet, og ventes å bli sendt på høring i februar 2006.

Forskrifter til lov om forsikringsformidling

Kredittilsynet overleverte Finansdepartementet 19. september 2005 et høringsnotat med utkast til forskriftsbestemmelser til lov om forsikringsformidling som ble vedtatt 10. juni 2005. Forskriftsbestemmelsene gjelder ansvarsforsikringens størrelse, forsikringsformidlerens informasjonsplikt til kunden, føring av registre (forsikringsagenter), klageordning og overgangsregler. Etter en høringsrunde med frist 15. november 2005 ble forskriften fastsatt av Finansdepartementet 9. desember 2005 med ikrafttredelse 1. januar 2006.

Kredittilsynet har videre fastsatt forskrift som lempes på lovens kvalifikasjonskrav som kompetanse og praksis for aksessoriske forsikringsagentvirksomheter. Forskriften ventes å bli satt i kraft i februar 2006.

Internkontrollforskriften settes i kraft for forsikringsformidlere i januar 2006.

Kredittilsynet arrangerte informasjonsmøte om forsikringsformidlingsregelverket 16. januar 2006.

Det kommende solvensregelverket for forsikringselskaper (Solvens II)

EU-/EØS-landenes arbeid med rammeverket for de nye risikobaserte soliditetskravene for forsikringselskaper ble ytterligere intensivert gjennom 2005. Arbeidet omfattet både kvantitative soliditetskrav (pilar 1), tilsynsmessig oversyn (pilar 2) og markedsdisiplin (pilar 3).

Første runde med konsekvensberegninger av utkast til nytt regelverk ble igangsatt høsten 2005, og omfatter forsikringstekniske avsetninger. Det forventes at et betydelig antall europeiske forsikringselskaper vil delta i denne undersøkelsen (på frivillig basis). En ny runde med konsekvensberegninger som også vil omfatte forslaget til standardmetode for beregning av det nye solvenskapitalkravet, blir igangsatt våren 2006.

Arbeidet med Solvens II-regelverket har tatt vesentlig lenger tid enn opprinnelig antatt av EU-kommisjonen. De vanlige frister for gjennomføring av nytt EU-basert regelverk, tilsier at de nye Solvens II-kravene tidligst vil bli tatt i bruk 2010. Det er reelle muligheter for at regelverket først vil tre i kraft fra 2011.

Midlertidige kapitalkrav for forsikringselskaper i perioden 2007–2009

Både norske banker og forsikringselskaper er omfattet av kapitaldekningsregelverket Basel (8 prosentkravet). Det nye, risikobaserte Basel II-regelverket vil bli tatt i bruk for banker og andre kredittinstitusjoner fra 2007. Som nevnt er det altså tvilsomt at et regelverk med risikobaserte kapitalkrav for forsikringselskaper vil bli tatt i bruk før 2010 eller 2011. En naturlig problemstilling er dermed om den opprinnelige forskriften om minstekrav til kapitaldekning fortsatt skal gjelde for forsikringselskapene, eller om det vil være bedre å erstatte minstekravet til kapitaldekning med et alternativt risikobasert kapitalkrav, der status for arbeidet med Solvens II-regelverket blir tatt hensyn til.

Med bakgrunn i dette utarbeidet Kredittilsynet høsten 2005 en rapport der det skisseres ulike alternativer for utforming av midlertidige kapitalkrav som kan gjøres gjeldende for forsikringsselskapene i perioden 2007–2009 i påvente av gjennomføringen av Solvens II-regelverket.

Kredittilsynets vurdering er at det bør arbeides videre med et alternativ der det supplerende kapitalkravet er basert på stresstester. Dette alternativet framstår som det mest fleksible, noe som kan være en fordel gitt at det skal benyttes i en overgangsperiode fram til Solvens II-regelverket er på plass. I tillegg er denne løsningen valgt i Danmark og Sverige, og selv om de har tatt i bruk noe ulike løsninger, kan Norge gjøre nytte av erfaringene og utredningsarbeidet.

Rapporten om midlertidige kapitalkrav ble oversendt Finansdepartementet 9. desember 2005 for at departementet kan benytte denne som utgangspunkt for en høring med forsikringsnæringen og andre berørte parter om de alternative veivalgene som drøftes i rapporten.

Forskrifter om takseringstjenester i skadeforsikringsselskaper

På forespørsel fra Finansdepartementet utarbeidet Kredittilsynet utkast til forskrifter for å bidra til uavhengighet mellom skadeforsikringsselskap og takstselskap. Kredittilsynet har foreslått at forsikringstaker bør ha en lovfestet adgang til, på gitte vilkår, å kreve skjønn ved fastsettelse av takst. Skjønnen bør i hovedsak bekostes av forsikringsselskapet, og adgangen til å kreve skjønn skal gå fram av forsikringsbeviset. Kredittilsynet foreslo i tillegg regler for å bedre kvaliteten på første-gangs taksering i situasjoner der erstatningsbeløpet må antas å være på 300.000 kroner eller mer.

Endringer i regnskapsregelverket

Regnskapsloven ble betydelig endret to ganger i 2005 – ved endringslov av 10. desember 2004 nr. 81 og ved endringslov av 10. juni 2005 nr. 46. Etter disse endringene har loven et tosporet system – *IFRS-forordningens system og lovens ordinære system*. Kredittilsynet vurderte i 2005 behovet for særskilt regulering for forsikringsselskaper gjennom tre separate forslag til endringer i årsregnskapsforskriften. På bakgrunn av forslag fra Kredittilsynet vedtok Finansdepartementet å forby forsikringsselskaper å benytte IFRS-forordningen i selskapsregnskapet.

Kredittilsynet har også foreslått at årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper tilpasses IFRS, men uten at alle valgmuligheter i IFRS tillates. Kredittilsynet har foreslått at dette kan gjøres gjeldende tidligst fra 2007.

Forskrift av 21. desember 2004 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier trådte i kraft 1. januar 2005. Kredittilsynet sendte i mars 2005 ut rundskriv 10/2005 med veiledning til forskriften.

Opphevelse av etableringskrav for avtaler etter lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon

Finansdepartementet ba i brev av 8. desember 2004 Kredittilsynet vurdere om opphevelsen av etableringskravet skaper behov for å fastsette nærmere regler for å ivareta tilsynsansvaret med skattefaviserte pensjonsordninger i institusjoner i andre EØS-land. Departementet uttaler i Ot.prp. nr. 1 (2004–2005) at en oversikt over hvilke utenlandske pensjonsinnretninger som tilbyr pensjonsordninger best vil kunne oppnås gjennom en meldeplikt. Finansdepartementet vil vurdere en løpende og til dels omfattende informasjonsplikt slik at Kredittilsynet for eksempel vil kunne få en årlig oppdatering av hvilke produkter utenlandske forsikringsselskaper tilbyr i Norge. Spørsmålet om hva slags kontrollopplegg som er hensiktsmessig ut fra hensynet til effektiv skattekontroll og samtidig er gjennomførbart, ble tatt opp med Finansdepartementet i 2005. Departementet har bedt Kredittilsynet utarbeide forslag til kontrollopplegg, og blant annet utarbeide utkast til eventuelle lov- og forskrifts- endringer/forskrifter innen 1. mars 2006.

Medlemskap i pensjonsordninger for personer som ikke er medlem av folketrygden

Både foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven har hjemmel for at krav om pliktig medlemskap i folketrygden kan fravikes i forskrift gitt av Finansdepartementet. Finansdepartementet har delegert forskriftskompetansen til Kredittilsynet. En rekke konsern/foretak har arbeidstakere som i en kortere eller lengre periode ikke er pliktige medlemmer i folketrygden som følge av utenlandsopphold, men som likevel har en tilknytning til foretaket som gjør at det er ønskelig å opprettholde medlemskapet i foretakets pensjonsordning for disse personene. Det er også behov for å åpne for at personer som arbeider i Norge og som på grunn av skatteavtaler eller andre forhold ikke er obligatorisk medlem av folketrygden, likevel kan være medlem av pensjonsordningen. Kredittilsynet sendte utkast til felles forskrift for disse pensjonslovene på høring 22. desember 2004 med høringsfrist 1. april 2005. Kredittilsynet vil fastsette forskriften tidlig i 2006. Forskriften fastsetter på visse vilkår at medlemmer av pensjonsordninger opprettet i henhold til pensjonslovene og som arbeider midlertidig i utlandet og ikke er pliktige medlemmer av folketrygden, kan opprettholde sitt medlemskap innenfor fastsatte rammer.

Lov om obligatorisk tjenstepensjon (OTP-loven)

På bakgrunn av Pensjonsmeldingen vedtok Stortinget 26. mai 2005 at lovregler om obligatorisk tjenstepensjon (OTP) skulle tre i kraft fra 1. januar 2006. Banklovkommissjonen fikk i oppdrag å utrede og utarbeide lovregler om OTP. Forslaget fra Banklovkommissjonen ble sendt på høring 1. juli 2005 med høringsfrist 8. august 2005. Kredittilsynet sendte høringsuttalelse til Finansdepartementet 8. august 2005. Regjeringens lovforslag fulgte i store trekk forslagene til Banklovkommissjonen, og fikk tilslutning i Stortinget i desember 2005. Loven ble sanksjonert av Kongen i statsråd 21. desember 2005 og trådte

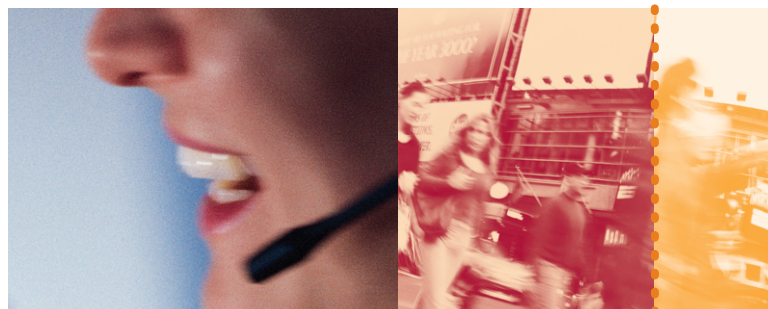
i kraft 1. januar 2006. Kredittilsynet skal i tvilstilfeller kunne avgjøre om et foretak omfattes av OTP-loven, og i tilfelle om foretaket har pensjonsordning som oppfyller kravene i loven. Videre skal Kredittilsynet, i forlengelse av tilsynets eksisterende oppgaver, kunne gi pålegg til foretak som ikke oppfyller sin plikt til å ha pensjonsordning i samsvar med kravene i loven, om å rette på lovstridige forhold innen en fastsatt frist, samt skal kunne ilegge foretaket en løpende mulkt. Det er ingen plikt for Kredittilsynet til å drive oppsøkende tilsyn med om foretakene overholder plikten, men Kredittilsynet kan reagere dersom tilsynet mottar informasjon som tilsier at et foretak ikke overholder sine plikter etter loven. Departementet foreslår at Kredittilsynets utgifter til håndheving av OTP-loven utliknes på de institusjonene som kan tilby pensjonsordning etter foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven.

Som en oppfølging av markedsføringen av OTP-produkter, sendte Kredittilsynet ut en pressemelding 16. desember 2005 med påpekning til institusjonene om visse uheldige utslag av markedsføringen. På bakgrunn av pressemeldingen ble det sendt likelydende brev til FNH, Sparebankforeningen og Verdi-papirfondenes Forening 21. desember 2005.

Nye regler om garantiordning for forsikring

I juni 2005 ble det vedtatt nye regler om garantiordning for skadeforsikringselskaper, basert på Kredittilsynets forslag oversendt Finansdepartementet i 1997. Lovendringen innebærer en reduksjon i garantiordningens dekningsområde til kun å gjelde forsikret risiko i Norge. Det er fastslått pliktig medlemskap, dette gjelder også for filialer av selskaper med hovedsete i en annen EØS-stat. Garantiordningens adgang til å yte støtte til soliditetstruet medlem og til overføring av portefølje er fjernet. Bestemmelsen om bidragenes størrelse er endret slik at medlemmene bare kan pålegges å betale bidrag i forhold til direkte premieinntekt i Norge knyttet til de forsikringene som dekkes av garantiordningen.

Kredittilsynet oversendte Finansdepartementet i desember 2005 et utkast til høringsnotat med forslag til utfyllende forskrifter. Det mest sentrale i forskriftsutkastet er forslag om en nærmere presisering og ytterligere begrensning av dekningsområdet, slik at det hovedsakelig omfatter forsikringer tegnet av forbrukere og mindre næringsdrivende.

Verdipapir- markedet

Det overordnede målet for regulering og tilsynsvirksomhet er å bidra til at verdipapirmarkedet fungerer godt som kapitalkilde for næringslivet og for investeringsvirksomhet. Foruten tilsyn med konsesjonsregulerte foretak i verdipapirmarkedet, føres det tilsyn med at de generelle atferdsreglene i markedet blir overholdt.

Tilsynet med foretak gjelder institusjoner med tillatelse til å drive virksomhet etter lov om verdipapirhandel, lov om verdipapirfond, lov om registrering av finansielle instrumenter og lov om børsvirksomhet. Viktige tilsynsområder er aktørenes finansielle stilling og drift samt virksomhetsreglene.

Kredittilsynet er også tillagt utrednings- og forvaltningsoppgaver samt informasjons- og opplysningstiltak.

Verdipapirforetak

39

Tilsyn

Utviklingen i aksjekurser og omsetning av aksjer notert på Oslo Børs ga grunnlag for økt inntjening for verdipapirforetakene i 2005. Samtidig var det kraftig vekst i emisjonsvolumet blant selskapene notert på Oslo Børs.

Ved utgangen av 2005 hadde 75 verdipapirforetak konsesjon. Det ble gitt konsesjon til fem verdipapirforetak i 2005. En av disse konsesjonene var knyttet til bankvirksomhet. Ett foretak mistet konsesjonen sin. Kredittilsynet gjennomførte 17 stedlige tilsyn i verdipapirforetak. I tillegg ble det gjennomført fem tilsyn med særlig vekt på verdipapirforetakenes IKT-systemer.

Det er betydelig variasjon blant foretakene, både når det gjelder størrelse, organisering og investeringstjenestene de tilbyr. Ved utvelgelse av foretak som skal inspiseres, benytter Kredittilsynet risikobaserte kriterier. Slike kriterier kan være likviditet, kapitaldekning, endringer i inntekter, inntjening, klager fra kunder og mistanke om brudd på god forretningsskikk. Kredittilsynets arbeid med forvaltningsoppgaver og foretakenes periodiske rapportering til Kredittilsynet, gir verdifull informasjon i utvelgelsesprosessen. Samtidig blir større foretak, foretak som nylig har fått konsesjon, foretak hvor det er gjennomført betydelige endringer og foretak som ikke har hatt stedlig tilsyn på lengre tid, prioritert.

I 2005 ble det gjennomført et generelt tilsynsprogram for verdipapirforetak, men det ble også lagt vekt på å følge opp foretak som driver ulovlig virksomhet. Ved de stedlige tilsynene ble det i flere tilfeller avdekket brudd på lover og forskrifter, samt til dels vesentlige mangler og svakheter i enkelte foretaks kontroll med etterlevelse av reglene for god forretningsskikk.

Kredittilsynet gjennomførte stedlig tilsyn hos Sundal Collier Institusjonell Forvaltning ASA som et ledd i oppfølgingen av stedlig tilsyn hos søsterselskapet Sundal Collier Fondsforvaltning ASA. Kredittilsynet avdekket at Sundal Collier Institusjonell Forvaltning ASA alvorlig og systematisk handlet i strid med verdipapirhandelens bestemmelser. Kredittilsynet vurderte overtredelsene som så alvorlige at de samlet ga grunnlag for tilbakekall av tillatelse til å drive aktiv forvaltning. Det ble derfor truffet vedtak om tilbakekall av denne tillatelsen.

I forbindelse med stedlig tilsyn hos Acta ASA vurderte Kredittilsynet informasjonen som formidles til kunder i forbindelse med kjøp av finansielle instrumenter. Kredittilsynet presiserte at kunden blant annet må informeres om alle former for godtgjørelse foretaket og rådgiver mottar, samt at det må opplyses om type godtgjørelse og størrelsen på godtgjørelsen.

Hos Acta Asset Management ASA ble det avdekket at foretaket hadde distribuert aksjer i eiendomsprosjekter til foretakets kunder uten å utarbeide prospekt etter bestemmelsene i verdipapirhandelens lov. Kredittilsynet konstaterte at foretaket innrettet seg etter Kredittilsynets konklusjon med hensyn til prospektplikt for alle nye kapitalutvidelser.

I Kredittilsynets arbeid med å avdekke og stoppe ulovlig verdipapirhandel har oppmerksomheten vært rettet mot nettmegleres bruk av formidlere. Resultatet var at en rekke foretak og personer måtte stanse virksomheten sin. De mest gravevende forholdene ble avdekket i Kristiansandsområdet, hvor kunder var blitt svindlet.

Kredittilsynet ble i 2005 gjort oppmerksom på flere enheter/foretak (Robinson Reed Inc., Continental Advisory Services, Coats, Zante and Partners SL, The Kaikatsu Group, HYIP Norway, Extraordinary Economy, Hitra Pensjon og Finans og Dollar Invest) som ikke hadde konsesjon fra Kredittilsynet, og som drev med villedende markedsføring og ulovlig omsetning av finansielle instrumenter. Ved hjelp av markedsadvarslere og pressemeldinger advarte Kredittilsynet forbrukere mot å handle med disse. Det ble gitt pålegg om stans av virksomheten i fire enheter/foretak som drev virksomheten sin fra Norge.

Våren 2005 ble det undersøkt omfang og struktur på egenhandel i verdipapirforetakene. Undersøkelsen viste at det var store individuelle forskjeller på egenhandelen mellom foretakene, med den største relative andelen på 58 prosent og den minste på 8 prosent. Undersøkelse av transaksjoner gjennomført i desember 2004, tyder på at egenhandelen hovedsakelig foretas i meget likvide papirer på Oslo Børs. Det synes som foretakene tjener lite penger på egenhandelen isolert sett, og at formålet er å vise stor omsetning på Oslo Børs.

I juni 2005 ble det satt i gang en undersøkelse av utbredelsen av oppsamlingskontoer (warehousing) og bruken av disse i verdipapirforetakene. Oppsamlingskontoer innebærer midlertidig oppbevaring av aksjer før oppslipp mot kunde. Undersøkelsen viste at foretakene benytter oppsamlingskontoer slik de skal etter internt regelverk, og at alle foretakene har skriftlige kontrollrutiner for bruk av disse kontoene.

I verdipapirhandelens § 7-1 tredje ledd er det gjort unntak for konsesjonsplikt for ren ordreformidlig til verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond. Det har vært indikasjoner på en økning i antall formidlere som driver virksomhet etter unntaket og etter nærmere avtale med verdipapirforetak. Det ble derfor sendt ut et rundskriv som presiserte foretakenes ansvar i forbindelse med videreformidling av ordre (rundskriv 7/2005).

Tabell 9: Verdipapirforetak

	2003	2004	2005
Foretak med konsesjon	87	78	75
- foretak som kun har konsesjon for markedsføring av finansielle instrumenter	10	10	8
- foretak som kun har konsesjon for aktiv forvaltning	10	9	9
Nye foretak med konsesjon	6	5	5
Foretak som har levert inn konsesjon	11	14	7
Foretak som har blitt fratatt konsesjon	0	0	1

Utredning og forvaltning

Verdipapirmarkedsdirektivet (Markets in Financial Instruments Directive – MiFID), som er det tidligere investeringstjenestedirektivet, ble vedtatt 21. april 2004. Gjennomføringsfristen for direktivet er 30. april 2006. Det er foreslått utsettelse, slik at vedtakelsesfristen kan bli 31. januar 2007, og fristen for ikrafttredelse kan bli 1. november 2007. Direktivet innebærer en omfattende revisjon og utvidelse av gjeldende regulering av verdipapirforetakenes virksomhet, markedsplassen mv. Den europeiske komiteen for verdipapirtilsyn, CESR, har fått mandat av EU-kommisjonen til å foreslå utfyllende bestemmelser til en rekke av artiklene i direktivet. Kredittilsynet er representert i tre ekspertgrupper som utarbeider forslag til slike utfyllende bestemmelser, blant annet om god forretningskikk, krav til organisering, gjennomsiktighet i markedene og utveksling av informasjon mellom myndigheter. Det er nedsatt et lovutvalg (Verdipapirmarkedsløvtalget) som skal gjennomføre MiFID-direktivet sammen med direktiv om overtakelsestilbud og direktiv om "transparency". Kredittilsynet har en representant i utvalget. Lovutvalget leverte en delinnstilling til Finansdepartementet 25. august 2005 om overtakelsestilbud som omfatter tilbudspått og frivillige tilbud ved oppkjøp av selskaper. Ytterligere to utredninger fra utvalget skal leveres innen 20. februar 2006.

Forvalterregistreringsutvalget, der Kredittilsynet har vært medlem, leverte 16. juni 2005 sin utredning i NOU 2005: 13 *Forvalterregistrering av aksjer i norske selskaper*. Et enstemmig utvalg tilrår at innenlandske investorer ikke gis adgang til å forvalterregistrere sine aksjeposter i norske selskaper. Det anbefales samtidig at utenlandske personers adgang til dette ikke snevres inn. Med unntak av enkelte presiseringer og mindre justeringer i lovverket, er forvalterregistreringsutvalgets forslag i hovedsak en videreføring av dagens ordning. Utvalget mener at aksjeeierregisterets informasjonsverdi kan bedres ved at forvalterforetak med jevne mellomrom leverer oppdaterte opplysninger om hvem som er eiere av forvalterregistrerte aksjeposter, og har i utredningen foreslått at det gis hjemmel for å gi nærmere regler om dette.

Ved lov av 4. mars 2005 nr. 11 ble det vedtatt endring av verdipapirhandelens bestemmelse om sikkerhetsstillelse for verdipapirforetak. Lovendringen etablerer Verdipapirforetakenes sikringsfond, og vil tre i kraft fra og med 1. juli 2006. Endringen bygger på Finansdepartementets forslag i Ot.prp. nr. 12 (2004–2005) som igjen bygger på et høringsnotat utarbeidet av Kredittilsynet. Bakgrunnen for endringen er at EFTAs overvåkingsorgan ESA vurderte at den norske ordningen med individuelle garantiavtaler som fram til 1. januar 2004 ga adgang til å begrense garantien oppad, var i strid med EU-direktiv 97/9/EF. Sikringsfondet skal være en kollektiv garantiordning med pliktig medlemskap for verdipapirforetak, inkludert kredittinstitusjoner med tillatelse til å drive investeringstjenester og forvaltningsselskaper for verdipapirfond som har tillatelse til å drive aktiv forvaltning. Fondets formål skal være å garantere for en minimumsdekning til verdipapirforetakenes kunder i de tilfellene der foretakene ikke lenger har økonomisk evne til å oppfylle sine forpliktelser knyttet til klientmidler. Det er forutsatt at fondet skal finansieres av medlemmene. I tillegg har Kredittilsynet utarbeidet et høringsnotat med nærmere regler om ordningen i en ny forskrift. Denne forskriften ble vedtatt av Finansdepartementet 22. desember 2005, og vil tre i kraft samtidig med lovendringen 1. juli 2006.

Som følge av gjennomføringen av prospektdirektivet i norsk rett, ble det i juni 2005 fastsatt nye regler om krav til utforming, innhold, godkjenning og offentliggjøring av prospekter. Reglene trådte i kraft 1. januar 2006. I følge de nye reglene blir Kredittilsynet overordnet prospektmyndighet, mens Oslo Børs skal utøve prospektkontrollen.

Kredittilsynet gjennomførte i 2005, som tidligere år, to informasjonsseminarer for verdipapirforetakene i samarbeid med Oslo Børs. Temaene var blant annet oppdatering av pågående prosesser i EU og aktuelle saker av generell interesse.

Forvaltningsselskaper for verdipapirfond

Tilsyn

Internasjonalt var det generelt kursoppgang i aksjemarkedene i begynnelsen av 2005, og det norske aksjemarkedet utmerket seg spesielt med en sterk vekst. For norske aksjefond resulterte dette i jevn vekst i forvaltningskapitalen i 2005 både som følge av kursoppgang og netto nytegnning. Forvaltningsselskapene bedret også inntjeningen.

Ved utgangen av 2005 var det 21 forvaltningsselskaper med tillatelse til å forvalte verdipapirfond. Av disse hadde 9 også tillatelse til å drive slik virksomhet som er beskrevet i verdipapirhandelloven § 1-2 første ledd nr 3: *Aktiv forvaltning av investorers portefølje av finansielle instrumenter på individuell basis og etter investors fullmakt*. Det ble gitt konsesjon til ett nytt forvaltningsselskap for verdipapirfond, ett foretak fikk utvidet konsesjonen og ett foretak mistet konsesjonen. Antallet verdipapirfond som forvaltes av selskapene økte med seks i løpet av 2005 til totalt 436.

I løpet av 2005 ble det gjennomført fem ordinære stedlige tilsyn i forvaltningsselskaper for verdipapirfond. I tillegg ble det gjennomført fire stedlige IT-tilsyn i disse foretakene. Ved utvelgelse av kandidater for stedlig tilsyn benyttes risikobaserte kriterier. Slike kriterier kan være avkastning og risiko i porteføljen, størrelse, kundeklager eller mistanke om brudd på god forretningsskikk. Informasjon fra den periodiske rapporteringen til Kredittilsynet benyttes også ved utvelgelsen av foretak. I 2005 ble det igangsatt undersøkelser om derivatbruk i verdipapirfond og fondenes overholdelse av investeringsbegrensningene i verdipapirfondloven §§ 4-8 og 4-11.

I forbindelse med det stedlige tilsynet i Sundal Collier Fondsforvaltning ASA gjennomgikk Kredittilsynet rutinemessig utvalgte porteføljeoversikter og transaksjoner i verdipapirfondene. Kredittilsynet avdekket at foretaket alvorlig og systematisk handlet i strid med flere av verdipapirfondlovens bestemmelser. Kredittilsynet vurderte flere av overtredelsene som så alvorlige at de hver for seg ga grunnlag for tilbakekall

av tillatelsen til å drive fondsforvaltning. Kredittilsynet traff vedtak om tilbakekall av tillatelsen til å drive fondsforvaltning. Kredittilsynet anmeldte selskapet og selskapets daglige leder til ØKOKRIM. ØKOKRIM fant det ikke mulig å prioritere saken. Kredittilsynet sendte deretter saken til Oslo politidistrikt. På grunn av ulike omstendigheter er saken nå til behandling hos Romerike politidistrikt.

Som ledd i det løpende tilsynet med forvaltningsselskapene, følges selskapenes verdsetting av andeler opp i forhold til tegning og innløsning. Dette er en oppfølging av tiltak som ble foreslått iverksatt i tilknytning til CESRs undersøkelse, der Norge deltok, knyttet til misligheter i europeisk fondsindustri. I mars 2005 ble det sendt ut et rundskriv om skjæringspunkter i forbindelse med tegning og innløsning av andeler i verdipapirfond (rundskriv 9/2005).

Utredning og forvaltning

Endringene i UCITS-direktivet har ført til at forvaltningsselskapene er pålagt å utarbeide forenklet prospekt for hvert verdipapirfond. Kredittilsynet oversendte 4. april 2005 høringsutkast til Finansdepartementet med forslag til endringer i forskrift 28. juli 1994 nr. 750 om prospekt for verdipapirfond og forskrift 13. august 2003 nr. 1045 om forvaltningsselskapers periodiske rapportering. Bakgrunnen for de foreslåtte endringene er i hovedsak EU-kommisjonens anbefaling 27. april 2004 nr. 384. Finansdepartementet sendte forslaget på høring med svarfrist 20. juni 2005. Det er ikke fastsatt noen endring av forskriften ennå.

Lov- og forskriftsendringer ved gjennomføringen av UCITS, medførte våren 2004 fastsettelse av nye standardvedtekter for verdipapirfond. Som følge av dette var det i 2005 mye arbeid knyttet til stadfestelse av nye vedtekter og godkjenning av vedtektsendringer. Kredittilsynet godkjente vedtektene for flere fond som senere ble børsnotert – såkalte ETF (Exchange Traded Funds).

Det regulære dokumentbaserte tilsynet med forvaltningsselskapene og verdipapirforetakene skjer kvartalsvis. For å kunne følge opp alle krav som er satt til ansvarlig kapital regelmessig, har Kredittilsynet endret kvartalsoppgavene slik at verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond nå også må innrapportere hvordan fjorårets faste kostnader er beregnet. Det er et forskriftsbestemt krav at den ansvarlige kapitalen ikke kan være lavere enn 25 prosent av fjorårets faste kostnader. For mange verdipapirforetak og forvaltningsselskaper vil det være slik at kapitalkravet som følger av størrelsen på de faste kostnadene vil være høyere enn øvrige minstekrav til ansvarlig kapital.

I 2005 ble det også innført kvartalsvis rapportering fra foretak som driver virksomhet som filial i Norge. Tidligere har disse kun rapportert på ad hoc-basis. Filialene rapporterer de samme postene som norske kredittinstitusjoner som driver investeringstjenestevirksomhet.

Når det gjelder rapportering om fondenes investeringer har vært i tråd med lov, forskrifter og vedtekter, ble det i 2005 konstatert et lite antall brudd, men i en del tilfeller ble forvaltningsselskapene likevel bedt om å redegjøre for bruddene. Se for øvrig omtale av Sundal Collier Fondsforvaltning.

Markedets infrastruktur

Kredittilsynet har tilsyn med Verdipapirsentralen ASA (VPS), Oslo Børs ASA (Oslo Børs), NOS Clearing ASA (NOS), Nord Pool ASA (Nord Pool), Nord Pool Clearing ASA (NPC) og International Maritime Exchange ASA (Imarex).

Etter tilråding fra Kredittilsynet ga Finansdepartementet DnB NOR ASA dispensasjon inntil videre fra eierbegrensningene i børsloven og verdipapirregisterloven til å eie eksisterende aksjeposter i Oslo Børs Holding ASA og Verdipapirsentralen Holding ASA. Videre ga Finansdepartementet etter tilråding fra Kredittilsynet Statsnett SF og Affärsverket Svenska Kraftnät på nærmere vilkår forlenget dispensasjon til å eie 50 prosent hver av aksjene i Nord Pool. Dispensasjonen ble tidsbegrenset til tre år. Tilsvarende fikk Nord Pool forlenget dispensasjon til å eie samtlige aksjer i NPC med tre år.

Økningen i handlet og cleared volum i fraktderivatmarkedet avtok noe i 2005, men betydelige prissvingninger i markedet tilsier at Kredittilsynet fremdeles følger utviklingen nøye framover. Imarex har etablert datterselskap i Singapore, og fikk i 2005 Finansdepartementets tillatelse til å drive virksomhet etter børsloven i datterselskapet. Imarex ble tatt opp til notering på Oslo Børs våren 2005.

Imarex tilbyr clearing og oppgjør av fraktderivatene i NOS. NOS er også sentral motpart for oppgjøret i derivatmarkedet

på Oslo Børs. I motsetning til hva som er tilfelle i de fleste andre europeiske land, er det ingen tilsvarende sentral oppgjørsordning for aksjer i Norge eller Norden for øvrig.

NOS tegnet i 2005, blant andre tiltak, en kredittforsikring, noe som innebærer en betydelig reduksjon i oppgjørssentralens risiko. I første kvartal 2005 utvidet NOS sin ansvarlige kapital, for å kunne møte eventuelle framtidige tap som ikke dekkes av den nye forsikringen og eventuelle andre risikoreducerende tiltak.

Børsene i Stockholm, Helsinki, København og Baltikum er slått sammen til ett konsern. Det finske verdipapirregisteret har også innledet et samarbeid med det svenske verdipapirregisteret. Disse endringene har innvirkning på organiseringen av infrastrukturen i det nordiske verdipapirmarkedet. Oslo Børs har et nært samarbeid med de andre nordiske børsene gjennom NOREX-samarbeidet.

I begynnelsen av 2005 fikk Nord Pool tillatelse til å notere CO₂-kvoter og CO₂-kvotederivater. Høsten 2005 fikk Nord Pool ytterligere utvidet konsesjonen sin til også å kunne notere derivater på grønne sertifikater. NPC fikk samtidig tillatelse til å være oppgjørssentral for alle disse produktene.

I kraftderivatmarkedet synes det å være etablert et varig høyere prisnivå. Prissikkerheten synes også å være noe større enn tidligere. En av årsakene er etableringen av det europeiske CO₂-kvotemarkedet, hvor særlig europeiske kraftprodusenter må regne kostnader ved kjøp av kvoter inn i kraftprisen. Virkningene på kraftmarkedet og kraftderivatmarkedet på kort og lang sikt er usikker. Det er derfor nødvendig at Kredittilsynet følger utviklingen både i CO₂-kvotemarkedet og kraftderivatmarkedet framover. Kredittilsynet samarbeider med Konkurransetilsynet og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om tilsyn med kraftmarkedet. Samarbeidsforumet har kvartalsvise møter hvor aktuelle tilsynsproblemer behandles.

Som ledd i Det internasjonale valutafondets (IMF) FSAP (Financial Sector Assessment Program) i Norge i 2004/2005 ble det utarbeidet et teknisk notat med tittelen "An Analysis of Possible Financial Risk in the Clearing and Settlement of Securities in Norway." I notatet var det enkelte merknader til verdipapiroppgjøret (VPO) i Norge. Kredittilsynet behandlet i samarbeid med VPS og Norges Bank kommentarene fra IMF, og VPS har satt i gang arbeidet med eventuelle tiltak for å utbedre de forholdene som anses for relevante.

I 2005 gjennomførte Kredittilsynet stedlige tilsyn hos Oslo Børs, Imarex og Nord Pool. Det ble også gjennomført IT-tilsyn hos Oslo Børs og Imarex.

Tilsyn med de alminnelige atferdsreglene i verdipapirhandellden

Gjennom tilsynet med de generelle atferdsreglene spiller Kredittilsynet en viktig rolle i arbeidet med å påse at det er ordnede forhold i verdipapirmarkedet. Det overordnede målet er å redusere investorenes krav til risikokompensasjon og dermed medvirke til å redusere utstedernes kapitalkostnader.

Reglene om ulovlig innsidehandel, markedsmanipulasjon og tilbørlig informasjonshåndtering er sentrale her. Kredittilsynet følger også opp bestemmelser om listeføring, undersøkelsesplikt, rådgivningsforbud, forbud mot urimelige forretningsmetoder samt meldepliktig og flaggepliktig verdipapirhandel. Dette innebærer at tilsynsvirksomheten er rettet mot en vid krets: investorer, rådgivere, utstedere og deres samarbeidspartnere, inkludert verdipapirforetakene. Målet er å avdekke og forfølge slike ulovlige forhold i verdipapirmarkedet og, så langt atferdsbestemmelsene kommer til anvendelse, i markedene for frakt- og kraftderivater. Gjennom tilsynsarbeidet er det et mål å tilkjenne overfor potensielle lovbrutere at overtredelse er forbundet med risiko, samt bidra med andre tiltak som antas å ha en preventiv virkning i forhold til lovovertrudelse.

Tilsynsoppgaver

Kredittilsynet undersøkte i 2005 et stort antall saker, hvorav mange var oversendt fra Oslo Børs. Ifølge avtale mellom Oslo Børs og Kredittilsynet skal terskelen for mistanke før oversendelse til Kredittilsynet være lav. Kredittilsynet startet imidlertid også en rekke undersøkelser ut fra egne observasjoner i markedet.

Flere av innsidesakene som Kredittilsynet behandlet var tidkrevende. Dette gjaldt særlig saker hvor undersøkelsene måtte rettes mot utlandet. Kredittilsynet benyttet seg flere ganger i løpet av året av samarbeidsavtaler med utenlandske tilsynsmyndigheter i forbindelse med undersøkelser. Tilsvarende bistod Kredittilsynet i flere tilfeller utenlandske tilsynsmyndigheter i deres undersøkelser. Bistanden bestod av informasjonsinnhenting hvor transaksjonen hadde tilknytning til Norge.

Kredittilsynet undersøkte også flere saker i løpet av 2005 hvor det forelå mistanke om markedsmanipulasjon og brudd på bestemmelser om urimelige forretningsmetoder. Det ble også gjort undersøkelser i saker på bakgrunn av mistanke om brudd på regler om flaggeplikt og meldeplikt.

I 2005 anmeldte Kredittilsynet fem saker til påtalemyndigheten hvor det forelå skjellig grunn til mistanke om ulovlig innsidehandel og/eller brudd på taushetsplikten. Videre ble det anmeldt én sak om kursmanipulasjon, to saker om urimelige forretningsmetoder, ett forhold for brudd på flaggeplikt og fire forhold for brudd på meldeplikt til påtalemyndigheten. For øvrig ga Kredittilsynet på de to sistnevnte områdene flere advarsler ved mindre brudd.

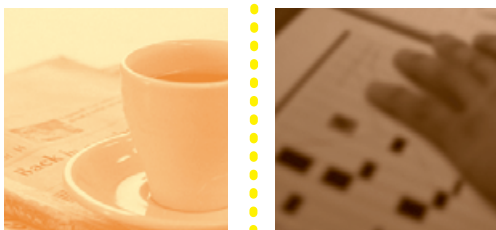
Når det gjelder oppfølging av anmeldte forhold, bistod Kredittilsynet påtalemyndigheten i langt større grad i 2005 enn tidligere. Særlig nevnes bistanden til Kristiansand politidistrikt i forbindelse med to aksjoner i tilknytning til mistanke om brudd på bestemmelsen om bruk av uredelige forretningsmetoder. Kredittilsynet bistod ØKOKRIM i slike aksjoner i 2005 ved mistanke om brudd på atferdsbestemmelsene.

Det ble avsagt to fellende straffedommer i 2005 for overtredelse av innsidelovgivningen, hvorav én dom er rettskraftig. Det ble også vedtatt ett forelegg i 2005 for brudd på listeføringsplikten som påhviler utstederforetak. I tillegg ble det vedtatt forelegg for ett tilfelle av brudd på meldeplikt.

For øvrig besluttet Kredittilsynet ved ett tilfelle vinningsavståelse i tilknytning til brudd på innsidehandelsbestemmelsen. Overtredelsens objektive grovhet og skyldgraden utelukket ikke vinningsavståelse som en passende reaksjon i det konkrete tilfellet.

Kredittilsynet satte i september 2005 i gang en undersøkelse av forvaltere med tillatelse fra Kredittilsynet til å opptre i Verdipapirsentralen. Det primære formålet er å undersøke om forvaltere kan levere opplysninger om de bakenforliggende eierne til Kredittilsynet. Resultatene så langt har vist at en rekke forvaltere har problemer med å levere slike opplysninger. Flere av disse fikk i desember 2005 forhåndsvarsel om tilbakekall av sine tillatelser.

Samarbeidet mellom Kredittilsynet, Oslo Børs og ØKOKRIM ble også i 2005 videreutviklet gjennom blant annet felles seminarer for medarbeiderne. I tillegg ble samarbeidet mellom Kredittilsynet og påtalemyndigheten forsterket gjennom arbeidet med enkeltsaker i 2005. Kredittilsynet har også et godt samarbeid med Nord Pool. Målet med samarbeidet mellom virksomhetene er å effektivisere den samlede markedsovervåkingen. Temaer som ble drøftet omfattet rutiner, prioriteringer og rettslige problemstillinger knyttet til virksomhetenes arbeid.

Utredning

Kredittilsynet oversendte Finansdepartementet i mars 2004 utkast til høringsnotat med forslag til hvordan markedsmissbruksdirektivet (2003/6/EF) kan gjennomføres i norsk rett. Etter en høringsrunde fremmet Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 12 (2004–2005) sitt forslag til endringer i verdipapirhandelloven. Forslaget som i hovedsak bygger på Kredittilsynets høringsbrev, ble vedtatt i mars 2005. Som et ledd i den videre gjennomføringen utarbeidet Kredittilsynet utkast til endringer av børsforskriften og forskrift til verdipapirhandelloven. Utkastene ble oversendt Finansdepartementet i januar og februar 2005. Endringer i verdipapirhandelloven og tilhørende forskriftsregelverk trådte i kraft 1. september 2005.

Som en følge av lovrevisjonen sendte Kredittilsynet ut rundskriv 14/2005 som erstatter rundskriv 22/2001. Rundskrivet inneholder kommentarer til enkelte bestemmelser i verdipapirhandellovens "Kapittel 2 Generelle handelsregler, taushetsplikt m.v." og "Kapittel 3 Meldeplikt".

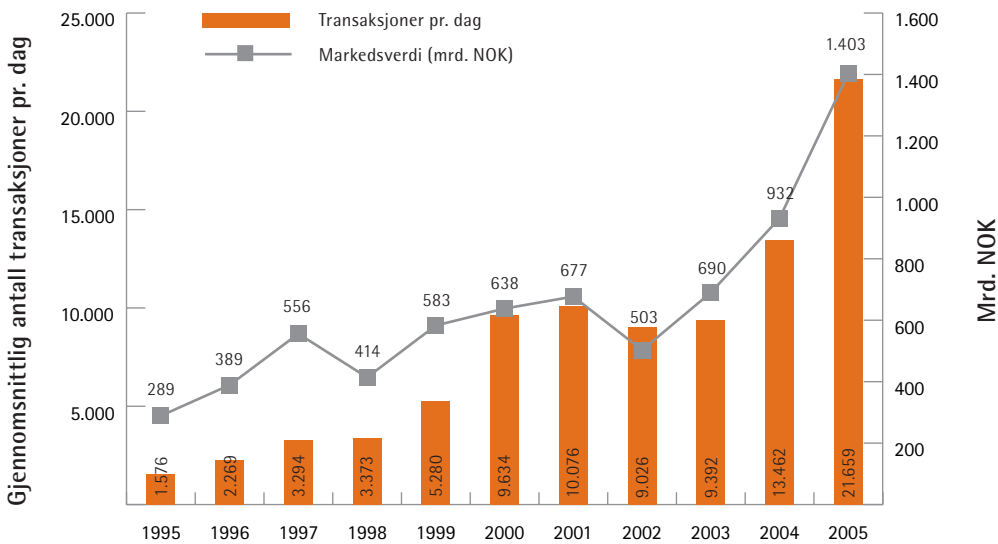
På bakgrunn av en noe uklar praksis i verdipapirforetakene, sendte Kredittilsynet i februar 2005 ut rundskriv om informasjonshåndtering i forbindelse med såkalte bookbuilding (rundskriv 8/2005). Rundskrivet tok for seg et problemområde som aktørene ønsket nærmere veiledning om.

I et brev til Finansdepartementet 31. oktober 2005 foreslo Kredittilsynet endringer i verdipapirhandelloven slik at det blir bedre muligheter til å gripe inn overfor brudd på regelverket også med administrative gebyrer. Bakgrunnen for forslaget er erfaringene med at ikke alle brudd på regelverket uten videre egner seg for ordinær straffeforfølgelse.

Informasjon

Kredittilsynet arrangerte flere seminarer og foredrag i 2005 for blant annet verdipapirforetak, utstederforetak, investeringsbanker, advokatfirmaer og Oslo politidistrikt i tilknytning til endringene i verdipapirhandelloven og tilhørende forskrifter.

Figur 4: Omsetning og antall handler ved Oslo Børs

Kilde: Oslo Børs

Regnskapsstilsyn - børsnoterte foretak

Fra og med 2005 må børsnoterte foretak benytte de internasjonale regnskapsstandardene (International Financial Reporting Standards – IFRS) når de avlegger konsernregnskap. Kredittilsynet har ansvaret for å se til at dette skjer på riktig måte. Kontrollen omfatter alle norskregistrerte foretak som er notert på børs, autorisert markeds plass i Norge eller i regulert marked i annet EØS-land. Utenlandske foretak som er notert på Oslo Børs, er ikke omfattet av kontrollordningen. Kontrollen gjelder foretakenes periodiske rapportering, som årsregnskap på konsern- og selskapsnivå, årsberetning og delårsregnskapene.

Kontroll med børsnoterte foretaks finansielle rapportering

47

En viktig del av EUs finansielle handlingsplan for et velfungerende marked for kapital- og investeringstjenester innenfor EØS-området, er å sikre investorenes interesser slik at kapitalmarkedene i Europa øker i volum og har god likviditet. Den såkalte IFRS-forordningen er en del av dette, og innebærer at alle børsnoterte foretak fra og med 2005 må benytte de internasjonale regnskapsstandardene ved utarbeidelse av konsernregnskap.

For å styrke tilliten til avlagte regnskaper er det også opprettet nasjonale håndhevingsorganer som skal kontrollere at foretakenes anvendelse av IFRS er tilfredsstillende. I Norge er det Kredittilsynet som utfører kontrollen med den finansielle rapporteringen. Regnskapskontrollen skal gjennomføres etter de samme standardene i hele EØS-området. Det er den europeiske komiteen for verdipapirtilsyn (Committee of European Securities Regulators – CESR) som på oppdrag fra EU-kommisjonen utarbeider standardene på dette området. Kredittilsynet vil i arbeidet sitt legge til grunn de standardene som utarbeides i CESR.

Kredittilsynet / Årsmelding / 2005

Hva kontrollen omfatter

Kontrollen omfatter alle norskregistrerte utstedere, det vil si foretak som er notert på børs eller autorisert markedsplass i Norge eller i regulert marked i annet EØS-land. Både utstedere som er notert og som har søkt om notering, er omfattet. Utenlandske foretak fra andre land i EØS-området som er notert på Oslo Børs, vil være under kontroll av regnskapstilsynene i sine respektive hjemland. Utstedere som er notert på Oslo Børs som ikke er registrert i EØS-området, vil ikke være omfattet av kontrollordningen. Det legges til grunn at staten, kommuner og fylkeskommuner ikke omfattes av kontrollen. Det samme gjelder kommunale og interkommunale foretak/selskaper. Statsforetak vil imidlertid være omfattet av ordningen.

I utgangspunktet er det foretakenes periodiske rapportering som omfattes, uavhengig av hvilke regnskapsstandarder som er benyttet, det vil si årsregnskapet (både på konsern- og selskapsnivå), årsberetningen og delårsregnskapene.

Når det gjelder hvilke foretak som skal velges ut for kontroll, vil det være nødvendig med en kombinasjon av teknikker. Det legges opp til en tredelt modell som innebærer at noen foretak blir valgt ut som følge av innrapporteringer, og andre foretak velges ut på bakgrunn av en risikoanalyse. Den risikobaserte analysen vil gjennomføres på basis av en innrapportering via Altinn. For å sikre at alle foretaks finansielle rapportering blir fulgt opp, vil det bli gjennomført en rotasjon som innebærer at alle foretak blir kontrollert innenfor en gitt tidsperiode.

Informasjon til og kommunikasjon med markedet

Informasjon til og kommunikasjon med markedet og viktige brukergrupper er av stor betydning, ikke minst for tilliten til kapitalmarkedet. Informasjonsarbeidet vil være en kombinasjon av informasjon på Kredittilsynets nettsted, gjennom rundskriv, pressemeldinger, formålsrettede seminarer og foredragsvirksomhet samt årsrapportering. I tillegg vil det være direkte kontakt med alle de børsnoterte foretakene.

Kredittilsynet sendte ved oppstart av kontrollordningen et rundskriv til alle børsnoterte foretak med informasjon om den nye kontrollordningen (rundskriv 3/2005). Alle børsnoterte

foretak er tildelt en spesifikk kontaktperson. Videre ble det sendt ut likelydende brev ved fastsettelsen av forskriften for regnskapstilsynet med informasjon om innsendelse til Kredittilsynet.

Kredittilsynet arrangerte i oktober 2005 et halvdagsseminar for alle utstederforetak med vekt på nye regler knyttet til innsidehandel og opplegget for og erfaringer fra regnskapstilsynet. I januar 2006 ble det sendt ut et rundskriv som tok opp Kredittilsynets erfaringer og funn ved gjennomgangen av den finansielle rapporteringen i 2005 (rundskriv 5/2006).

Kontroll av finansiell rapportering

I Kredittilsynet er oppgavene knyttet til kontroll av finansiell rapportering lagt til en nyopprettet seksjon for regnskapstilsyn i Avdeling for regnskaps- og revisortilsyn. En viktig del av Kredittilsynets ressurser er IFRS-ekspertutvalget. Finanskomiteen forutsatte i Innst.O.nr. 17 (2004-2005) at det skulle oppnevnes et ekspertutvalg som støtte for Kredittilsynet, og Kredittilsynet fungerer som sekretariat for ekspertutvalget. Utvalget ble oppnevnt av Finansdepartementet 13. oktober 2005, og hadde sitt første møte i november.

Ekspertutvalget

Frøystein Gjesdal (leder)
Aase Aa. Lundgaard (nestleder)
Stig Enevoldsen
Erik Mamelund
Bjørgunn Havstein
Elisabeth Sulen (varamedlem)
Karina V. Hestås (varamedlem)
Jørgen Ringdal (varamedlem)

Finansdepartementet fastsatte en forskrift med hjemmel i verdipapirhandelloven som regulerer Kredittilsynets virksomhet på dette området. Dette omfatter også utstederes finansielle rapportering og en egen rapportering via portalen Altinn som danner grunnlag for Kredittilsynets risikobaserte utvelgelse.

Ved utgangen av 2005 var det om lag 280 foretak (norskregistrerte aksje-, grunnfondsbevis- og obligasjonsutstedere) som

var underlagt Kredittilsynets kontroll med finansiell rapportering. I 2005 ble det notert flere nye foretak på Oslo Børs, hovedsakelig aksjeutstedere. Kredittilsynet gjennomgikk deler av eller hele den finansielle rapporteringen til 126 foretak. Kontrollen rettet seg særlig mot utstedere av egenkapitalinstrumenter som aksjer og grunnfondsbevis.

Kredittilsynets seksjon for regnskapstilsyn var fullt operativ fra sommeren 2005, og gjennomgikk dokumenter relatert til finansiell rapportering.

Tabell 10: Dokumenter - finansiell rapportering

Dokument	Antall
Årsregnskapet 2004	126
Overgangsdokument til IFRS	110
Delårsregnskap 2005	175

På bakgrunn av gjennomgangen ble 12 saker fulgt opp nærmere. Det ble ikke mottatt noen meldinger fra foretakene, deres tillitsvalgte, ledende ansatte eller revisor om at den finansielle rapporteringen fra utstederen ikke ga et rettvise bilde i henhold til bestemmelser i verdipapirhandelloven.

Regelverksutvikling

Regnskapsloven ble ved to anledninger i 2005 betydelig endret – ved endringslov av 10. desember 2004 nr. 81 og ved endringslov av 10. juni 2005 nr. 46. Etter disse endringene har loven et tosporet system bestående av *IFRS-forordningens system* og *lovens ordinære system*. Foretak som utarbeider regnskap etter IFRS-forordningens system, har rett og plikt til å utarbeide regnskap etter alle EU-godkjente finansielle rapporteringsstandarder som er gjennomført i norsk rett. Kredittilsynet vurderte i 2005 behovet for endringer i årsregnskapsforskriftene for foretak under tilsyn gjennom følgende dokumenter:

1. Brev av 2. mars 2005 til Finansdepartementet med forslag til forskriftsendringer som følge av endringslov av 10. desember 2004.

2. Høringsnotat av 21. juni 2005 der finansinstitusjoner foreslås avskåret fra adgang til å benytte IFRS i selskapsregnskapet, mens det foreslås at verdipapirforetak ikke avskjæres fra en slik adgang.
3. Høringsnotat av 31. oktober 2005 med forslag til endringer i årsregnskapsforskriftene for banker og finansieringsforetak og for forsikringselskaper som følge av endringslov av 10. juni 2005. Høringsnotatet inneholdt også forslag til forskriftsendringer som følge av forskrift av 21. desember 2004 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier, samt endringer i forsikringslovgivningen. Tilsvarende høringsnotat for pensjonskasser ble oversendt Finansdepartementet 15. november 2005.

Kredittilsynet utarbeidet i tillegg veiledning til forskrift av 21. desember 2004 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier, jf. rundskriv 10/2005.

Revisjon

Kredittilsynets oppgaver i forhold til revisorer omfatter godkjenning av enkeltpersoner og foretak i henhold til lovkravene som gjelder for yrkesgruppen, samt registerføring og tilsyn. Tilsynet omfatter kontroll av at revisor ivaretar sin uavhengighet, og utfører arbeidet på en tilfredsstillende måte og i samsvar med lov, forskrifter og god revisjonsskikk.

Revisorbransjen er preget av en strukturell todeling; noen få store internasjonale revisjonsselskaper, som blant annet er revisorer for de fleste børsnoterte foretakene og andre foretak av offentlig interesse, og et stort antall mindre revisjonsselskaper som hovedsakelig har revisjonen av små og mellomstore selskaper.

Forvaltningsvirksomheten i 2005

51

Revisorloven inneholder bestemmelser om revisjonsplikt, godkjenning av revisorer, revisors oppgaver og krav til utførelse av revisors oppgaver. Kredittilsynet godkjenner revisorer, enten som registrert eller som statsautorisert revisor. Det stilles krav til utdanning, praksis og vandel. Det er høyere utdanningskrav for statsautoriserte revisorer enn for registrerte revisorer. For revisorer som reviderer årsregnskap for revisjonspliktige eller avgir bekreftelse til offentlig myndighet, gjelder det tilleggskrav, blant annet et krav til etterutdanning og krav om sikkerhetsstillelse på 5 millioner kroner for ansvar de måtte pådra seg i revisjonsvirksomheten.

Tabell 11: Antall godkjente revisorer og revisjonsselskaper

	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	Godkjenning i 2005
Statsautoriserte revisorer	2.177	2.325	2.469	168
Registrerte revisorer	2.977	3.033	3.026	108
Revisjonsselskaper	514	518	569	89

Finansdepartementet fastsatte 26. august 2005 endringer i forskrift om revisjon og revisorer. Kredittilsynet hadde tatt initiativ til regelverksendringer som følge av negative funn etter et tematilsyn i 2003 med de store revisjonsselskapers rådgivningstjenester. De nye forskriftsbestemmelsene fastsetter at revisor skal påse at han/hun ikke opptre slik at det oppstår risiko for at revisor reviderer resultatet av egne rådgivningstjenester mv., eller at revisor ivaretar funksjoner som er en del av den revisjonspliktiges beslutningsprosess.

Videre er det fastsatt at revisor ikke skal sette seg i en situasjon hvor samlet rådgivningsinntekt over tid er betydelig i forhold til revisjonshonoraret fra samme klient. Forskriftsendringene trådte i kraft 1. oktober 2005. Samtidig ble det gjort endringer i forskriftens bestemmelser om krav til etterutdanning ved at de obligatoriske timene også skal omfatte "etiske prinsipper som styrer revisors profesjonelle oppgaver og plikter". Denne endringen var foreslått av Den norske Revisorforening (DnR), og trer i kraft 1. januar 2007.

Kredittilsynet fastsatte 17. november 2005 endring i forskrift om gjennomføring av praktisk prøve for revisorer § 5 første ledd om sammensetningen av eksamensutvalget. Bakgrunnen var at fagutvalget for revisorutdanningen ble meldt oppløst, og kunne dermed ikke oppnevne et medlem til eksamensutvalget. Forskriftsendringen innebærer at Kredittilsynet oppnevner et medlem til eksamensutvalget etter forslag fra utdanningsinstitusjoner som tilbyr godkjent revisorutdanning. Praktisk prøve, som vilkår for å bli godkjent revisor, ble gjennomført første gang høsten 2005. Prøven utarbeides av eksamensutvalget. Høgskolen i Agder har ansvaret for å arrangere prøven etter avtale med Kredittilsynet.

Også revisjonsselskaper som velges til å revidere årsregnskap for revisjonspliktige, må være godkjent av Kredittilsynet. For disse gjelder det et krav om at godkjente revisorer eller revisjonsselskaper skal inneha mer enn 50 prosent av aksjekapitalen eller innskuddskapitalen og stemmene i selskapet. Overgangsregel E i skattereformen innebærer at flere valgte å etablere eierskapet gjennom et holdingselskap istedenfor personlig eierskap. Dette har ført til en rekke søknader om godkjenning av revisjonsselskaper som utelukkende har som formål å ha eierandeler i et revisjonsselskap.

På anmodning fra Finansdepartementet utredet Kredittilsynet i 2004 et forslag fra ØKOKRIM om å innføre rapporteringsplikt til politiet for revisor ved mistanke om nærmere avgrensede alvorlige straffbare forhold. Departementet fulgte ikke opp dette forslaget konkret i 2005. Kredittilsynet legger til grunn at forslaget vil bli vurdert av det lovutvalget Finansdepartementet har varslet at skal opprettes for å vurdere tiltak mot økonomisk kriminalitet i finansmarkedet.

Norske revisjonsselskaper som er revisor for selskaper eller datterselskaper av selskaper som er registrert på amerikanske børser, skal være registrert hos og under tilsyn av Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB). PCAOB er underlagt the Securities and Exchange Commission (SEC) som er det amerikanske verdipapirtilsynet. PCAOB er opprettet for å føre tilsyn med revisorene for selskaper registrert på børser i USA. Det er imidlertid åpnet for at PCAOB helt eller delvis kan bygge på det tilsynet som utføres av hjemlandets tilsynsmyndighet. De fem største revisjonsselskapene i Norge ba Kredittilsynet å vurdere et slikt tilsynssamarbeid med PCAOB. Kredittilsynet har etablert kontakt med PCAOB.

EU-kommisjonen har siden 1996 arbeidet med å forbedre og harmonisere kvaliteten på revisjonsarbeidet i Europa gjennom et nytt selskapsrettsdirektiv om revisjon. Det synes ikke å være behov for større endringer i gjeldende regulering av revisorer og revisjon med unntak av kravet om at revisjonsoppdrag skal gjennomføres i samsvar med "International Standards of Auditing" (ISA). De til dels detaljerte og omfattende standardene kan bli forskrifter og vil langt på vei erstatte gjeldende lovkrav om "god revisjonsskikk" innenfor de områdene som standardene dekker. Dette vil kunne være en utfordring både for revisorbransjen, deres klienter og for Kredittilsynet i forbindelse med håndhevelsen.

Siden 2002 har Kredittilsynet samordnet sin tilsynsvirksomhet med Den norske Revisorforenings (DnR) kvalitetskontroll av sine medlemmer. Ordningen innebærer blant annet at alle medlemmene som har revisjonsansvar, skal kontrolleres av DnR i løpet av en femårsperiode. Dersom DnR finner forhold som kan innebære tilbakekalling av godkjenning som revisor, oversendes saken til Kredittilsynet for videre oppfølging. Samarbeidet med DnR fungerer godt. I henhold til de foreliggende retningslinjene skal DnR publisere en rapport om sitt kontrollarbeid. Rapporten for 2005 er gjengitt på side 53 i Kredittilsynets årsmelding.

Kredittilsynet gjennomfører tilsyn på grunnlag av innrapporteringer – hovedsakelig fra Skatteetaten, bobestyrere i konkursbo og revisjonsklienter – og andre signaler fra for ek-

sempel medieomtale. Det er etablert kontakt mellom Skattedirektoratet og Kredittilsynet for å vurdere nærmere hvilke rapporteringsrutiner som bør gjelde, inkludert hva som bør rapporteres og hvordan dette skal skje. Også forhold som avdekkes i andre enheter under tilsyn av Kredittilsynet, vil kunne føre til nærmere vurdering av revisors arbeid. Et eksempel på dette er oppfølgingen av Sundal Collier Fondsforvaltning ASA. Videre vil Kredittilsynets kontroll av regnskapene som avlegges av børsnoterte foretak kunne avdekke forhold som gjør det naturlig å vurdere revisors arbeid.

I 2005 ble det behandlet 206 saker, hvorav 52 var basert på stedlig tilsyn. Kredittilsynet mottok 95 innrapporteringer på revisorer i 2005, mot 84 innrapporteringer i 2004.

Tabell 12: Tilbakekalling av godkjenning som revisorer

	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005
Statsautoriserte revisorer	1	0	0	2
Registrerte revisorer	5	3	4	2
Revisjonsselskaper	8	1	0	0

Annet hvert år gjennomføres det et dokumentbasert tilsyn med samtlige revisorer. Høsten 2005 ble det gjennomført et slikt tilsyn med 5.495 revisorer og 569 revisjonsselskaper. Rapporteringen skjedde via Altinn. Det antas at dette på sikt vil innebære en betydelig forenkling i forbindelse med slik rapportering til Kredittilsynet. Formålet med det dokumentbaserte tilsynet er blant annet å gi en oversikt over revisorenes arbeidsmessige tilknytning, deres virksomhet og omfang av denne. Videre kontrolleres etterlevelsen av kravene til etterutdanning og sikkerhetsstillelse. Svarene benyttes til å utarbeide statistikker, og de gir også grunnlag for trendanalyse av revisorbransjen. Endelig behandling av innhentet informasjon vil bli avsluttet i 2006.

Med virkning fra 1. januar 2002 overtok staten alle sykehus som fylkeskommunene hadde drevet. Høsten 2004 gjennomførte Kredittilsynet stedlig tilsyn med revisjonen av de fem regionale helseforetakene. Tilsynet ble avsluttet våren 2005. Kredittilsynet avdekket ingen vesentlige mangler ved den utførte revisjonen eller de grunnlagene som underbygget de avgitte revisjonsberetningene.

På bakgrunn av utviklingen i Finance Credit-saken besluttet Kredittilsynet våren 2005 å iverksette en gjennomgang av revisjonsselskapet KPMGs nåværende organisasjon, rutiner og prosedyrer for revisjonsoppdrag. Tilsynet ble gjennomført ved

at Kredittilsynets inspektører gjennomgikk og vurderte et omfattende skriftlig materiale mottatt fra KPMG, supplert med samtaler og intervju med ledere og nøkkelpersoner i revisjonsselskapet. Kredittilsynet hadde ingen vesentlige merknader.

Høsten 2005 ble det igangsatt arbeid for å få en oversikt over etablerte kontrollordninger for IT-miljøet i et utvalg banker. Formålet med tiltaket er blant annet å kartlegge hvilken revisjonsdokumentasjon som foreligger for planleggingsfasen, gjennomføringsfasen og konklusjonsfasen og å vurdere tilstrekkeligheten av denne. Videre skal det vurderes om eksternrevisor i tilstrekkelig grad tester det arbeidet internrevisjonen utfører. En rapport med konklusjonen fra arbeidet ventes ferdig våren 2006.

Kredittilsynet gjennomførte stedlige tilsyn hos de fem største revisjonsselskapers kontorer i Bergen, Stavanger, Trondheim og Tromsø høsten 2005, med unntak av kontorer der DnR hadde gjennomført kvalitetskontroll i 2005. Formålet med tilsynene var primært å vurdere ansvarlig revisors dokumentasjon for gjennomgang av sentrale arbeidspapirer på utvalgte oppdrag, samt kontorets rutiner og dokumentasjon for kvalitetskontroll av den utførte revisjonen. På kontorer som har banker som revisjonsklienter, ble revisjonen av bankenes IT-miljøer vurdert. Kredittilsynet avdekket ikke svakheter av vesentlig betydning.

Kredittilsynet
Postboks 100 Bryn
0611 Oslo

Oslo, 30. januar 2006
Vår ref.: HS/kr

ÅRSRAPPORT OM KVALITETSKONTROLL ÅRET 2005

Det vises til "Retningslinjer for samarbeid mellom Kredittilsynet og DnR om kvalitetskontroll av oppdragsansvarlige revisorer". Styret i Den norske Revisorforening (DnR) gir med dette en oversikt over resultatene av gjennomført kvalitetskontroll i 2005.

ORGANISERINGEN AV ÅRETS KONTROLLER

Opplegget for kontrollen er beskrevet i "Detaljert opplegg for kvalitetskontrollen 2005" som er lagt ut på www.revisornett.no. Opplegget tar sikte på å kontrollere etterlevelse av god revisjonsskikk, herunder revisjonsstandardene og har i tillegg spesiell oppmerksomhet på bestemmelser i Revisorloven om revisorenes økonomiske forhold, uavhengighet, sikkerhetsstillelse og etterutdanning.

Kontrollørkorpset har bestått av 36 personer, statsautoriserte- og registrerte revisorer, alle med bred faglig bakgrunn.

UTVELGELSE FOR KONTROLL

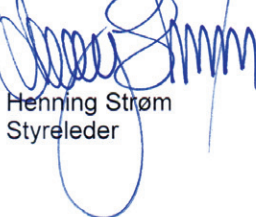
Kvalitetskontrollordningen i 2005 omfattet 1460 oppdragsansvarlige medlemmer. Det er for dette året valgt ut 300 oppdragsansvarlige medlemmer for ordinær kontroll. I tillegg er det gjennomført 21 oppfølgingskontroller.

RESULTAT AV KONTROLLENE

Norske revisorer holder etter vår oppfatning et høyt faglig nivå og leverer god kvalitet. Det er imidlertid fortsatt en målsetning for DnR å redusere antall tilfeller hvor det er behov for oppfølging. Dette vil vi søke å oppnå gjennom faglig informasjon og veiledning overfor medlemmene.

	Antall	%
Godkjent	273	85,0
Mangler – handlingsplan og ny kontroll	40	12,5
Oversendes Kredittilsynet for videre oppfølging	8	2,5
Sum utførte kontroller	321	100,0

Med vennlig hilsen
Den norske Revisorforening

Henning Strøm
Styreleder

Regnskapsfører- virksomhet

Kredittilsynets oppgaver i forhold til regnskapsførere omfatter godkjenning av enkeltpersoner og foretak i henhold til de lovkravene som gjelder for yrkesgruppen samt registrering og tilsyn. Tilsyn omfatter kontroll av at virksomheten drives i samsvar med lov og forskrift, og at den foregår på en hensiktsmessig og betryggende måte.

Forvaltningsvirksomheten i 2005

Lov om autorisasjon av regnskapsførere inneholder bestemmelser om når autorisasjonsplikt inntreffer, vilkår for autorisasjon og fornyelse av denne, samt regler om bortfall og tilbakekalling av autorisasjon. Videre inneholder loven bestemmelser om gjennomføring av regnskapsføreroppdrag mv. Etter at det i juni 2004 ble bestemt at autorisasjonsordningen skulle videreføres i Kredittilsynet, ble autorisasjonsordningen fullt integrert i organisasjonen. Forvaltningen av regnskapsførerloven og tilsynet med regnskapsførerne skjer etter de samme prinsippene som Kredittilsynets øvrige tilsynsarbeid.

Kredittilsynet har fremmet forslag til lovendringer og forskriftsendringer for å skape større klarhet i det rettslige grunnlaget for autorisasjon og for måten regnskapsføreroppdraget skal gjennomføres på. Fra studieåret 2002/2003 ble det gjennomført en utdanningsreform som innebar overgang til ny gradsstruktur (treårig bachelorgrad og femårig mastergrad). Kredittilsynet har foreslått at autorisasjonskravet knyttes til dette gradssystemet. I tillegg har erfaringene fra tilsynsarbeidet vist et generelt behov for å bedre kvaliteten på regnskaps-

føring som skjer i medhold av regnskapsførerloven. Kredittilsynet har derfor foreslått å heve utdanningskravet fra toårig økonomisk utdanning til treårig bachelorgrad i økonomi og administrasjon. Kredittilsynet har også foreslått å gå bort fra gjeldende ordning som innebærer at autorisasjonen må fornyes hvert femte år. Etterutdanningen vil bli kontrollert gjennom dokumentbasert tilsyn, på stedlig tilsyn og eventuelt på andre måter. Regnskapsførerloven åpner for at også regnskapsførerselskaper kan bli autorisert. For disse er det blant annet et krav om at daglig leder skal være autorisert regnskapsfører. Kredittilsynet har foreslått å videreføre dette kravet, men med et forskriftsfastsatt unntak for større regnskapsførerselskaper. Ut over dette unntaket vil dispensasjonspraksisen være restriktiv. Kredittilsynets forslag innebærer også enkelte andre endringer. Forslag til endringer i regnskapsførerloven ble sendt på høring fra Finansdepartementet 19. desember 2004. Kredittilsynets forslag til endringer i forskrift om autorisasjon av regnskapsførere ble sendt på høring fra Kredittilsynet 30. september 2005 med høringsfrist 31. desember 2005.

Tabell 13: Antall godkjente regnskapsførere og regnskapsførerselskaper

	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	Godkjenning i 2005
Regnskapsførere	6.598	6.724	7.179	545
Regnskapsførerselskaper	2.566	2.542	2.632	226

Ulovlig regnskapsførervirksomhet

Kredittilsynet har foruten forvaltningsvirksomheten og tilsynsvirksomheten undersøkt enheter som i næring påtar seg å føre regnskap for andre uten å være autorisert regnskapsfører. Undersøkelsene gjøres på grunnlag av skriftlige innrapporteringer og andre signaler, kontroll av oppføringer i Foretaksregisteret mv. De skriftlige innrapporteringene kommer hovedsakelig fra Skatteetaten, men også fra kunder, bobestyrere mv.

I 2005 ble det mottatt 29 innrapporteringer knyttet til ulovlig virksomhet og det ble gitt 12 pålegg om stans av virksomhet. Tre personer, som Kredittilsynet politianmeldte, ble dømt for ulovlig regnskapsførervirksomhet i 2005. En sak ble avsluttet med forelegg.

Det primære formålet med tilsynet er å se til at regnskapsførere overholder kravene som er fastsatt i lov og forskrift. Ved stedlige tilsyn legger Kredittilsynet også vekt på hvordan de autoriserte regnskapsførerne innretter virksomheten sin, jf. Kredittilsynets tilsynsveiledning (rundskriv 12/2000). Kredittilsynets hovedinntrykk er at regnskapsførernes driftsopplegg viser store kvalitetsforskjeller. Det må imidlertid tas i betraktning at Kredittilsynets kontroller ikke er basert på et tilfeldig utvalg, men på grunnlag av klager og innrapporteringer fra blant annet Skatteetaten, bobestyrere i konkursbo, kunder av regnskapsførere og lignende.

Det er etablert kontakt mellom Skattedirektoratet og Kredittilsynet for å vurdere nærmere hvilke rutiner som bør gjelde for innrapportering til Kredittilsynet, inkludert hvilke forhold som bør rapporteres og hvordan rapporteringen skal skje.

Kredittilsynet behandlet i alt 112 tilsynssaker med autoriserte regnskapsførere i 2005, hvorav 56 var basert på stedlige tilsyn. Arbeidet har, som tidligere år, vært preget av oppfølgingstilsyn med regnskapsførere der Kredittilsynet tidligere har avdekket mangler ved yrkesutøvelsen, og tilsyn hos regnskapsførere hvor det forelå innrapporteringer fra likningsmyndigheter og andre. Det ble mottatt 45 innrapporteringer på regnskapsførere.

Tabell 14: Tilbakekalling av godkjenning som regnskapsfører

	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005
Tilbakekalling	10	3	4	18
Advarsel	7	2	2	2
Tilbakekalling selskap	1	-	-	-

Av tilbakekallingene skyldtes 14 manglende svar eller tilbakemelding på dokumentbasert tilsyn. Advarsel blir gitt når det er grunnlag for tilbakekalling av autorisasjon, men særlige forhold tilsier at sanksjonen begrenses til en advarsel.

I 2005 ble det utarbeidet retningslinjer for samarbeid mellom Kredittilsynet og Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening (NARF) om kvalitetskontroll av autoriserte regnskapsførere. Kvalitetskontroll av de autoriserte regnskapsførerne og regnskapsførerselskapene krever betydelige ressurser på grunn av det store antallet tilsynsenheter. Ordningen bygger på NARFs kvalitetskontrollarbeid i forhold til sine medlemmer, og tilsvarer langt på vei det samarbeidet som er etablert med Den norske Revisorforening (DnR). Retningslinjene trådte i kraft 1. januar 2006.

Høsten 2004 gjennomførte Kredittilsynet dokumentbasert tilsyn rettet mot regnskapsførerbransjen. Fra resultatet i samlerapporten nevnes at:

- Det har vært en betydelig vekst i regnskapsførerbransjen i omsetning, antall oppdrag og årsverk. Siden forrige undersøkelse i 2000 hadde omsetningen økt fra om lag 3,4 milliarder til 5,9 milliarder kroner, og antall oppdrag hadde økt fra om lag 207.000 til 260.000.
- Det er svært mange små foretak, noen få store foretak samt kjeder og grupperinger.
- Det er lav inntjening. For eksempel var gjennomsnittlig omsetning pr. årsverk i bransjen for regnskapsåret 2003 om lag 390.000 kroner.
- Utdannelsesnivået blant autoriserte regnskapsførere er hevet betydelig siden 2000.
- Utkontraktering av regnskapsføring fra næringslivet øker.

Eiendomsmegling

Tilsynet med eiendomsmegling omfatter foretak som har bevilling til å drive eiendomsmegling og advokater som har stilt sikkerhet for eiendomsmegling, samt boligbyggelag som driver eiendomsmegling med foretaksbevilling og ordinære boligbyggelags formidling av tilknyttede andeler. Det blir ført kontroll med at foretakene, advokatene og boligbyggelagene driver meglingen i samsvar med de kravene som følger av lov og forskrift, blant annet at virksomheten er i samsvar med kravet om god meglerskikk. Kredittilsynet er også tillagt forvaltnings- og utredningsoppgaver. I 2005 var arbeidet med revisjon av eiendomsmeulingsloven ressurskrevende for Kredittilsynet.

Stor ekspansjon i eiendomsmeglingsbransjen i 2005

I 2004 fikk man den største aktiviteten i eiendomsmeglingsbransjen noen gang med 125.000 formidlede eiendommer, en totalverdi på formidlede eiendommer på 214 milliarder kroner, og hele 4 milliarder kroner i meglervederlag. Denne veksten fortsatte inn i 2005 med et første halvår som godt oversteg første halvår 2004 når det gjelder alle de tre nevnte måttalene. Dermed økte antall formidlinger med 5.000 eller 17 prosent i forhold til første halvår 2004. Økningen i formidlet verdi i første halvår 2005 sammenlignet med første halvår 2004 var på 25 milliarder kroner, eller 26 prosent, mens økningen i meglervederlaget var på 300 millioner kroner, eller 17 prosent.

Det synes imidlertid stadig klarere at det skjer en overetablering i bransjen. Både nettotilveksten av nye eiendomsmeglingsforetak i 2005, som var 70 foretak, og det totale antallet nye foretaksbevillinger som ble utstedt dette året, nemlig hele 106 foretaksbevillinger, er flere enn i noe tidligere enkeltår. Meglerne opplever at prisbevisste kunder i stadig sterkere grad innhenter tilbud fra flere meglerforetak og forhandler aktivt

før de inngår megleroppdrag. Presset på provisjonene viser seg på bunnlinjen i eiendomsmeglingsforetakenes regnskaper i form av driftsunderskudd, og for flere foretaks vedkommende ved at egenkapitalen er tapt, slik at meglingsvirksomheten ikke lenger kan fortsette uten kapitaltilførsel. I første halvår 2005 fikk ca. en fjerdedel av foretakene et driftsunderskudd. Konkurser hører imidlertid til unntaket i bransjen; de foretakene som ikke klarer å drive lønnsomt, avvikles stort sett gjennom ordinær nedleggelse.

Ved utgangen av 2005 var det 642 foretak som hadde bevilgning for eiendomsmegling. På samme tidspunkt var det 39 ordinære boligbyggelag og 1.213 advokater som hadde stillt sikkerhet for eiendomsmegling. De privatpraktiserende advokatenes meglingsvirksomhet er imidlertid av lite omfang. I 2004 gikk i underkant av 5 prosent av antall formidlinger gjennom advokatene, og de fleste av disse formidlingene var det kun ca. 40 advokater som stod for.

Næringsmegling

Næringsmegling skiller seg vesentlig fra boligmegling, og stiller andre krav til utøverne enn for meglere som opererer i boligsegmentet. Forskjellene består særlig i måten innsalget av eiendommene skjer på, og arten og omfanget av de opplysningene som må framlegges. Videre er det ofte slik i det profesjonelle næringsseidomsmarkedet, spesielt ved større transaksjoner, at partene også skaffer seg profesjonell bistand fra advokat, revisor, ingeniør mv. Det økonomiske oppgjøret ved større eiendomssalg vil ofte skje direkte mellom partenes bankforbindelser, slik at megleren ikke involveres i denne fasen. Antakelig kan det sies at måten næringsmegling utøves på, ligger nærmere kjernen i mellommannsbegrepet, der hvor mellommannens vesentligste funksjon består i å finne en medkontrahent til den eiendommen oppdraget gjelder.

Det kan konstateres at eiendomsmeglerne har fått et stadig sterkere grep om næringssegmentet. Da nåværende eiendoms-

meglingslov trådte i kraft i 1990, var det svært få spesialiserte næringsmeglingsforetak, og markedet ble i stor grad betjent av forskjellige typer konsulenter med varierende bakgrunn. De virksomhetene som utelukkende, eller overveiende, har spesialisert seg på å megle næringsseidom, har vært jevnt økende. Således viste rapporteringene til Kredittilsynet for første halvår 2005 at hele 51 foretak utelukkende drev næringsmegling og at 66 foretak rapporterte mer enn 80 prosent av virksomheten sin som bestående av næringsmegling. Sett over den siste femårsperioden har boligmarkedet stort sett vist en jevn stigning, mens det har vært større svingninger i næringsmarkedet med et relativt godt marked i 2000 og 2004, med en innrapportert formidlet verdi de to sistnevnte årene på henholdsvis 27 og 38 milliarder kroner, mens formidlet verdi de tre mellomliggende årene svingte mellom 16 og 20 milliarder kroner. Formidlet verdi av næringsseidom første halvår 2005 var 22 milliarder kroner, noe som er en økning på 12 milliarder kroner sammenlignet med første halvår 2004 da formidlet verdi var 10 milliarder kroner.

Det blir registrert svært få henvendelser til Kredittilsynet av negativ karakter når det gjelder næringsmeglernes aktivitet. Det kan heller ikke ses at denne delen av bransjen har vært gjenstand for det kritiske søkelyset som har vært på boligmeglere. Årsaken til dette er sannsynligvis at det er profesjonelle aktører, og at tvister som involverer meglere løses gjennom advokatene og domstolene mellomkomst.

Skjerpet krav til faglig leders tilstedeværelse

Ved endring i eiendomsmeglingsforskriften i 2004 ble det blant annet gitt bestemmelser som etter intensjonen stiller et relativt strengt krav til at faglig leder for et eiendomsmeglingsforetak er til stede i foretakets lokaler i et omfang som fører til at faglig leder fører en løpende og oppfølgende kontroll med meglernes i foretaket, samt er tilgjengelig for publikum.

Bestemmelsen trådte i kraft 1. juni 2005, og den skjønnsmessige vurderingen som her skal foretas, har ført til svært mange henvendelser til Kredittilsynet når det gjelder praktiseringen. Utover den generelle veiledningen på dette området, vil Kredittilsynet ikke forhåndsgodkjenne skisserte opplegg for faglig leders tilstedeværelse. Det er meglingsforetakets og den faglige leders ansvar å vurdere i hvor stor grad faglig leder skal være til stede. Kredittilsynet kan derimot i etterkant, dersom

det avdekkes forsømmelig eiendomsmegling, og at dette kan antas å ha sammenheng med utilstrekkelig tilstedeværelse, pålegge økt nærvær fra faglig leder.

Videre innebar forskriftsendringen at det vanligvis ikke lenger skal være anledning til delt faglig ledelse, det vil si at én person er faglig leder for to eller flere eiendomsmeglingsforetak. Kredittilsynet tilskrev i denne forbindelse 60 foretak med pålegg om å opphøre med denne ordningen.

Kredittilsynet har inntrykk av at bransjen som helhet følger opp de nye bestemmelsene på dette området gjennom å vurdere på nytt om faglig leders delvise tilstedeværelse, der hvor det er tilfelle, er i samsvar med forskriftens krav. Denne vurderingen har i flere tilfeller ført til økt tilstedeværelse av faglig leder.

Revisjon av eiendomsmeglingsloven

Lovutvalget som Finansdepartementet oppnevnte i 2004 for å oppdatere og revidere eiendomsmeglingsloven, hadde opprinnelig frist for å avgi sin utredning til mai 2005. Arbeidets omfang førte imidlertid til at Finansdepartementet forlenget denne fristen til 31. desember 2005. Den endelige innstillingen fra lovutvalget presenterer flere forslag som tar sikte på å skape bedre ryddighet, orden og oversiktighet i markedet. Blant annet blir det foreslått et nytt konsesjonssystem som innebærer krav til egnethet for alle sentrale personer i foretakets ledelse, krav til kompetanse til alle i meglerforetaket som utfører eiendomsmeglingstjenester, krav til meglers uavhengighet og strengere regler knyttet til egenhandel og annen næringsvirksomhet. I tillegg blir det foreslått krav til at flere opplysninger om eiendommen må innhentes og framlegges.

Utvalget avga i mai 2005 en delutredning med tittelen "Tryggere budgivning – om budgivning gjennom eiendomsmegler", hvor det særlig ble vurdert om det er grunn til å sette i verk tiltak som motvirker høyt tempo i budrunden. Utvalget foreslår at det tas inn en ny bestemmelse i eiendomsmeglingsforskriften om meglers plikter ved budgivning. Utvalget delte seg imidlertid i spørsmålet om det bør oppstilles en bestemt minstetid for akseptfristens lengde, siden flertallet ikke ønsket å innføre en slik regel, mens mindretallet gikk inn for at megler i forbrukerforhold ikke skal formidle bud med kortere akseptfrist enn to timer regnet fra det tidspunktet budet kom inn til megler. Denne delutredningen har vært på høring.

Stedlig tilsyn

Kredittilsynet gjennomførte 21 inspeksjoner i foretak og hos advokater i 2005. På grunn av den sterke ekspansjonen i eiendomsmeglingsbransjen kunne det vært ønskelig med et større antall inspeksjoner. Regelverksarbeid, inkludert Kredittilsynets deltakelse i eiendomsmeglingslovutvalget, tok imidlertid betydelige ressurser. Kredittilsynet ser det slik at tiltak for å få et mer oppdatert og tilpasset regelverk er en nødvendig investering for å oppnå mer tidsmessig regulering av næringen.

De gjennomførte inspeksjonene i 2005 var i noen tilfeller målrettede kontroller som følge av indikasjoner på mulige egenhandelstilfeller som det er viktig å følge opp, siden eiendomsmeglingsloven har strenge bestemmelser om forbud mot egenhandel og annen næringsvirksomhet. I forbindelse med meglernes personlige kjøp og salg av fast eiendom gjennom meglerforetaket, avdekket enkelte tilsynssaker at det skjer brudd på god meglerskikk og lovens egenhandelsforbud.

De mest alvorlige tilfellene som ble avdekket, var i foretakene Notar Eiendom Bergen AS og Notar Nybygg Bergen AS. Kredittilsynet tilbakekalte ved årsskiftet foretaksbevillingene etter en omfattende kontroll i de to foretakene. I disse foretakene hadde meglere og andre personer med lønnet oppdrag i meglerforetakene og bekjente av disse, i forholdsvis stort omfang kjøpt leiligheter i prosjekter som foretakene hadde oppdrag på å formidle, og raskt videresolgt disse, som regel med betydelig gevinst. I tillegg ble det avdekket uforsvarlig

oppgjørspraksis i forbindelse med meglers utbetaling til førstegangskjøperne av gevinstene av resalgene, samt at journalføringen i foretakene var sterkt mangelfull.

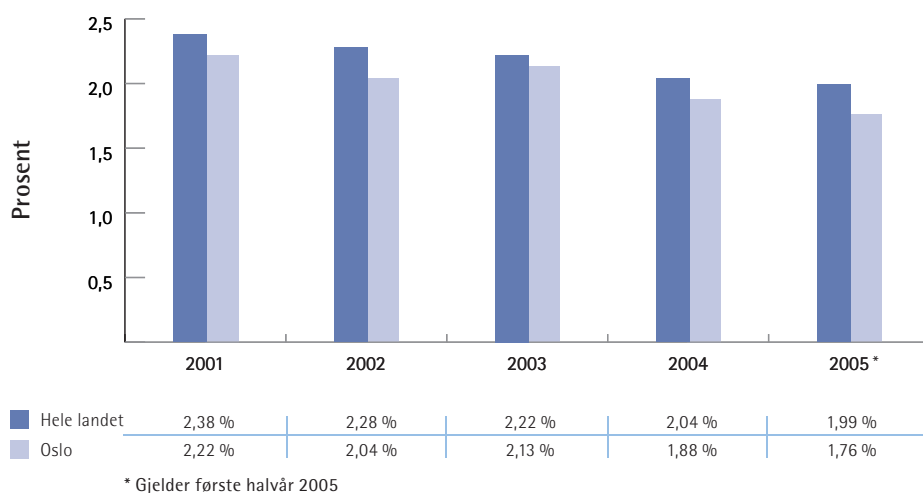
Eiendomsmevlingsvirksomheten i disse to foretakene ble videreført i et nytt foretak – Notar Eiendom Bryggen AS – som fikk bevilling etter en nærmere vurdering der blant annet lovens krav til egnethet av de nye eierne og av ny faglig leder, ble ansett tilfredsstillende.

Meglernes undersøkelses- og opplysningsplikt

Enkelte saker som Kredittilsynet behandlet i 2005, og saker som ble presentert i mediene, retter søkelyset mot viktigheten av at eiendomsmevlere gjør en grundig undersøkelse også når det gjelder forholdet til offentlige reguleringsplaner. Meglerplikter å undersøke og opplyse om offentlige inngrep i form av veier, utbygginger mv. som berører den eiendommen oppdraget omfatter. Med de omfattende offentlige reguleringer og om-

reguleringer som foregår i enkelte strøk av landet, er det desto viktigere at meglere er svært aktpågivende i sin undersøkelse av slike forhold og opplyser om disse på en klar og utvetydig måte i salgsoppgavene. Denne plikten for megler til å foreta selvstendige undersøkelser kan i utgangspunktet ikke erstattes av å basere seg på opplysninger fra selgeren som kan være mindre interessert i å belyse forholdet.

Figur 5: Salgsoppgjør boligeiendommer – gjennomsnittlig vederlag i prosent av salgssum

Inkassovirksomhet

Tilsynet med inkassovirksomhet omfatter foretakenes soliditet, behandling av klientmidler, inkassovirksomhet som drives av foretak med bevilling til å inndrive forfalte pengekrav for andre (fremmedinkasso) og av foretak som kjøper opp forfalte pengekrav og selv inndriver disse (oppkjøpsinkasso). Inndring av egne fordringer for øvrig (egeninkasso) og advokaters inkassovirksomhet, er ikke omfattet av tilsynet. Ved stedlige tilsyn blir det spesielt kontrollert at innkasserte midler behandles korrekt, og at virksomheten utøves i samsvar med god inkassoskikk.

Fremmedinkassomarkedet

Ved utgangen av 2005 var det registrert 121 foretak som driver fremmedinkasso, det vil si 7 flere foretak enn ved begynnelsen av året da 114 foretak hadde slik bevilling. Det er fortsatt en økning i tallet på saker som sendes til inkasso, men denne økningen er forholdsvis moderat. I første halvår 2005 mottok inkassoforetakene 1.987.761 nye saker til behandling, noe som var en økning på ca. 160.000, eller 8,7 prosent flere saker enn i første halvår 2004. Ved utløpet av første halvår 2005 hadde disse selskapene totalt i underkant av 2,6 millioner saker under arbeid. Dette var en økning på 128.000, eller 5,2 prosent i forhold til situasjonen ved utløpet av første halvår 2004. Antall saker under arbeid ved utløpet av første halvår 2005 utgjorde 40,2 milliarder kroner inkludert inkassosalærer og øvrige omkostninger.

Det er usikkert om økningen i inkassovolumet har sammenheng med større mislighold, siden økningen også kan ha sammenheng med at fordringshavere som tidligere drev inn sine

utestående krav selv (egeninkasso), i økende grad utkontrakterer dette til inkassoselskapene.

Fremmedinkassoselskapene hadde en totalomsetning i 2004 på om lag 1,6 milliarder kroner. Det er regelmessig en del foretak, ca. 20 prosent, som ikke oppnår lønnsom drift og leverer rapporter til Kredittilsynet som viser negativt driftsresultat og/eller negativ egenkapital. Enkelte foretak i denne kategorien, særlig mindre virksomheter, innstiller driften før det kommer så langt som til konkurs. Det har lenge vært et fåtall store inkassoselskaper med godt utviklede inkassosystemer og god finansiell base som vinner i konkurransen om de attraktive inkassoporteføljene. Mange av de mindre foretakene må innstille seg på en mer nisjepreget virksomhet.

Reduksjon i antall oppkjøpsinkassoselskaper

Siden oppkjøp av forfalte fordringer og egen inndrivning av disse ble lagt inn i inkassoloven fra 1. januar 2002, og omfattet med krav om særskilt bevilling, har det vært kun et fåtall virksomheter som har søkt og fått bevilling for denne aktiviteten. Dette skyldes blant annet at oppkjøpte pengekrav som inndrives av foretak som er gitt rett til å drive finansieringsvirksomhet etter finansieringsvirksomhetsloven, ikke må ha særskilt inkassobevilling i tillegg.

I løpet av 2005 ble antall oppkjøpsforetak med inkassobevilling redusert fra 10 til 8 etter at Aktiv Kapitals to oppkjøpselskaper ble avvirket og inkassoporteføljene her ble overdratt til Aktiv Kapitals datterselskap med konsesjon for finansierings-

virksomhet i Sverige – Aktiv Kapital Nordic AB. Kravene inndrives nå overfor de norske skyldnerne gjennom Aktiv Kapital Nordic, som er den norske filialen av Aktiv Kapital Nordic AB. Den virksomheten som utøves i Norge av en slik norsk filial av et utenlandsk foretak, er til en viss grad underlagt Kredittilsynets kontroll. Imidlertid faller ikke inkassovirksomheten i slike foretak inn under Inkassoklagenemndas virkeområde, siden foretaket ikke har særskilt inkassobevilling.

De seks foretakene som ved årsskiftet 2005/2006 hadde bevilling for oppkjøpsinkasso, hadde en samlet fordringsmasse til inndrivelse på én milliard kroner, og ca. 11.000 saker til inndrivelse.

Endringer i inkassoloven – krav til egnethet mv.

Med virkning fra 1. januar 2006 ble det vedtatt enkelte endringer i inkassoloven. En særlig viktig lovendring er et nytt krav om at alle de sentrale aktørene i inkassoforetak må være egnede. I tillegg til det eksisterende kravet om dette som gjelder den faktiske lederen, må daglige ledere, styremedlemmer og eiere med vesentlige eierdeler i inkassoforetak – mer enn 10 prosent, være egnede til å drive inkassovirksomhet i samsvar med lov, forskrift og god inkassoskikk. Styremedlemmer og de daglige lederne skal legge fram politiattest som ledd i Kredittilsynets egnethetsvurdering.

For å oppnå samsvar med EØS-avtalen, er det også gjort en endring i kravene til å oppnå inkassobevilling. Dette innebærer at et inkassoforetak med fast forretningssted innenfor EØS-området kan drive inkassovirksomhet i Norge dersom foretaket har norsk inkassobevilling og er registrert i Foretaksregisteret i Brønnøysund.

Mens det i 2004 ble gjennomført 25 stedlige tilsyn i inkassoforetak rettet spesielt mot mindre og nystartede foretak, ble ressursene i 2005 særlig satt inn mot inspeksjoner og dokumentbasert tilsyn i enkelte store inkassoforetak og i noen andre foretak hvor det var særlige indikasjoner på utilfredsstillende klientmiddelbehandling. I 2005 ble det gjennomført fem inspeksjoner.

Det har vært et gjennomgående problem i bransjen at inkassoforetak foretar å-kontouttak fra klientkonto til sin egen driftskonto. Dette innebærer at når inkassator vil overføre midler til seg selv som foretaket har til gode fra klientene i form av inkassosalærer, utlegg mv., overføres runde beløp fra klientkonto til driftskonto uten at beløpene spesifiseres og relateres til vedkommende sak i reskonto. Kredittilsynet betrakter dette som en alvorlig overtredelse av reglene for behandling av klientmidler, siden denne praksisen innebærer en reell fare for at foretaket overfører større beløp til seg selv enn det faktisk har til gode fra klientene, slik at klientkontiene blir overtrukket.

I alle inspeksjonene i 2005 ble det avdekket svake rutiner og regelbrudd ved behandlingen av klientmidler, blant annet ved en delvis utstrakt praksis med å-kontouttak. I fire av disse sakene kunne det imidlertid ikke konstateres faktisk underdekning på klientkonto. I ett foretak ble det ikke dokumentert at inkassator hadde tiltrekkelige midler på klientkonto til å dekke det underliggende klientansvaret. I dette foretaket ble inkassators foretaksbevilling inndratt.

Kontroll med forsvarlig behandling av klientmidler inngår som en av de viktigste pliktene den faktiske lederen for et inkassoforetak har. Et inkassoforetak skal ha minst én faktisk leder. Dersom det blir vurdert som hensiktsmessig, for eksempel på grunn av virksomhetens omfang, kan foretaket ha flere faktiske

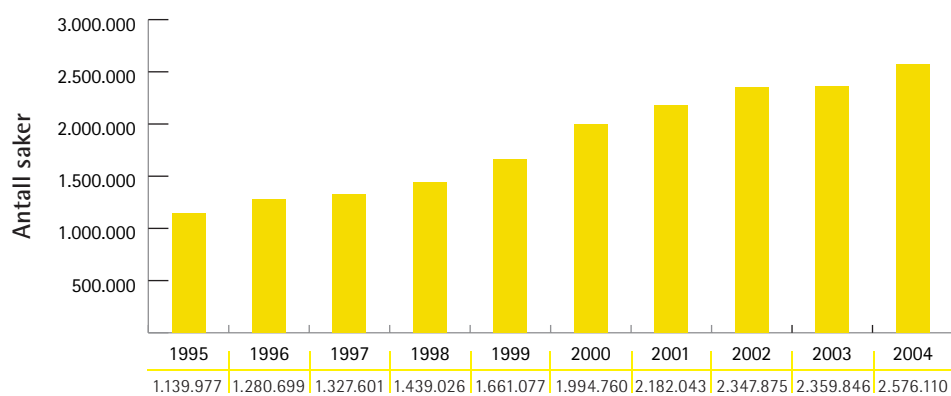
ledere med avtalt ansvarsdeling. Dersom foretaket har flere faktiske ledere, må for eksempel ansvaret for klientmiddelbehandlingen tilordnes en eller flere av disse faktiske lederne. Når det blir avdekket regelbrudd knyttet til klientmidler, blir det også vurdert om den faktiske lederen for inkassoforetaket kan anses skikket til fortsatt å inneha personlig inkassobevilling. Kredittilsynet konstaterer i noen tilfeller at enkelte faktiske ledere ikke synes å være seg tilstrekkelig bevisst det ansvaret de har for å påse at klientmiddelbehandlingen skjer på lovlig måte.

Som en konsekvens av konstaterte brudd på behandlingen av klientmidler under Kredittilsynets inspeksjoner i 2005, ble det fattet vedtak om tilbakekalling av fire personlige inkassobevillinger.

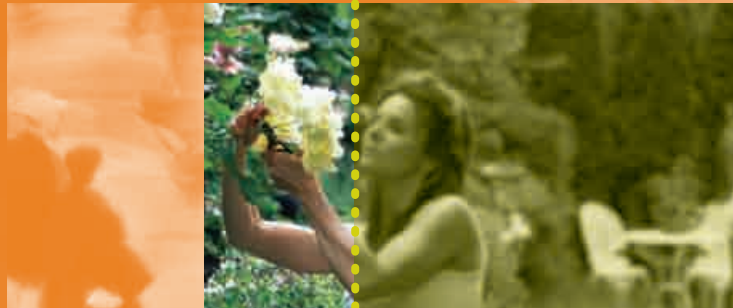
Kredittilsynets inspeksjoner hos en av de største aktørene i inkassobransjen, Intrum Justitia AS, og datterselskapet Bryn Creditservice AS, avdekket alvorlige regelovertridelser som førte til sterk kritikk av de to inkassovirksomhetene. I begge selskapene foregikk det å-kontouttak fra klientkontoene som er beskrevet ovenfor. I Bryn Creditservice AS var blant annet behandlingen av innsigelser fra skyldnere så vidt sviktende at forholdet i seg selv var egnet til å kalle tilbake foretakets inkassobevilling. Imidlertid fattet Intrum Justitia selv en beslutning om å legge ned inkassovirksomheten i Bryn Creditservice. Videre ble det i Intrum Justitia AS konstatert vesentlige brudd på IKT-forskriften. Etter Kredittilsynets oppfatning hadde inkassovirksomheten i Intrum Justitia AS ikke virket på en hensiktsmessig og trygghende måte, og det ble vurdert om bevillingen måtte tilbakekalles. På bakgrunn av tiltakene selskapets styre iverksatte for å rette på forholdene, fant Kredittilsynet det likevel forsvarlig å la Intrum Justitia AS fortsette sin inkassovirksomhet.

Figur 6: Saker under inndrivelse

Andre forhold

Valutafondet vurderer finanssektoren

Det internasjonale valutafondet (IMF) skal overvake den økonomiske politikken i medlemslanda og fremme dialog mellom landa om nasjonale og internasjonale konsekvensar av den økonomiske politikken til medlemslanda. Valutakurspolitikk, pengepolitikk og finanspolitikk har lenge stått sentralt i overvakingsarbeidet til IMF. Dei seinare åra har IMF hatt auka merksemd på finansiell stabilitet og tilstanden i den finansielle sektoren i medlemslanda. I 1999 etablerte IMF eit såkalla Financial Sector Assessment Program (FSAP). Dei fleste medlemslanda har fått finanssektoren sin undersøkt av IMF. Blant desse er Island, Finland og Sverige.

Formålet med FSAP er å gi ei vurdering av svakheiter og styrkar i den finansielle sektoren til medlemsland og vurdere dei utfordringane det finansielle systemet står overfor. FSAP-gjennomgangen av Noreg gjekk føre seg frå sommaren 2004 til våren 2005. Det blei gjennomført møte med norske styresmakter, finansinstitusjonar og bransjeorganisasjonar. Ein sentral del av gjennomgangen var å vurdere om Noreg etterlevde internasjonale standardar for tilsyn og regulering av ulike delar av finanssektoren. For Noreg blei ei slik vurdering gjort for tilsyn og regulering av bankar, av forsikring og av betalingssystem. I tillegg gjennomførte organisasjonen Financial Action Task Force (FATF) i januar 2005 ei vurdering av om Noreg etterlever tilrådingane i arbeidet mot kvitvasking og terrorfinansiering.

Vurderingane av Noreg var generelt positive. Konklusjonen var at det finansielle systemet framstår som velfungerande, godt administrert og konkurransedyktig, og dei kortsiktige sårbarheitane verkar generelt å vere små. IMF tilrådde norske

styresmakter å setje i verk tiltak som skal bidra til å styrkje det finansielle systemet. Vurderingane til IMF blei offentleggjorde i juni 2005. Ei nærmare orientering om FSAP-gjennomgangen av Noreg finst i rapporten *Tilstanden i finansmarkedet 2005*.

Etter at IMF gjekk gjennom det norske finansielle systemet, bad Finansdepartementet Noregs Bank og Kredittilsynet om ei oppdatert utgreiing om samarbeid og arbeidsdeling mellom dei to institusjonane i forhold til området finansiell stabilitet og beredskap for eventuelle kriser i finansnæringa. Dei to verksemdene oppmoda Finansdepartementet i brev av 16. desember 2005 om å etablere nødvendige strukturar nasjonalt for eit tettare trepartssamarbeid mellom Noregs Bank, Finansdepartementet og Kredittilsynet. I brevet tilrår Noregs Bank og Kredittilsynet at Kredittmeldinga gir Stortinget ei orientering om ansvarsdelinga mellom Finansdepartementet, Noregs Bank og Kredittilsynet om finansiell stabilitet og krisehandtering som tek opp dei same forholda som inngår i ein formell avtale (Memorandum of Understanding) mellom tilsvarande styresmakter i andre EØS-land.

Noregs Bank og Kredittilsynet tilrår at det i Noreg òg blir etablert ei ordning med faste trepartsmøte mellom Finansdepartementet, Noregs Bank og Kredittilsynet. Finansdepartementet bør leie møta, og det bør vere møte minst to gonger i året. Desse møta bør vere i tillegg til bilaterale møte mellom avdelingar i dei tre verksemdene, og dei bør ha ein overgripande karakter. I møta bør ein mellom anna drøfte utsiktene for finansiell stabilitet, koordinering av kriseberedskap og viktige forhold knytte til rammevilkåra for finansiell sektor.

Sikkerheit og beredskap

Det er definert som eitt av hovudmåla til Kredittilsynet å ha beredskap for å medverke til å løyse problem som kan oppstå i finanssektoren. Målet med dette arbeidet er å kunne møte eventuelle kriser i føretak, infrastruktur og marknader med tiltak som i størst mogeleg utstrekning avgrensar skadeverknader og konsekvensar for brukarar, føretak og eigarar. I dette inngår mellom anna oppfølging av aktuelle lovkrav. Arbeidet med kriseberedskap blir særleg prioritert for verksemdar og område som er viktige for den finansielle stabiliteten. På alle slike område er det utarbeidd beredskapsplanar.

Merksemda til Kredittilsynet er retta mot sikkerheit og beredskap i tråd med samfunnsmessige krav. For føretak under tilsyn og deira bruk av informasjonsteknologi er det utarbeidd ein risiko- og sårbarheitsanalyse (ROS).

I samband med oppfølginga av IMF si evaluering av finansmarknaden i Noreg, har også Noregs Bank og Kredittilsynet sett nærmare på samarbeidet mellom dei to institusjonane sitt arbeid når det gjeld eventuelle kriser i finansnæringa.

I desember 2005 gjennomførte Kredittilsynet ei øving basert på ei krise i ein sparebank. Formålet med øvinga var å teste beredskapen i eigen organisasjon og i Bankenes Sikringsfond med tanke på å vurdere alternative løysingar for ein bank som ikkje er i stand til å innfri pliktene sine. Også Noregs Bank

deltok i øvinga. Øvingsscenarioet skulle mellom anna gi Bankenes Sikringsfond høve til å vurdere kva føresetnader som må vere oppfylte dersom fondet skal gi støtte eller stille garanti for ein av medlemmane sine.

For Kredittilsynet sin eigen organisasjon er beredskapsplanar og rutinar for sikkerheit gjennomgått og ajourførte i forhold til både fysisk og teknologisk sikkerheit. Det er vidare innført nye sikkerheitstiltak i kontorlokala til Kredittilsynet, og det er oppretta ein controller-funksjon kor sikkerheit og terrorberedskap inngår i arbeidsområdet.

IT-tilsyn

Kredittilsynet gjennomførte 31 IT-tilsyn i 2005 fordelt på bank, forsikring, finansieringsselskap, verdipapirinstitusjonar, inkassoverksemd, eigedomsmeklarføretak og rekneskapsførarselskap. IT-tilsyn blei òg gjennomført hos IT-leverandørar og datasentralar med heimel i IKT-forskrifta § 12 om utkontraktering av IKT-verksemd. IT-tilsyna blei gjennomførte i samarbeid med den aktuelle tilsynsansvarlege avdelinga i Kredittilsynet.

Resultata frå tilsyna viser at det framleis er rom for forbetringar på fleire område når det gjeld bruk av informasjonsteknologi i føretaka. Problema knyter seg til endringshandtering, prosjektgjennomføring, tilstrekkeleg test av katastrofeplanar og gjennomføring av risiko- og sårbarheitsanalysar.

Også i 2005 blei resultata frå den gjennomførte risiko- og sårbarheitsanalysen knytt til bruk av informasjonsteknologi i finanssektoren offentleggjorde. Basert på analysar frå Kredittilsynet og dei datakjeldene som har vore tilgjengelege, er følgjande risiko- og sårbarheitsområde identifiserte som særleg viktige med omsyn til å setje i verk risikoreduserande tiltak:

- endringsleiing
- prosjektstyring – store endringsprosjekt
- organisert kriminalitet – særleg knytt til bruk av Internett for nettbank og kredittkort
- organisering av sikkerheitstiltak mot virus og annan vondarta kode

I opplegget for IT-tilsyn er det blitt utarbeidd ei ny utgåve av kontrollspørsmåla i eignevalueringsopplegget. I tillegg er det utarbeidd nye modular retta mot IT-leverandørar, IT-prosjekt, kvitvasking, nettbank, katastrofeberedskap, sikring mot virus, brannmur og betalingstenester. IT-tilsynsopplegget er no samordna med utviklinga av risikobasert tilsyn og innføring av nytt kapitaldekningsregelverk (sjå eigen omtale på side 27 i kapitlet *Bank og finans*).

Meldeplikta for betalingstenester har ikkje fått den ønskede verknaden. Kredittilsynet har registrert at fleire føretak ikkje har overheldt meldeplikta, og dette arbeidet vil difor bli følgt opp i 2006.

Det er arbeid vidare med oppfølging og etterleving av IKT-forskrifta, og ei betre rettleiing til denne vil bli utarbeidd. I tillegg er det vurdert om forskrifta òg skal gjelde for rekneskapsførarar og forsikringsformidlarar. Dette vil foreløpig ikkje bli sett i verk.

IT-tilsynet til Kredittilsynet deltok aktivt i diverse fora i 2005 og samarbeider med andre myndigheitsorgan i Noreg og utlandet om aktuelle problemstillingar og for betre samordning av tilsynsarbeidet. Mellom anna deltek Kredittilsynet i Koordineringsorganet for informasjonssikkerheit (KIS), Beredskapsutval for finansiell infrastruktur (BFI) og Critical Information Infrastructure Protection Project (BAS5). Kredittilsynet har òg gitt høyringsuttalingar til OECD, standardiseringsorganet ENISA og andre.

Betre informasjon til privatkunder i finansmarknaden

Kredittilsynet gjennomførte i 2004 eit strategisk prosjekt knytt til kartlegging av informasjonstilbodet til sluttbrukarane i finansmarknaden. Ei arbeidsgruppe med deltakarar frå Forbrukarrådet, Forbrukarombodet og Kredittilsynet utarbeidde forslag til korleis informasjonstilbodet til privatkunder i finansmarknaden kan bli betre. I rapporten frå arbeidsgruppa blei det foreslått ulike tiltak som skal gjere det enklare å samanlikne prisar på mellom anna lån og kreditt, ulike spareformer og skadeforsikring. Etablering av ein internettbasert informasjonsportal for finanssektoren var eit sentralt forslag i rapporten.

Dei ulike forslaga blei i 2005 følgt opp av dei tre verksemdene som stod bak rapporten. Under leiing av Forbrukarrådet arbeidde dei vidare med eit avgjerdsgrunnlag for om – og i tilfelle korleis – ein informasjonsportal for finanssektoren skal kunne etablerast. Dette utredningsarbeidet blir ferdigstilt tidleg i 2006, og rapporten vil deretter bli sendt på høyring.

Kredittilsynet har òg arbeidd vidare med problemstillingar knytte til betre informasjon om samansette produkt, som mellom anna omfattar aksjeindekserte obligasjonar og innskot. Til dømes blei det gjennomført ei undersøking av korleis føretaka oppfyller informasjonskrava Kredittilsynet sette til slike produkt i rundskriv 4/2004. Kredittilsynet vurderer å følgje opp informasjonskrava, mellom anna med grunnlag i resultatata frå undersøkinga.

Kredittilsynet har elles samarbeidd med Forbrukarombodet i samband med forslaget om å krevje at effektiv rente skal bli oppgitt i all marknadsføring av lån og kreditt. Problemstillingane som rapporten tek opp med omsyn til finansiell rådgiving, vil bli vurderte i samband med prosessen knytt til gjennomføringa av EU sitt verdipapirmarknadsdirektiv (MiFID). I første omgang blir dette utgreiingsarbeidet gjort av lovutvalet for verdipapirmarknaden som har frist for innstillinga si i slutten av februar 2006. Andre tiltak blir det enno arbeidd med.

Klagebehandling – Rekneskapsregisteret i Brønnøysund

Kredittilsynet er klageinstans for vedtak som blir gjorde av Rekneskapsregisteret om avslag på søknad om ettergiving av forseinkingsgebyr som er gitt ved forseinka innsending av årsrekneskap, årsmelding og revisjonsmelding til Rekneskapsregisteret. I 2005 blei det behandla 472 klager, mot 562 klager i 2004. Kredittilsynet ettergav forseinkingsgebyret i 112 saker, og i 56 saker blei forseinkingsgebyret delvis ettergitt. Det vil seie at gebyret blei heilt eller delvis ettergitt i om lag 35 prosent av sakene, mot 43 prosent ettergiving i 2004.

I samband med endring av § 8–3 i rekneskapslova er det no bestemt at den maksimale gebyrperioden skal vere på 26 veker. Ansvar for solidarskyldnarar er avgrensa til tidspunktet vedkommande fråtrer vervet sitt. Det blir vidare opna for at styremedlemmer kan søkje om individuelle fritak frå solidaransvaret.

Innsendingsplikta til Rekneskapsregistret er utvida til å gjelde alle rekneskapspliktige føretak. Det er grunn til å tru at dette vil føre til ein auke i talet på klagesaker.

Internasjonal virksomhet

Det er strategisk viktig for Norge og Kredittilsynet å delta i internasjonale fora, hvor internasjonale tilsynsstandarder og internasjonalt regelverk utvikles. Norge er forpliktet til å forholde seg til internasjonale standarder og EU-regelverket. Gode internasjonale regler og standarder kan gi et viktig bidrag til finansiell stabilitet og velfungerende finans- og verdipapirmarkeder. Det er derfor viktig at Kredittilsynet deltar i utviklingen av disse og utnytter de mulighetene som er til stede for å ha innflytelse på utviklingen.

Årlig møte mellom integrerte tilsyn

Den integrerte tilsynsmodellen, som innebærer et felles tilsyn med banker, forsikringsselskaper og (som regel) verdipapir-sektoren, har fått økende tilslutning internasjonalt. Siden 1999 har en del tilsynsmyndigheter med integrert tilsyn møttes til en årlig uformell konferanse for å drøfte administrative og faglige forhold av felles interesse. I 2005 ble møtet for integrerte finanstilsynsmyndigheter, Integrated Financial Supervisors Conference, arrangert av tilsynet i Tyskland (BaFin), som ble et integrert tilsyn i 2002. Tilsynsmyndighetene fra 16 land¹ deltok i møtet. Aktuelle temaer var blant annet tilsynenes ansvarsområde og myndighet, målkonflikter, virksomhetsrapportering og rapportering av resultater/måloppnåelse. Det ble også diskutert i hvilken grad tilsynsmyndighetene bidrar til å øke forbrukernes forståelse av og kunnskap om finansielle produkter.

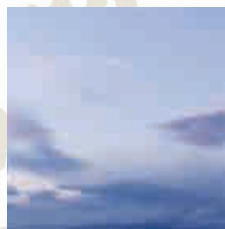
Verdipapirmarkedet

Kredittilsynet er medlem av International Organization of Securities Commissions (IOSCO), som holdt sin årskonferanse i Colombo, Sri Lanka, i april 2005 (se www.iosco.org). Blant temaene på de åpne panelene under konferansen var tilsyn med rating-byråer, utfordringer for økonomier i rask utvikling, tilsyn med finansanalytikere, og den økende aktiviteten i hedgefond. Under IOSCO er Kredittilsynet medlem av Den europeiske regionalkomiteen som møtes to ganger i året. Kredittilsynet deltar også i en arbeidsgruppe under den tekniske komiteen som arbeider med håndheving av IOSCO-resolusjonene, og samarbeider om spørsmål knyttet til overvåking, undersøkelser, etterforskning og forfølgelse av straffbare forhold. IOSCO har utarbeidet en internasjonal samarbeidsavtale (Memorandum of Understanding) om informasjonsutveksling over landegrensene. Tilsynsmyndighetene må søke om å tiltre samarbeidsavtalen gjennom et omfattende spørreskjema, og til nå har 27 medlemmer signert samarbeidsavtalen. Kredittilsynet søkte i 2005 tiltrødelse til samarbeidsavtalen med sikte på signering i 2006.

Kredittilsynet er også medlem av Enlarged Contact Group for Supervisors of Collective Investment Funds (ECG), som møtes en gang i året. Dette er et uformelt forum på globalt nivå som samler tilsynsmyndighetene for verdipapirfond fra ca. 20 land.

Forsikring

Som medlem av International Association of Insurance Supervisors (IAIS), deltar Kredittilsynet i utviklingen av internasjonale prinsipper for tilsyn med forsikringsvirksomhet. IAIS arrangerte sin tolvte årskonferanse i Wien i oktober 2005, i forbindelse med markeringen av 125 år med forsikringstilsyn i Østerrike (se www.iaisweb.org). Temaer som ble presentert

under selve konferansen, var blant annet globale solvensregler, verdifastsettelse av forsikringsforpliktelser, effektivt tilsyn i vekstmarkeder (emerging markets), hvordan ivareta forsikringstakernes interesser, utkontraktering, privat pensjon, regnskapsstandarder, forsikringsdekning knyttet til naturkatastrofer og andre katastrofer. Flere rapporter og standarder ble vedtatt av generalforsamlingen i IAIS. Blant disse var en rapport som skisserer en felles struktur for vurdering av forsikringsselskapenes soliditet, retningslinjer knyttet til finansiell reassurans, en standard for informasjonskrav for forsikringsselskaper og reassuranseselskaper, retningslinjer for å hindre ulovlig virksomhet og at forsikringsselskaper misbrukes. I tillegg ble det vedtatt en revidert og oppgradert standard for vurdering av egnethetskrav for forsikringsselskaper.

Kredittilsynet er representert i flere av underkomiteene i IAIS, samt i den tekniske komiteen som har det overordnede ansvaret for standardsettingen.

Tjenestepensjon

I 2004 tok OECD initiativ til å opprette en egen internasjonal organisasjon for tjenestepensjonstilsyn, International Organisation of Pension Supervisors (IOPS). Kredittilsynet er medlem av IOPS. OECD-sekretariatet fungerer som sekretariat for IOPS.

Banker og finansinstitusjoner

Innenfor banktilsyn er det ikke etablert noen global medlemsorganisasjon tilsvarende IOSCO og IAIS. Baselkomiteen for banktilsyn under Bank for International Settlements (BIS) koordinerer det globale tilsynssamarbeidet.² Kredittilsynet mottar relevante dokumenter fra komiteen og får anledning til å kommentere disse, samt å delta i enkelte av komiteens aktiviteter. Baselkomiteen vedtok i 2004 nye internasjonale retningslinjer for beregning av kapitaldekning i banker, som man er i ferd med å gjennomføre i Europa (se omtale side 27 i kapitlet *Bank og finans*). Hvert år inviterer Baselkomiteen tilsynssjefer fra land utenom G10 til et årlig kontaktmøte i Basel i regi av BIS og FSI (Financial Stability Institute). I tillegg arrangerer Baselkomiteen annet hvert år en større internasjonal konferanse for banktilsynsmyndigheter (International Conference of Banking Supervisors, ICBS). Neste konferanse vil bli arrangert i Mexico i 2006.

Samarbeid om finansiell stabilitet og makroøkonomisk overvåking mv.

Utviklingen på finansmarkedene i verden har ført til tettere samarbeid om finansiell stabilitet og makroøkonomisk overvåking. Kredittilsynet og Norges Bank deltar i halvårlige kontaktmøter med Den europeiske sentralbanken (ECB). Kredittilsynet har også deltatt i en arbeidsgruppe i regi av ECB om

¹ Gruppen består nå av tilsynsmyndighetene i Australia, Belgia, Canada, Danmark, Irland, Island, Japan, Korea, Nederland, Norge, Singapore, Storbritannia, Sverige, Tyskland, Ungarn og Østerrike. Det integrerte tilsynet i Nederland ble formelt etablert 1. januar 2005 under den nederlandske sentralbanken. I tillegg har blant annet også Liechtenstein, Latvia, Malta og Estland integrert tilsyn.

² Baselkomiteen består av representanter for banktilsynsmyndighetene og sentralbankene fra følgende land: Belgia, Canada, Frankrike, Italia, Japan, Luxembourg, Nederland, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tyskland og USA.

krisehåndtering. I tillegg sender Kredittilsynet en representant til FNs makroøkonomiske konferanse (Project Link). Kredittilsynet er ikke medlem av Financial Stability Forum eller Joint Forum, men følger med på arbeidet som skjer i regi av disse foraene, særlig gjennom deltakelse i de europeiske tilsynskomiteene.

Deltakelse i OECD-møter

Kredittilsynet deltar også fast i OECDs forsikringskomité og OECDs kapitalmarkedskomité, i tillegg til en del andre møter i regi av OECD.

Hvitvasking og terrorfinansiering

Kredittilsynet deltar i arbeid med tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering både nasjonalt og internasjonalt. Kredittilsynet er representert i møtene i FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) som utvikler felles inter-

nasjonale standarder for tiltak mot hvitvasking, og som i de senere årene også har utarbeidet internasjonale retningslinjer for tiltak mot terrorfinansiering. Kredittilsynet deltar i FATFs arbeidsgruppe mot terrorfinansiering og samarbeider med FN på dette området. FATF evaluerte tiltakene mot hvitvasking og terrorfinansiering i Norge i 2005, jf. omtale i kapitlet *Bank og finans*, side 25. Rapporten ble presentert på FATF-møtet i Singapore sommeren 2005, og er tilgjengelig på FATFs nettsted, www.fatf-gafi.org.

I 2005 koordinerte Kredittilsynet et besøk fra en bulgarsk delegasjon som ledd i utviklingen av tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering i Bulgaria. Kredittilsynet deltar også aktivt i andre internasjonale møter og seminarer knyttet til tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, og bidro i evalueringen av Ukraina i regi av Europarådet.

Samarbeid innenfor EU/EØS

EØS-avtalen legger avgjørende føringer på norske lover og forskrifter og dermed på utviklingen innenfor områdene avtalen gjelder for. Innenfor finanssektoren er Norge forpliktet til å gjennomføre alle vedtatte EU-rettsakter i norsk rett. EUs direktiver gir noe rom for tolkning, men i hovedsak må de relevante rettsaktene innpasses i norsk rett med begrenset rom for nasjonale tilpasninger (subsidiaritet). Når et direktivforslag fremmes overfor EU-rådet og EU-parlamentet, er det liten faktisk mulighet for Norge til å påvirke diskusjonene og beslutningene som tas i henhold til medbestemmelsesprosedyren, da det kun er EU-medlemmer som har tilgang til beslutningsprosessene i EU-rådet og EU-parlamentet. Det er desto viktigere for å Norge å delta i møtene under EU-kommisjonen, og Kredittilsynet har dermed prioritert deltakelsen i tilsynskomiteene og arbeidsgruppene under EU-kommisjonen. Det er her Kredittilsynet anser å ha den største muligheten til å påvirke regelverksutviklingen i EU.

EUs nye komitéstruktur og tverrsektorielt samarbeid

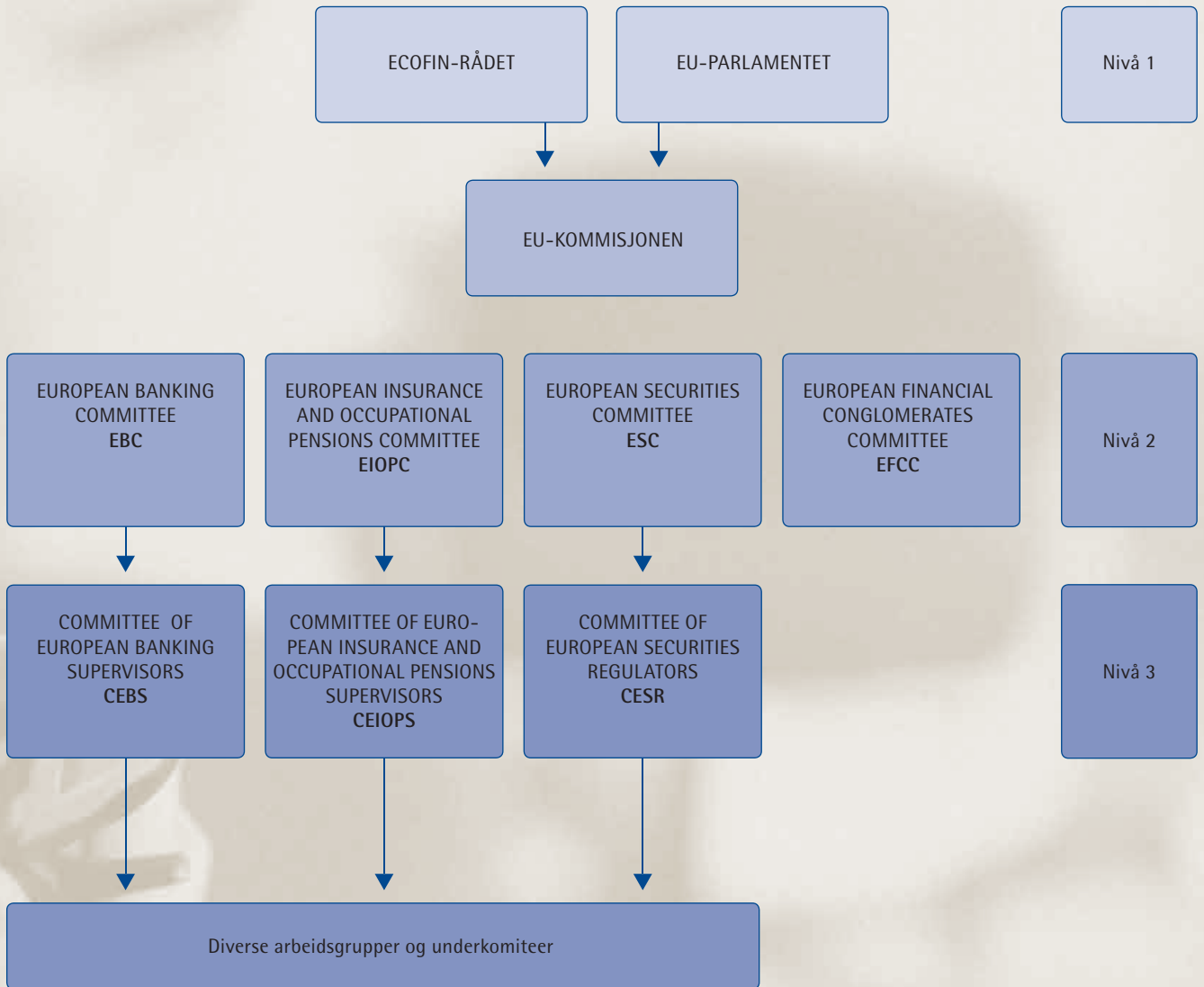
Den nye strukturen for utvikling av regelverk på finanssektoren kom endelig på plass i april 2005. Da ble komitéstrukturen etter Lamfalussy-modellen, som først ble gjort gjeldende for utviklingen av regelverket i verdipapirsektoren, endelig utvidet til å omfatte også utviklingen av regelverket for bank, forsikring og verdipapirfond (se figur 7).

Finansdepartementet deltar som observatør i nivå 2-organene European Securities Committee (ESC), European Banking Committee (EBC) og European Insurance and Occupational Pensions Committee (EIOPC). Kredittilsynet deltok på de fleste møtene i EBC og EIOPC som rådgiver for Finansdepartementet.

I 2005 ble det lagt vekt på å utvikle samarbeidet mellom de tre tilsynskomiteene for å forhindre dobbeltarbeid og koordinere saker av felles interesse, som blant annet omfatter tilsyn med finansielle konglomerater med virksomhet i flere land. For å markere dette, signerte formennene i de tre tilsynskomiteene en samarbeidsavtale i november 2005, i forbindelse med den første felleskonferansen for de tre tilsynskomiteene. Alle de tre komiteene legger vekt på åpenhet i arbeidet sitt, og publiserer dokumenter som er sendt på høring på sine nettsteder. I tillegg er det opprettet egne konsultasjonspaneler. Finansiell stabilitet og krisehåndtering er også sentrale temaer i EU, og finansdepartementene, sentralbankene og tilsynsmyndighetene i Europa har inngått et samarbeid om krisehåndtering.

Figur 7: EUs komitéstruktur

EUs finansielle arkitektur – organer og komiteer

Verdipapirmarkedet

Kredittilsynet deltar i møtene i Committee of European Securities Regulators (CESR). CESR fungerer blant annet som en rådgivende komité overfor ESC og EU-kommisjonen, og arbeider for en konsistent oppfølging og håndheving av fellesskapsretten i medlemslandene. Kredittilsynet deltar aktivt i CESRs arbeidsgrupper. I 2005 ble flere kommisjonsrettsaker i medhold av Lamfalussy-prosedyrene vedtatt. I løpet av 2005 presenterte CESR blant annet råd til EU-kommisjonen om utfyllende bestemmelser knyttet til prospektdirektivet og "Transparency"-direktivet, samt flere råd knyttet til verdipapirmarkedsdirektivet (MiFID).

For første gang siden CESR ble etablert, var Kredittilsynet vertskap for et todagers formannsmøte for CESR-medlemmene i mars 2005. Kredittilsynet var også vertskap for en arbeidsgruppe under CESR som arbeider med standardsetting knyttet til kontroll av finansiell rapportering. Se for øvrig kapitlet *Regnskapstilsyn – børsnoterte foretak*, side 46. For mer informasjon om CESR, se www.cesr-eu.org.

Banker og finansinstitusjoner

Kredittilsynet deltok i alle møtene i CEBS (Committee of European Banking Supervisors) i 2005. CEBS har etablert flere arbeidsgrupper som blant annet arbeider med regnskap og revisjonsspørsmål, og med gjennomføring av de nye kapitaldekningskravene. En gruppe ser på koordinering av tilsynsmyndighetenes prosedyrer og rutiner for offentliggjøring av forhold knyttet til kapitaldekning. Kredittilsynet deltar også i Groupe de Contact (hovedarbeidsgruppen under CEBS) og i en del andre undergrupper av CEBS. Innenfor Groupe de Contact utveksler banktilsynsmyndighetene løpende informasjon om en rekke tilsynsmessige spørsmål og kartlegger tilsynsmetoder i medlemslandene. Groupe de Contact har også opprettet flere arbeidsgrupper, og leverte flere rapporter til CEBS i 2005 med særlig vekt på de tilsynsprosessene som skal benyttes i oppfølgingen av de nye kapitaldekningsreglene. I 2005 leverte CEBS blant annet råd til EU-kommisjonen om endringer i regelverket relatert til innskuddsgarantiordninger, anvendelse av bestemmelser i e-pengedirektivet, samt fusjoner og oppkjøp (revidering av artikkel 16 i bankdirektivet 2000/12/EF). Se for øvrig CEBS' nettsted, www.c-eb.org.

Forsikring og pensjon

Kredittilsynet deltok på alle møtene i komiteen for tilsyn med forsikring og tjenestepensjon, Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors (CEIOPS). Kredittilsynet deltar i arbeidsgruppene og komiteene under CEIOPS. Kredittilsynet har i flere år hatt formannsvervet i en underkomité som koordinerer tilsynet med forsikringsgrupper med grensekryssende aktiviteter, basert på en multilateral samarbeidsprotokoll. Underkomiteen presenterte i 2005 forslag til endringer i forsikringsgruppedirektivet. I 2005 vedtok også CEIOPS anbefalinger knyttet til den tilsynsmessige oppfølgingen av internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) i

forsikringssektoren. Hovedtyngden av arbeidet i CEIOPS gjelder utarbeidelse av råd til EU-kommisjonen knyttet til reformering av solvensregelverket i EU (Solvens II-prosjektet), og i 2005 ga CEIOPS råd til EU-kommisjonen på en rekke områder. Se CEIOPS' nettsted www.ceiops.org.

Regnskap og revisjon

Kredittilsynet og Finansdepartementet deltar i møtene i Accounting Regulatory Committee (ARC) som vurderer de nye internasjonale regnskapsstandardene, og forbereder hvordan disse skal gjennomføres i EU. Kredittilsynet deltar i EUs arbeid med utvikling av regnskapsregler og standarder for revisorer innenfor EØS-området. Kredittilsynet møter i EUs Accounting Contact Committee og i EUs Committee on Auditing.

I juni 2005 var Kredittilsynet vertskap for et møte i en arbeidsgruppe under CESR som arbeider med standardsetting knyttet til kontroll av finansiell rapportering.

EFTA-samarbeid

Kredittilsynet deltar i EFTAs Working Group on Financial Services og EFTAs Working Group on Company Law. Dette er arbeidsgrupper under Underkomité II i EFTA-pilaren innenfor EØS-strukturen, med ansvar for koordinering av synspunkter og innlemmelse av rettsaker i EØS-avtalen innenfor finanssektoren, kapitalbevegelser og selskapsrettsområdet (inkludert regnskap og revisjon). Arbeidsgruppene møtes 3–4 ganger i året, og er også nyttige fora for oppdatering omkring regelverksutviklingen i EU. På hvert møte inviteres representanter fra EU-kommisjonen til å gi presentasjoner av diverse tiltak og status for ulike direktivforslag i beslutningsprosessen innenfor EU-rådet og EU-parlamentet.

Nordisk samarbeid

Til tross for det økende samarbeidet innenfor EU/EØS og på globalt plan, prioriteres fortsatt det nordiske samarbeidet høyt. I tillegg til felles årlige møter på ledelsesnivå og på avdelingsnivå, deltok Kredittilsynet på flere møter med nordiske kolleger for samarbeidet om tilsynet med de nordiske finanskonsernene. I 2005 ble det også gjort sammenlignende undersøkelser av ressursbruken, ressursfordelingen og av saksbehandlingstidene i de nordiske tilsynene.

Tidligere har det ikke vært etablert samarbeid mellom revisor-tilsynsmyndighetene i de nordiske landene. Kredittilsynet tok initiativ til et møte i Oslo høsten 2005 mellom tilsynsmyndighetene i Sverige, Danmark, Finland og Norge. Møtet viste at det også innen revisjonsområdet er nyttig med nærmere kontakt og samarbeid, ikke minst for å drøfte spørsmål i forbindelse med gjennomføringen av endringene i 8. selskapsdirektiv i nasjonal rett. Kredittilsynet var dessuten vertskap for et nordisk regnskapsmøte i 2005. Kredittilsynet inngikk i 2005 en samarbeidsavtale med det islandske tilsynet om tilsyn med BNbank, Kredittbanken og Íslandsbanki. Se også omtale side 23 og 24 i kapitlet *Bank og finans*.

10 1/2

19 4

35

Bilateralt samarbeid og besøk fra utlandet

For tilsynet med banksektoren er det inngått bilaterale samarbeidsavtaler (Memorandum of Understanding) med en del tilsynsmyndigheter, og Kredittilsynet er i ferd med å inngå en bilateral samarbeidsavtale med banktilsynet i Russland.

Det er nyttig å ha gode bilaterale kontakter for å kunne trekke på andre lands erfaringer, for eksempel i forbindelse med utvikling av nye tilsynsmetoder, strategiplanlegging og prioriteringer mv. Som ledd i forberedelsene til ny strategi, besøkte Kredittilsynet blant annet tilsynsmyndighetene og finansministeriet i Nederland for å lære om deres arbeid med å kartlegge mål og resultater relatert til tilsynets virksomhet.

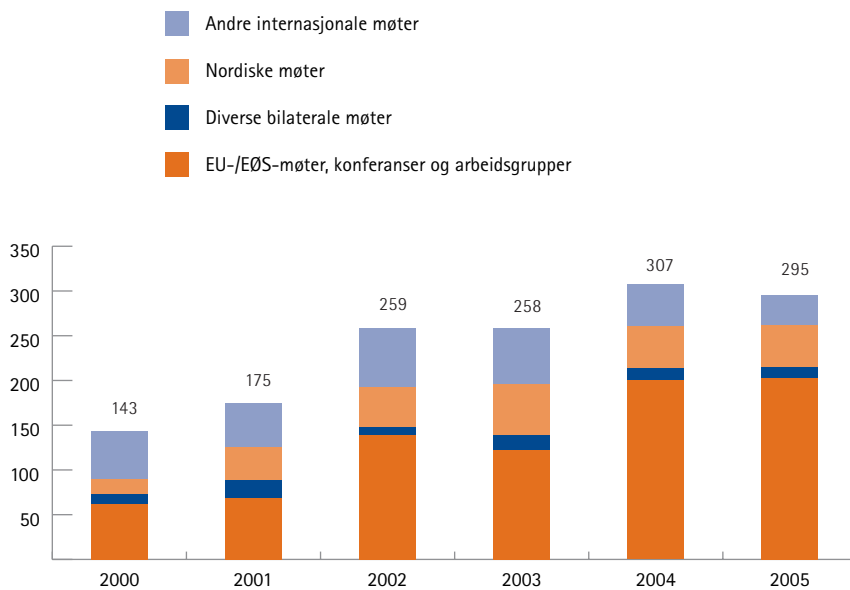
Kredittilsynet deltar i en arbeidsgruppe med Forbrukerrådet og Forbrukerombudet som undersøker om og eventuelt hvordan en internettbasert informasjonsportal for finansielle tjenester

kan etableres i Norge. I forbindelse med dette besøkte arbeidsgruppen offentlige og private virksomheter i Sverige, Danmark og Storbritannia som har etablert slike portaler.

I september 2005 besøkte Kredittilsynet også tilsynsmyndighetene i Irland og Storbritannia for å lære mer om hvordan de er organisert og hvordan de driver forbrukerinformasjon og forbrukerbeskyttelse.

Kredittilsynet får årlig besøk av representanter fra andre tilsynsmyndigheter, blant annet Federal Reserve Bank of Chicago som har ansvaret for de norske bankene i USA. Videre var Kredittilsynet vertskap for flere nordiske og europeiske møter i 2005.

Figur 8: Kredittilsynets internasjonale møtevirksomhet

Tabell 15: Oversikt over internasjonale organisasjoner og EU/EØS-relaterte komiteer hvor Kredittilsynet deltar som medlem eller observatør

Se også oversikt over EUs komitéstruktur på side 73.

Møter som er felles for flere sektorer

- Integrated Financial Supervisors Conference (årlig konferanse for integrerte tilsynsmyndigheter)

Bank/Finans

- International Conference of Banking Supervisors (Den internasjonale konferansen for banktilsyn arrangert annet hvert år av Baselkomiteen)
- OECD's Financial Markets Committee (OECDs kapitalmarkedskomité)
- EBC (European Banking Committee – EUs bankkomité på "nivå 2")
- CEBS (Committee of European Banking Supervisors – EUs banktilsynskomité) – www.c-ebs.org
- Groupe de Contact (banktilsynsmyndighetene i EU/EØS – underlagt CEBS)
- Nordiske tilsynsmøter

Forsikring

- IAIS (International Association of Insurance Supervisors – Den internasjonale organisasjonen for forsikringstilsyn) – www.iaisweb.org
- IOPS (International Organisation of Pension Supervisors)
- OECD's Insurance Committee (OECDs forsikringskomité)
- EIOPC (European Insurance and Occupational Pensions Committee – EUs forsikrings- og pensjonskomité på "nivå 2")
- CEIOPS (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors – EUs forsikrings- og pensjonstilsynskomité) – www.ceiops.org
- Conference of European Insurance Supervisory Services (Den paneuropeiske forsikringstilsynskonferansen – arrangeres annet hvert år)
- Nordiske tilsynsmøter
- Nordisk-baltiske tilsynsmøter

Verdipapir

- IOSCO (International Organization of Securities Commissions – Den internasjonale organisasjonen av verdipapirtilsyn) – www.iosco.org
- ECG (Enlarged Contact Group on Supervision of Collective Investment Funds – Den utvidede kontaktgruppen for tilsyn med kollektive investeringsfond)
- ESC (European Securities Committee – EUs verdipapirkomité på "nivå 2")
- CESR (Committee of European Securities Regulators – EUs komité for verdipapirtilsyn) og arbeidsgrupper under CESR – www.cesr-eu.org
- Nordiske møter

Regnskap og revisjon

- ARC (Accounting Regulatory Committee – EUs regnskapskomité)
- Accounting Contact Committee (EUs kontaktkomité om regnskapsspørsmål)
- European Committee on Auditing (Den europeiske komiteen for revisjon)
- Nordiske møter

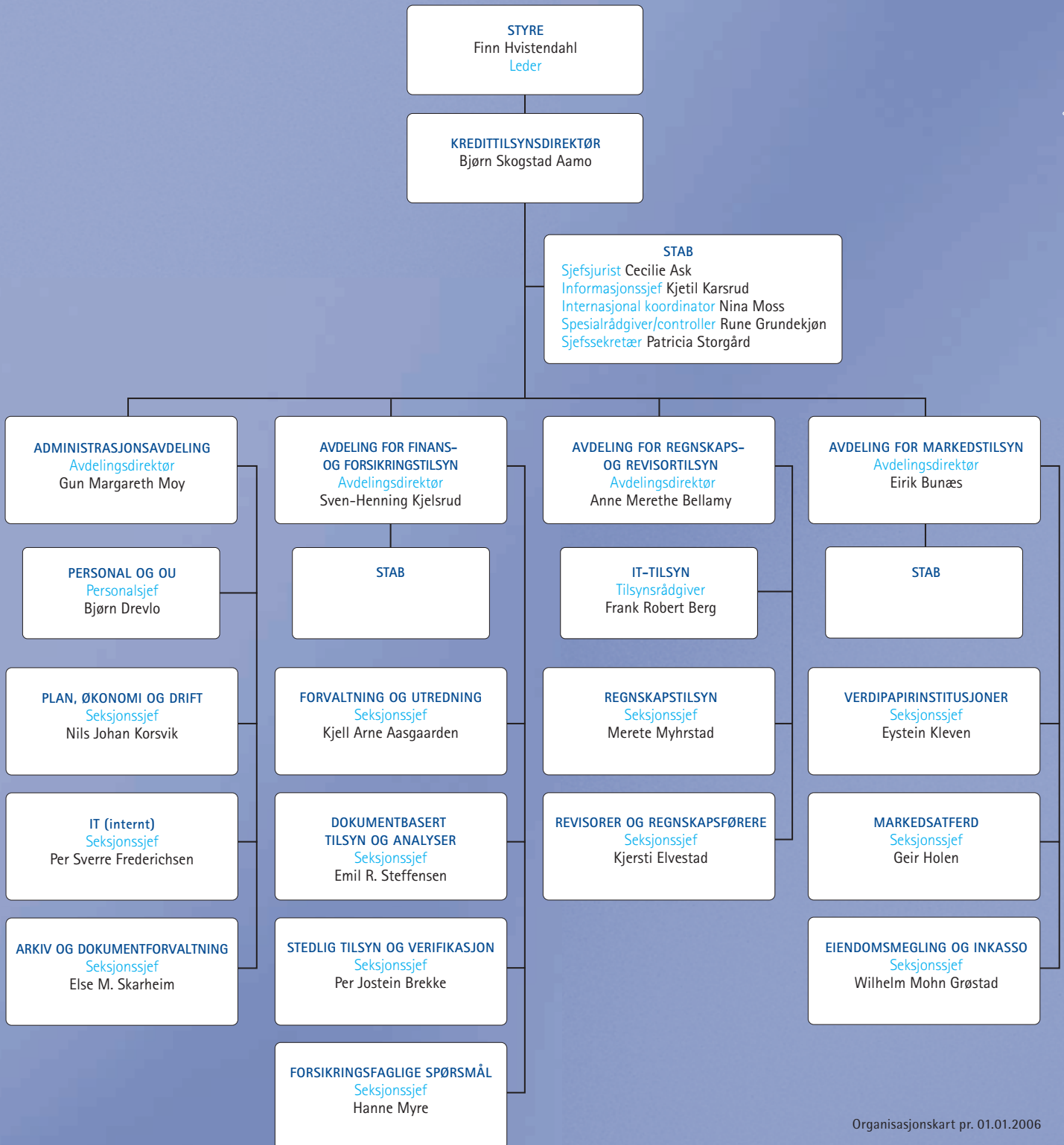
Hvitvasking

- FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering – Internasjonalt samarbeidsforum for tiltak mot hvitvasking) – www.fatf-gafi.org
- EUs Contact Committee on Money Laundering
- Nordiske møter

EFTA

- EFTA Working Group on Financial Services
- EFTA Working Group on Company Law (omfatter også regnskap og revisjon)

Kredittilsynets organisasjon

Tilstanden i finansmarkedet 2005

Kredittilsynet har siden 1994 systematisk utarbeidet analyser og vurderinger av utsiktene til mulige finansielle stabilitetsproblemer i det norske finansmarkedet på bakgrunn av utviklingen i norsk og internasjonal økonomi. Denne delen er et nødvendig supplement til det løpende tilsynet med enkeltforetak. Vesentlige deler av vurderingen av lønnsomhets- og soliditetsutviklingen i enkeltforetak må foretas på bakgrunn av den generelle tilstanden i finansmarkedet. Fra og med 2003 har Kredittilsynet publisert sitt syn på tilstanden i finansmarkedet i en egen rapport. Rapporten gir en samlet framstilling av resultatene for finansinstitusjonene i foregående år sett i lys av den generelle utviklingen i internasjonal og norsk økonomi. Det gjøres vurderinger av den risiko banker og andre aktører i finansmarkedet står overfor.

Årets rapport er tilgjengelig i papirversjon fra Kredittilsynet, og i elektronisk form på www.kredittilsynet.no.

KREDITILSYNET

Kredittilsynet
Østensjøveien 43
Postboks 100 Bryn
N-0611 Oslo

Tlf. 22 93 98 00
Faks 22 63 02 26

post@kredittilsynet.no
www.kredittilsynet.no